

**Poročilo o
finančni
stabilnosti**

Maj 2024

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Naslov: Poročilo o finančni stabilnosti

Številka: april 2024

Izdajatelj:

Banka Slovenije
Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija
www.bsi.si

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila
sta dovoljeni le z navedbo vira.

Upoštevani so podatki, dostopni do 31. decembra 2023, razen
če je navedeno drugače.

Gradivo je bilo obravnavano na seji Sveta Banke Slovenije
25. aprila 2024.

© Banka Slovenije

ISSN 1581-9760

Predgovor Poročilu o finančni stabilnosti

Svetovno gospodarstvo se je pokazalo kot precej odporno na različne šoke in izzive, s katerimi smo se soočali v preteklih letih. Lani je bila globalna gospodarska rast šibkejša, vendar relativno ugodna glede na vse dejavnike tveganja, ki smo jim bili izpostavljeni. Nosilce ekonomskih politik že kar nekaj časa intenzivno zaposluje inflacija. Ta je dosegla vrh konec leta 2022 oziroma v začetku leta 2023, zaradi preobrata v denarni politiki pa se ob hkratnem zmanjševanju pritiskov vzdolž ponudbenih verig postopoma normalizira. Po zahtevnem obdobju se v državah Evropske unije gospodarske razmere postopoma izboljšujejo, čeprav o(b)staja divergenca med posameznimi državami, tako pri gospodarski rasti kakor tudi ravni inflacije. V Sloveniji so makroekonomske razmere v primerjavi s povprečjem držav Evropske unije na splošno nekoliko ugodnejše. Na globalni ravni tveganja ostajajo, kot najpomembnejše pa izpostavljamo geopolitične napetosti.

Naša denarna politika je po daljšem obdobju akomodativnosti sredi leta 2022 obrnila smer. Ključne obrestne mere smo od tedaj postopoma dvigovali, kumulativno za 4,5 odstotne točke. Dosežena raven naših ključnih obrestnih mer pomembno prispeva k zniževanju inflacije proti dvoodstotnemu cilju, naši nadaljnji koraki pa še naprej ostajajo odvisni od aktualnih razmer: naše prihodnje odločitve bodo torej odvisne od inflacijskih izgledov, gibanja osnovne inflacije in jakosti učinkovanja naših ukrepov. Svet ECB je tudi po zadnji monetarni seji nakazal možnost rahljanja restriktivno naravnane denarne politike, če bodo analize utrdile oceno, da se inflacija vzdržno približuje našemu cilju. Tudi v tem Poročilu o finančni stabilnosti ugotavljamo, da se denarna politika močno odraža v poslovanju bank.

Nasprotno se zdi, da se zaostrene gospodarske razmere niso odrazile v finančnem sektorju: ne glede na umirjanje gospodarske rasti je poslovanje finančnega sektorja, tako v Sloveniji kot v širšem območju, ugodno. Bančni sektor v Sloveniji je podobno kot v večini evropskih držav v preteklem letu dosegel zgodovinsko dobre rezultate poslovanja. Dobiček bank v Sloveniji je presegel dvakratnik dobička iz leta 2022. Po naši oceni se je – podobno, kot smo ugotavljali že v zadnjih nekaj izdajah tega poročila – splošna raven tveganj za finančno stabilnost znižala, vendar pa se utrjujejo tveganja, ki izvirajo iz zunanjega okolja bančnega sektorja.

V Sloveniji smo bili lani priča večjemu številu dogodkov, ki jih lahko povezujemo s podnebnimi tveganji. Ta se niso povečala ali materializirala v bančnem sektorju, pa vendarle kažejo na dejavnike, ki se jim morajo banke v prihodnje vse bolj posvečati. V luči okrepljenih geopolitičnih tveganj se po eni strani povečuje kibernetsko tveganje in tudi zato kot nadzorniki tej tematiki namenjamo vedno večjo pozornost. Letošnje leto je tako zaznamovano s kibernetskimi stresnimi testi, kot nadzorniki pa hkrati nadgrajujemo metodologije za spremljanje tega področja in eno od teh metodologij prikazujemo v okvirju.

Po drugi strani pa se je vrsta tveganj za finančno stabilnost v zadnjih nekaj kvartalih znižala. V zadnjih treh letih so se obeti za poslovanje bančnega sektorja v Sloveniji pomembno izboljšali, kar se odraža v naši oceni, da je dohodkovno tveganje nizko (še konec leta 2021 smo ga ocenjevali kot povišanega). Banke so preobrat v denarni politiki izkoristile za prilagoditev obrestnih mer za posojila, hkrati pa ni prišlo do občutne transmisije denarne politike pri depozitnih obrestnih merah. Tako so se povprečne obrestne

mere za novoodobrena posojila nefinančnim družbam od najnižje ravni dvignile na 5,5 %. Posojila gospodinjstvom so se podražila na 4,0 % (stanovanjska posojila) oziroma 6,8 % (potrošniška posojila). Banke pa so v tem času skoraj neznatno prilagodile obrestne mere za vezane vloge, zaradi česar glavnina vlog ostaja (skoraj ničelno obrestovanih) vpoglednih. Kratkoročno oziroma dolgoročno vezane vloge gospodinjstev se v povprečju obrestujejo po 1,3 % oziroma 2,5 %, kar je – še zlasti v segmentu kratkoročno vezanih vlog – precej nižje od povprečja držav evrskega območja. Banke so tako v manj kot dveh letih uspele obrestno maržo z zgodovinsko nizke 1,4 odstotne točke dvigniti na skoraj 3 odstotne točke. Naravnost denarne politike in cenovna politika bank sta prispevali k visoki dobičkonosnosti bančnega sektorja, ki je lani presegla 20 %.

Oceno obrestnega tveganja smo za začetek letošnjega leta znižali na zmerno s stabilno tendenco. Vrzel med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se je predvsem zaradi sprememb pri virih zmanjšala, zviševanje posojilnih obrestnih mer in obrestnih mer za vloge pa se je do konca leta ustavilo.

Višje obrestne mere obstoječih (in novih) posojil oziroma višji stroški servisiranja dolga bi se že lahko odrazili v povišanem kreditnem tveganju. Vendar ugotavljamo ravno nasprotno: delež nedonosnih posojil je ob koncu leta ostal na izredno nizki ravni, čeprav se v posameznih segmentih kreditnega portfelja nekoliko povečuje. Kreditno tveganje se prav tako ni realiziralo po poplavih iz avgusta lani. Odlogi odplačil posojil odobrenih poplavljenecem predstavljajo le neznaten del kreditnega portfelja, malo pa je tudi novih kreditov, odobrenih temu segmentu strank.

Dinamika nepremičninskega trga v evrskem območju se umirja (v nekaterih segmentih in na nekaterih trgih celo obrača v negativno smer). Pri nas ni tako. Cene stanovanjskih nepremičnin, za katere že od pandemije dalje menimo, da so relativno precenjene, kljub manjšemu številu prodaj in upočasnjeni posojilni dinamiki, še naprej rastejo.. Osnovna značilnost trga ostaja: cene rastejo kot posledica visokega povpraševanja ob omejeni ponudbi. Kljub temu ocenjujemo, da je relativna precenjenost stanovanjskih nepremičnin nižja kot leta 2008. Ugotavljamo pa, da segment nepremičninskega trga, ki je v nekaterih državah zadnje čase zelo pod udarom (gre za trg poslovnih nepremičnin), v našem bančnem sektorju nima pomembnejše vloge.

Kot omenjeno, so se banke v zadnjih letih izkazale odporne na šoke in preteča tveganja. Zaradi strukture financiranja bank, ki je kljub še vedno pomembnemu deležu financiranja z vpoglednimi vlogami ostala precej ugodnejša kot v obdobju pred finančno krizo, ter obsežnih likvidnostnih rezerv, ki so pri nas ene izmed najvišjih med državami evrskega območja, ocenjujemo, da je tveganje financiranja nizko, likvidnostna odpornost bančnega sektorja pa visoka. Oceno dobičkonosnosti in solventnosti smo tokrat izboljšali in odpornost tudi s tega vidika zdaj ocenjujemo kot visoko. K izboljšanju ocene odpornosti prispevata omenjena visoka dobičkonosnost in dejstvo, da so banke v zadnjem času – tudi zaradi dobrega tekočega poslovanja – okrepile svoj kapitalski položaj.

Izjemno dobro obdobje za banke pa ne bo trajalo večno. Že letos lahko pričakujemo »normalizacijo« rasti bančnih dohodkov in dobičkov. Kot že omenjeno, bi lahko še letos prišlo – če bodo izpolnjeni pogoji – do obrata v denarni politiki in do postopnih sprememb splošne ravni obrestnih mer. Glede na odziv bank v obdobju zviševanja obrestnih mer lahko pričakujemo, da se bo transmisija denarne politike pri nas – tudi glede na relativno omejene možnosti plasiranja sredstev – ponovno odvila predvsem pri posojilih, medtem ko je pri depozitih prostor za zniževanje precej omejen.

Na oceni finančne stabilnosti in prihodnjih izzivov za finančni sistem temelji tudi odziv naše makrobonitetne politike. Ta je v Sloveniji naravnana tako, da po eni strani krepi

odpornost in posledično stabilnost finančnega sistema, po drugi strani pa zagotavlja primerne kreditne standarde. Predvsem v zniževanje tveganj so usmerjeni naši makrobonitetni ukrepi za omejevanje kreditiranja prebivalstva, ki smo jih lani ponovno kalibrali, v prihodnjih mesecih pa načrtujemo oceno učinkov te prilagoditve. Tovrstne ocene so vedno osnova za prihodnje odločitve glede makrobonitetnih ukrepov. Drugi sklop naših makrobonitetnih ukrepov je usmerjen v krepitev odpornosti bančnega sistema na različna tveganja. Z nedavno uvedbo enoodstotne pozitivne nevtralne stopnje proticikličnega kapitalskega blažilnika naslavljamo nepredvidljive ekonomske šoke in negotovosti, povezane s cikličnimi sistemskimi tveganji. Ta sprememba nam glede na razmere v bančnem sistemu in širše vnaprej omogoča zaostrovanje in sproščanje blažilnika. Naša makrobonitetna politika bo tudi v prihodnje ostala usmerjena k zagotavljanju odpornosti bančnega sektorja na različna tveganja in ohranjanju primernih kreditnih standardov.

dr. Primož Dolenc

Povzetek	1
1 Makroekonomsko okolje	5
2 Ključna tveganja za finančno stabilnost	9
2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga	9
Trg stanovanjskih nepremičnin	9
Trg poslovnih nepremičnin	13
2.2 Tveganje financiranja	15
Viri financiranja bank	15
Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi	17
2.3 Obrestno tveganje	20
Obrestna občutljivost	20
Obrestne mere	22
2.4 Kreditno tveganje	24
NPE in skupine kreditnega tveganja	24
Skupine kreditnega tveganja	28
Kreditni standardi bank in obrestne mere	29
Pokritost z oslabitvami in rezervacijami	30
Okvir 1: Zakon o kupcih in serviserjih nedonosnih kreditov bank (ZKSNKB)	31
2.5 Dohodkovno tveganje	33
Bruto in neto dohodek bank	33
Neto obrestna in neto neobrestna marža	33
Operativni stroški	35
Pričakovanja glede ustvarjenega dohodka v letu 2024	36
3 Ostala tveganja	37
3.1 Kibernetско tveganje	37
Okvir 2: Kibernetско kartiranje kot orodje za spremljanje systemskega tveganja	39
3.2 Podnebna tveganja	41
Okvir 3: Poslovanje NFD v luči podnebnih tveganj	43
4 Odpornost bančnega sistema	45
4.1 Solventnost in dobičkonosnost	45
Solventnost	45
Dobičkonosnost	48
4.2 Likvidnost	49
5 Gospodinjstva in podjetja	53
5.1 Gospodinjstva	53
Petrošnja, varčevanje in finančno premoženje gospodinjstev	53
Zadolženost gospodinjstev	55
5.2 Nefinančne družbe	57
Financiranje in zadolženost NFD	57
Finančna sredstva NFD	61

6	Nebančne finančne institucije	63
6.1	Lizinske družbe	63
6.2	Zavarovalnice	64
6.3	Vzajemni skladi	67
7	Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinske družbe	70
	Namen makrobonitetne politike	70
	Pregled makrobonitetnih politik v Evropi	70
	Makrobonitetna politika Banke Slovenije	72
	Proticiklični kapitalski blažilnik	72
	Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov	73
	Blažilnik sistemskih tveganj	77
	Druge sistemsko pomembne banke	78
	Okvir 4: Na modelu temelječa ocena omejitve razmerja LTV in omejitve razmerja DSTI	78
8	Priloge	84
8.1	Opis kratic	99

Povzetek

Raven sistemskih tveganj za finančno stabilnost v Sloveniji se je znižala in ostaja na nizki do zmerni ravni. Odpornost na tveganja je visoka. Ob šibki gospodarski aktivnosti evrskega območja pomembno tveganje še vedno predstavljajo zunanje, zlasti geopolitične negotovosti. Z njimi so povezani tudi v zadnjem obdobju pogostejši porazdeljeni napadi za onemogočanje storitev, zato smo nivo kibernetskega tveganja v letu 2024 zvišali. Od zadnjega Poročila o finančni stabilnosti smo znižali oceno obrestnega tveganja, medtem ko smo pri drugih tveganjih ohranili raven tveganja nespremenjeno na zmernem ali nizkem nivoju (tabela 1). Trend gibanja vrzeli med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se postopoma izboljšuje, posledično je obrestno tveganje opredeljeno kot zmerno. Oceno odpornosti na področju solventnosti in dobičkonosnosti smo izboljšali na visoko, s stabilnimi obeti za prihodnja četrletja. Bančni sistem je ob višjih ravneh obrestnih mer, kljub upadu kreditiranja, dosegel izrazito rast neto obrestnih prihodkov, kar se je odrazilo tudi v rekordno visokem dobičku. Zlasti v krepitev odpornosti bančnega sistema so usmerjeni tudi veljavni makrobonitetni instrumenti.

Tabela 1.1: Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem

Prikaz tveganj in odpornosti								Tendencaspremembe na lestvici
	Q4 2021	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023	Q1 2024	
Sistemsko tveganje								
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga								➡
Tveganje financiranja v bančnem sistemu								➡
Obrestno tveganje v bančnem sistemu								➡
Kreditno tveganje v bančnem sistemu								➡
Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu								➡
Tveganje, ki izhaja iz lizinskih družb								➡
Odpornost na sistemska tveganja								
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema								➡
Likvidnost bančnega sistema								➡
Ostala tveganja								
Kibernetsko tveganje								➡
Podnebna tveganja*								➡
Barvna lestvica:								
Tveganje								
Odpornost								

Opomba: Prikaz tveganj in odpornosti v bančnem sektorju temelji na analizi ključnih tveganj in odpornosti za slovenski bančni sistem in je opredeljen kot sklop kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za opredelitev in merjenje sistemskega tveganja in odpornosti. Pri prikazu tveganj in odpornosti se ocena na barvni lestvici nanaša na oceno do enega četrletja vnaprej. Puščica predstavlja pričakovano spremembo tveganja oziroma odpornosti na lestvici (navzgor ali navzdol) v nekoliko daljšem horizontu, okrog enega leta. Pri tveganjih usmeritev puščice navzgor (navzdol) pomeni povečanje (zmanjšanje) tveganja, pri odpornosti pa njeno krepitev (slabitev).

* Pri podnebnih tveganjih se upoštevajo tranzicijska tveganja.

Vir: Banka Slovenije.

Svetovno gospodarstvo se je kljub številnim pretresom, ki so zaznamovali dogajanje v zadnjih letih, izkazalo za odporno. Medtem ko se je evrsko območje v drugi

polovici leta 2023 skoraj znašlo v tehnični recesiji, se je v Sloveniji gospodarska aktivnost nekoliko povečala. Umirjanje domače inflacije se je upočasnilo, višja raven obrestnih mer pa za zdaj ni izrazito negativno vplivala na gospodarsko aktivnost. Negotove razmere v evropski industriji se kažejo v šibkih gibanjih domače zunanje menjave, z večjim upadom uvoza glede na izvoz pa tekoči račun plačilne bilance ostaja v presežku.

Tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz trga nepremičnin, ostaja ocenjeno kot zmerno. Ob nadaljnjem upadanju števila prodaj se je rast cen stanovanjskih nepremičnin v zadnjem četrtletju leta 2023 ponovno nekoliko okrepila. Večjega znižanja cen stanovanjskih nepremičnin za zdaj ne pričakujemo. Upadanje cen v državah EU se umirja. Cene poslovnih nepremičnin v Sloveniji so se v drugi polovici leta medletno zvišale, medtem ko se trg poslovnih nepremičnin v EU dlje že ohlaja. Izpostavljenost bančnega sistema do nepremičninskega trga se v zadnjem letu ni bistveno spremenila. Obseg novih stanovanjskih posojil se je v preteklem letu vrnil na ravni pred letom 2021, stanja poslov pa stagnirajo.

Ocena tveganja financiranja ostaja zmerna. Vloge nebančnega sektorja so se leta 2023 povečale manj kot v preteklih letih, a ostale stabilen vir financiranja slovenskih bank. Odvisnost od drugih virov je ostala majhna. Banke so z zakasnitvijo in v manjšem obsegu kot v državah evrskega območja zvišale depozitne obrestne mere, vendar je to zadoščalo, da so spodbudile varčevalce k vezavi dela prihrankov. Kljub temu so vloge na vpogled glavnina vseh vlog nebančnega sektorja, kar ohranja vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti razmeroma visoko.

Oceno obrestnega tveganja smo za prvo četrtletje leta 2024 znižali na zmerno s stabilno tendenco. V drugi polovici leta 2023 se je tveganje, ob vidnem umirjanju kreditne aktivnosti, zmernejšem povečevanju deleža posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, precejšnjem povečanju najbolj likvidnih naložb in med viri postopnem povečevanju deleža vezanih vlog, zniževalo. Vrzel med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se je predvsem zaradi sprememb na strani virov zmanjšala. Zviševanje posojilnih obrestnih mer in obrestnih mer za vloge se je do konca leta ustavilo.

Ocena kreditnega tveganja ostaja zmerna. Kazalniki kakovosti portfelja na ravni celotnega portfelja ostajajo ugodni in stabilni. Večji deleži NPE so prisotni v predelovalnih dejavnostih. Šibko povpraševanje in negotovost v gospodarskem okolju sta se v zadnjih mesecih leta že odražali v kakovosti portfelja izvozno naravnanih dejavnosti. Naraščanje skupine 2 pa je opazno zlasti v segmentu majhnih družb in obrtnikov ter potrošniških posojil. Tveganje za poslabšanje kakovosti portfelja še naprej predstavljajo povečani stroški servisiranja dolgov, posebej pri NFD, ki se v skoraj 80 % financirajo po spremenljivih obrestnih merah.

Ocena dohodkovnega tveganja ostaja nizka, saj se ugodne razmere za ustvarjanje dohodka bank nadaljujejo. Skoraj podvojen obseg neto obrestnih prihodkov v letu 2023 se je odrazil v močnem povečanju bruto in tudi neto ustvarjenega dohodka bank. K temu so prispevale višje ravni obrestnih mer na naložbeni strani bančnih bilanc ter počasnejše in razmeroma skromno povečanje pasivnih obrestnih mer. Ko se bodo obrestne mere začele zniževati, bodo banke težko vzdrževale dosežene ravni dohodka. Dolgoročno zaskrbljujoča je tudi nizka kreditna aktivnost v segmentu NFD. Operativne stroške bank bo v naslednjih letih povečala uvedba davka na bilančno vsoto bank.

Oceno pri kibernetškem tveganju smo zaradi vse večjega števila kibernetških napadov zvišali na povišano s stabilno tendenco, medtem ko ocena podnebnih

tveganj ostaja na zmerni ravni. Banke ne poročajo, da bi se število kritičnih kibernet-skih incidentov v letu 2023 zaradi geopolitičnega tveganja glede na pretekla leta povečalo, kibernet-ske grožnje, povezane z geopolitičnimi tveganji, pa še naprej ostajajo na visoki ravni, zato pričakujemo, da se bo število kibernet-skih napadov na bančni sistem zaradi aktivnosti hekerskih skupin v prihodnje lahko povečalo. Pri podnebnih tranzicij-skih tveganjih so se stopnje rasti izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti v skladu s kreditnim ciklom pri NFD znižale. Prav tako je mogoče zaznati izboljšanje pri oglednih indikatorjih, ki upoštevajo dinamiko spremembe emisij v času.

Oceno odpornosti bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti smo v prvem četrtletju 2024 zvišali na visoko. K temu je prispevalo nadaljevanje ugodnega gibanja neto obrestnih prihodkov, ki se je odrazilo v visoki dobičkonosnosti. Nekaterе banke so del dobičkov že razporedile med rezerve, kar se je odrazilo tudi v višjih količnikih kapital-ske ustreznosti.

Likvidnostna odpornost bančnega sistema še naprej ostaja visoka. Vrednosti ka-zalnikov likvidnosti so se dodatno izboljšale, razmeroma stabilen trend pa pričakujemo tudi v prihodnje. Kljub temu razlike v likvidnostnih presežkih med bankami še vedno ostajajo precejšnje, s tem pa tudi sposobnost soočenja s posledicami morebitne ure-sničitve tveganja financiranja.

Finančni položaj gospodinjstev ostaja stabilen, medtem ko so NFD dodatno iz-boljšale kazalnike zadolženosti. Pri gospodinjstvih se je nadaljevala realna rast bruto razpoložljivega dohodka, ki je bila v zadnjih dveh letih zaradi visoke inflacije precej nižja od nominalne. Ob umirjanju rasti stanovanjskih posojil se je okrepila rast potrošniških posojil, vendar ostajajo slovenska gospodinjstva manj zadolžena v primerjavi z gospo-dinjstvi evrskega območja. NFD so izboljšale kazalnike zadolženosti zlasti z zmanjša-njem financiranja s komercialnimi krediti in tudi zmanjšanjem financiranja pri domačih bankah. Na možnost poslabšanja razmer pri večini dejavnosti nakazuje povečano šte-vilo blokiranih transakcijskih računov v zadnjem četrtletju lanskega leta.

Poslovanje nebančnega finančnega sektorja je v letu 2023 ostalo stabilno, če-prav se je dobiček zavarovalniškega sektorja zaradi vremenskih dogodkov lani bistveno zmanjšal. Ocena tveganja, povezanega s poslovanjem lizi-nških družb, ostaja na nizki ravni. Lani so lizi-nške družbe še naprej krepile svojo dejavnost, kar se je odrazilo v povečanju obsega novih poslov in v rasti celotne bilančne vsote. Zbrane bruto premije zavarovalnic so se lani ponovno zvišale, najbolj pri premoženjskih zava-rovanih. Poleg povišane inflacije so se (po)zavarovalnice soočile tudi z obsežnim iz-plačilom škod zaradi julijskih ujm in avgustovskih poplav ter regulirano ceno premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. V lanskem letu se je njihov dobiček močno zmanjšal, vendar pa nobena od institucij ni imela izgube. Varčevalci so bili v letu 2023 naklonjeni vplačevanju sredstev v domače vzajemne sklade. Ti so lani zabeležili rast sredstev, zlasti zaradi prevlade delniških naložb, ki so na trgih beležile rast.

Makrobonitetna politika je naravnana zlasti k ohranjanju odpornosti finančnega sistema. Ob visoki dobičkonosnosti bank smo se odločili, da dodatno izboljšamo raven odpornosti bank na različna sistemska tveganja. S spremembo okvira proticikličnega kapital-skega blažilnika smo uvedli t. i. pozitivno nevtralno stopnjo proticikličnega blažil-nika, ki ga bodo morale banke izpolnjevati v letu 2025. S tem želimo nasloviti nepred-vidljive ekonomske šoke in negotovosti, povezane s cikličnimi sistemskimi tveganji. V veljavi ostajajo tudi julija 2023 spremenjene makrobonitetne omejitve kreditiranja, ki prispevajo k zmanjšanju kreditnega tveganja pri kreditiranju prebivalstva.

V tokratni publikaciji izpostavljamo štiri aktualne tematske okvirje. Prvi obravnava Zakon o kupcih in serviserjih nedonosnih kreditov bank, ki implementira direktivo, s katero želi EU vzpostaviti pravno podlago za razvoj sekundarnih trgov za nedonosne kredite. Drugi okvir predstavlja kibernetško kartiranje kot orodje za spremljanje sistemskega tveganja. Orodje omogoča identifikacijo sistemskih vozlišč v sistemu s spremljanjem in analizo ključnih tehnologij, storitev in povezav med institucijami finančnega sektorja in ponudniki tehnoloških storitev. V tretjem okviru smo podrobneje predstavili poslovanje NFD v luči podnebnih tveganj. Analizirali smo tranzicijska podnebna tveganja, ki so velik izziv zlasti za tiste NFD, ki poslujejo v dejavnostih z velikim ogljičnim odtisom. Četrty okvir predstavlja rezultate ocenjevanja integriranega mikro-makro modela za ocenjevanje makrobonitetnih ukrepov, s poudarkom na stanovanjskih posojilih.

1 Makroekonomsko okolje

Svetovno gospodarsko okrevanje se je po vseh pretresih zadnjih nekaj let s spodbudno rastjo izkazalo za precej odporno, vendar pomembno tveganje še naprej predstavljajo mnoge geopolitične napetosti. V evrskem območju, ki se je lani v drugi polovici leta za las izognilo tehnični recesiji, so kazalniki gospodarske aktivnosti tudi na začetku tega leta odražali razmeroma šibka gibanja. Medtem se je v Sloveniji aktivnost proti koncu lanskega in na začetku tega leta nekoliko povečala, razmeroma ugodna gibanja pa so se nadaljevala tudi v začetku tega leta. Umirjanje domače inflacije se je začasno prekinilo. Negotove razmere v evropski industriji se kažejo v šibkih gibanjih zunanje menjave, z večjim upadom uvoza glede na izvoz pa se še krepí presežek tekočega računa plačilne bilance. Evropski finančni in bančni sektor sta v zadnjem letu poslovala nadpovprečno, z zmanjšanjem pričakovanj glede prihodnjih ravni obrestnih mer so močno rasli delniški trgi in ostale tvegane naložbe, svetovni finančni pogoji pa so se sprostiti.

Svetovno gospodarstvo

Svetovno gospodarsko okrevanje se je po pandemiji, ruski invaziji na Ukrajino in visoki inflaciji izkazalo za precej robustno. Inflacija se postopoma umirja, medtem ko trg dela ostaja tesen, gospodarska aktivnost pa spodbudna. Napoved svetovne gospodarske rasti za letos s 3,1 % in naslednje leto s 3,2 % ostaja pod povprečjem zadnjih dveh desetletij (3,8 %).¹ Inflacija ob razreševanju težav v dobavnih verigah in ukrepih denarne politike v večini regij kaže vidne znake popuščanja. Globalno naj bi se po lanskem 6,8 % letos znižala na 5,8 % in leta 2025 na 4,4 %. Ob vsem naštetem je verjetnost gospodarske krize oziroma večjega upada aktivnosti manjša, tveganja pa so uravnotežena. Kreditna rast se je v letu 2023 umirila, saj so višje obrestne mere vplivale na manjše povpraševanje po posojilih, medtem ko je bila toleranca bank do tveganj še naprej zmanjšana. Medtem so se neplačila v nekaterih segmentih posojiljemalcev še naprej povečevala. Nižja likvidnost v finančnem sistemu je začela vplivati na delovanje trga, zlasti na nekaterih trgih kratkoročnega financiranja.² Skrb vzbujajoča ostaja izpostavljenost nekaterih bančnih sistemov do poslovnih nepremičnin, saj šibko povpraševanje v nekaterih gospodarstvih in višji stroški financiranja povečujejo tveganje neplačila v tem segmentu posojiljemalcev.

Evrsko območje in Slovenija

V evrskem območju gospodarska aktivnost ostaja razmeroma šibka, v Sloveniji pa se je proti koncu lanskega leta nekoliko povečala, razmeroma ugodna gibanja pa se nadaljujejo tudi letos. V drugi polovici leta 2023 se je evrsko območje za las izognilo tehnični recesiji, za začetek leta 2024 pa visokofrekvenčni kazalniki (PMI, kazalniki zaupanja) še niso nakazovali morebitnega odboja, saj so kljub izboljšanju ostali v območju krčenja in pod dolgoročnimi povprečji (slika 8.1 v prilogi).³ Medtem mesečni kazalniki gospodarske aktivnosti v Sloveniji odražajo ugodnejše razmere, ki se med dejavnostmi razlikujejo. Zaupanje potrošnikov se postopoma izboljšuje, v pozitivnem območju se ohranja razpoloženje v storitvah, trgovini na drobno in gradbeništvu. Po drugi strani ostajajo razmere, zlasti zaradi šibkega povpraševanja in negotovega

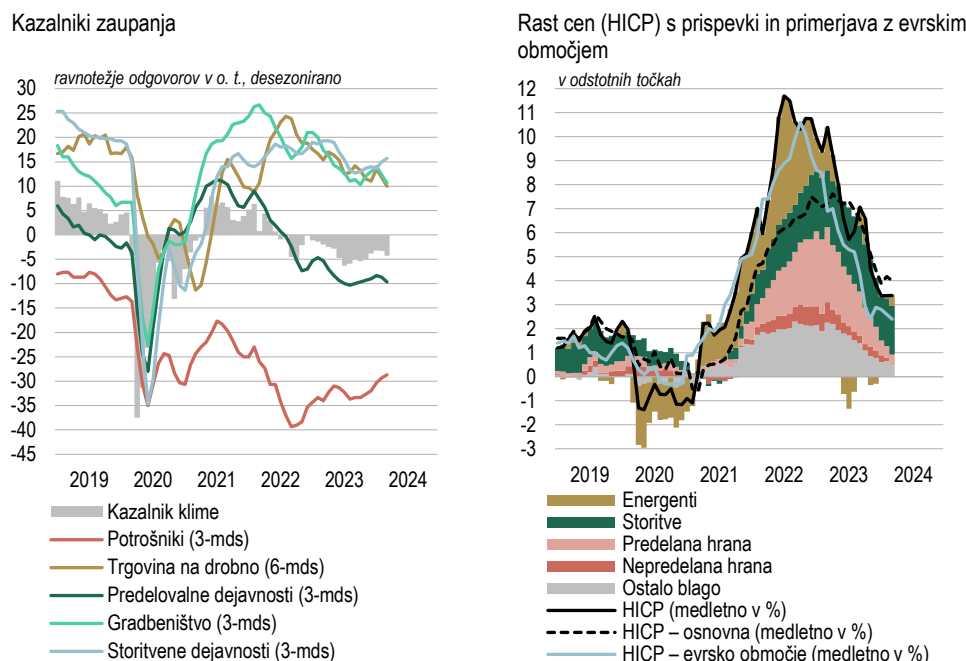
¹ IMF, World Economic Outlook, januar 2024.

² Obrestne mere repo financiranja so v ZDA v zadnjih nekaj mesecih občasno poskočile.

³ Po zadnjih napovedih ECB (marec 2024) se bo gospodarska rast evrskega območja letos okrepila z lanskim 0,5 % na 0,6 %, v letu 2025 in 2026 pa na 1,5 % in 1,6 %.

gospodarskega okolja, še naprej zahtevne za predelovalna podjetja (slika 1.1, levo).⁴ Trg dela ostaja tesen, inflacija pa kljub hitremu zniževanju v preteklem letu ostaja nad ciljem denarne politike. Domača inflacija je marca s 3,4 % ostala tretji mesec zapored nespremenjena. Na obstoječi ravni so jo ohranili nespremenjen prispevek cen storitev, tekoče podražitve energentov ter umirjanje cen hrane in neenergetskega industrijskega blaga (slika 1.1, desno).⁵ Geopolitična trenja in negotove razmere v evropski industriji se kažejo v šibkih gibanjih slovenske zunanje menjave. Izvoz blaga se je lani proti koncu leta ob manjšem povpraševanju evrskega območja zmanjšal, še večji pa je bil medletni padec uvoza, medtem ko so se pogoji menjave izboljšali. Podobna gibanja so se nadaljevala tudi na začetku letošnjega leta, s čimer se presežek na tekočem računu plačilne bilance še krepi.

Slika 1.1: **Kazalniki zaupanja in inflacija – Slovenija**

Opomba: Na sliki levo so podatki kazalnikov zaupanja predstavljeni kot 3-mesečne oziroma 6-mesečne drseče sredine (razen kazalnika gospodarske klime). Kazalniki so izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

Vir: SURS, Eurostat, preračuni Banke Slovenije.

Finančni in bančni sektor

Poslovanje finančnega in bančnega sektorja je bilo lani in na začetku tega leta v primerjavi s prejšnjimi leti nadpovprečno uspešno, medtem ko se je kreditna aktivnost vidno zmanjšala. Inflacijski pritiski so se zmanjševali, s tem pa so se povečevala pričakovanja o sproščanju denarne politike v razvitih gospodarstvih. Veliko znižanje pričakovanj glede ravni obrestnih mer je povzročilo široko osnovano rast delniških trgov in drugih tveganih naložb. Svetovni finančni pogoji so se ob višjih tržnih cenah delnic, nižji volatilnosti in manjših premijah za tveganje, tako na državne kot podjetniške obveznice, sprostili. Medtem smo v Evrosistemu s ciljem vrnitve inflacije na ciljno raven ključne obrestne mere ohranili na ravneh, doseženih septembra lani.⁶

⁴ Četrtna rast BDP je bila v zadnjem četrtletju 2023 z 1,1 % spodbudna, na podlagi omejenega nabora razpoložljivih kazalnikov pa povprečna ocena kratkoročnih napovednih modelov za prvo četrtletje nakazuje 0,9-odstotno četrtno rast BDP. Po zadnjih napovedih Evropske komisije (februar 2024) se bo gospodarska rast Slovenije letos okrepila z lanskimi 1,6 % (SURS) na 1,9 %, v letu 2025 pa na 2,7 %.

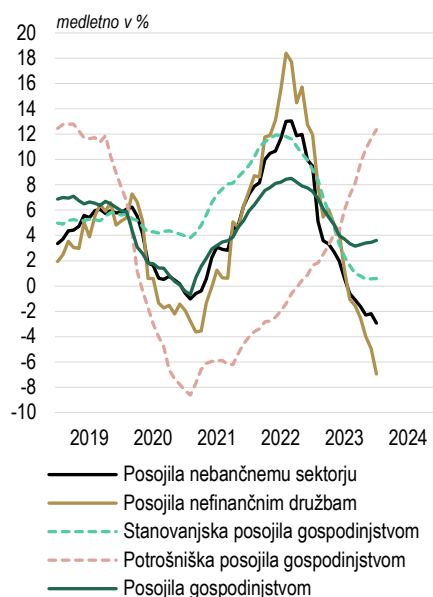
⁵ Še naprej je presegala povprečje evrskega območja (2,4 %). Osnovna inflacija se je marca znižala na 4,0 % (v evrskem območju se je znižala na 2,9 %).

⁶ Obrestna mera za operacije glavnega refinanciranja ter obrestni meri za odprto ponudbo mejnega posojila in odprto ponudbo mejnega depozita ostajajo nespremenjene na ravni 4,50 %, 4,75 % in 4,00 % (ECB, marec 2024).

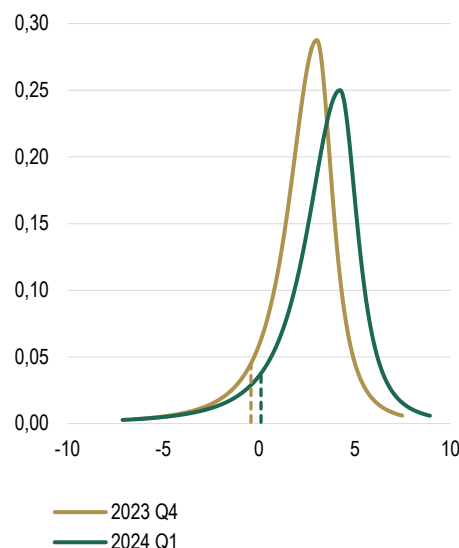
Višje obrestne mere so še naprej ugodno vplivale na neto obrestne prihodke bank, kreditiranje nebančnega sektorja pa se je umirjalo. Banke evrskega območja so za zadnje četrletje 2023 še naprej poročale o nadaljnjem zmanjševanju povpraševanja po posojilih, višje obrestne mere pa so ostale glavni razlog zmanjšanja pri vseh vrstah posojil. Pri NFD so bile razlog tudi nižje investicije v osnovna sredstva, pri gospodinjstvih pa še vedno precej majhno zaupanje potrošnikov in šibki obeti na stanovanjskem trgu. Prav tako so še naprej poročale o zaostrovanju posojilnih pogojev za NFD in gospodinjstva,⁷ k zaostrovanju pa je še vedno največ prispevalo zaznavanje tveganja bank. Kreditiranje nebančnega sektorja je v evrskem območju konec leta 2023 ostalo skromno, stanja posojil NFD in gospodinjstvom pa so bila na podobnih ravneh kot pred enim letom. Medtem se je domače kreditiranje nebančnega sektorja, predvsem NFD, vidno upočasnilo, kreditiranje gospodinjstev pa ob spremembi makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov, zlasti v segmentu potrošniških posojil, povečevalo⁸ (slika 1.2, levo). Med naložbami bančnega sistema so posojila NFD decembra 2023 z manj kot petino vseh naložb (18,8 %) predstavljala enega najmanjših deležev do zdaj, medtem ko je bil delež posojil gospodinjstvom s 23,7 % blizu zgodovinsko najvišjih vrednosti.⁹

Slika 1.2: **Kreditiranje in tvegana rast za Slovenijo**

Kreditiranje nebančnega sektorja

Ocena tvegane rasti

Opomba: Na sliki desno je porazdelitev gostote povprečne letne rasti BDP za 4 četrletja naprej. Model vključuje: avtoregresivni člen, kazalnik finančnih pogojev (FCI), kazalnik sistemskih tveganj (SRI) in kazalnik makrobonitetne politike (MPI). Opis osnovne metodologije je na voljo v prispevku Drenkovska & Volčjak (2022). Po izvedbi ocen kvantilne regresije je bila pogojna porazdelitev prihodnjih rasti BDP za eno četrletje naprej izračunana s prileganjem parametrični nesimetrični t-porazdelitvi napovedanih vrednosti rasti. Tvegana rast pri 10 % ustreza vrednosti stopnje rasti BDP, kjer je levo ploščina pod krivuljo gostote verjetnosti enaka 0,1. Vir: Banka Slovenije.

⁷ Bank Lending Survey.

⁸ Medletne spremembe stanja posojil decembra 2023: nebančni sektor -2,2 %, NFD -4,9 %, gospodinjstva 3,4 %.

⁹ Delež posojil NFD je najvišjo raven med naložbami dosegel novembra 2008 (42,8 %), delež posojil gospodinjstvom pa oktobra 2019 (26,3 %). Skupni delež posojil NFD in gospodinjstvom v vseh naložbah bank se je v zadnjih 15 letih zmanjšal za 16 odstotnih točk.

Negativna tveganja za domačo gospodarsko rast, ki izhajajo iz makrofinančnega sektorja, so se nekoliko znižala. Ocena tvegane rasti (angl. growth-at-risk) slovenskega BDP se je glede na makrofinančno okolje z zadnjim četrtnjem 2023 nekoliko izboljšala.¹⁰ Pri 10 % porazdelitve je za zadnje četrtnje 2023 in prvo četrtnje letos znašala -0,4 % oziroma 0,1 % (slika 1.2, desno). Na podlagi okvirja tvegane rasti smo ocenili terminsko strukturo kazalnika finančnih pogojev (FCI) in kazalnika kreditnega cikla (SRI). Po pričakovanjih so negativni učinki FCI na tvegano rast vidni že v obdobju enega leta, medtem ko SRI oziroma dolgoročno kopičenje ranljivosti v finančnem sistemu negativno vpliva na tvegano rast na srednji rok (slika 8.2 v prilogi).

¹⁰ Analiza tvegane rasti ocenjuje porazdelitev prihodnje rasti realnega BDP, ki je odvisna od dogajanj v makrofinančnem okolju.

2 Ključna tveganja za finančno stabilnost

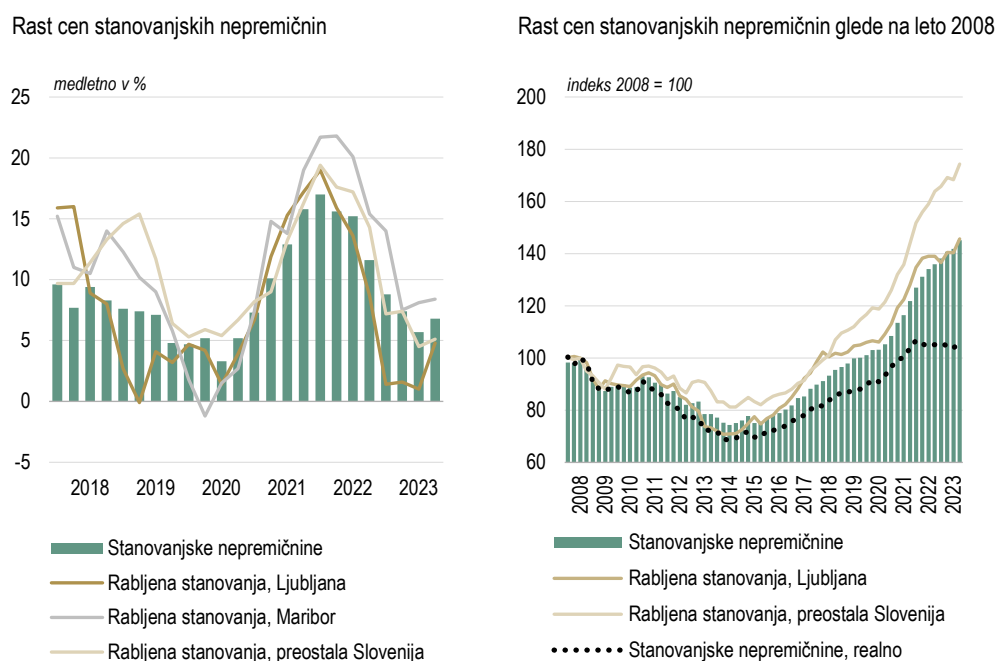
2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga

Ocenjujemo, da je tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz nepremičninskega trga, zmerno s stabilno tendenco. Ohlajanje nepremičninskega trga se je v drugi polovici leta 2023 upočasnilo, precenjenost stanovanjskih nepremičnin pa je bila ob koncu leta 2023 manjša kot leto pred tem. Večjega znižanja cen za zdaj ne pričakujemo. Rast stanovanjskih posojil se je v drugi polovici leta 2023 zaradi višjih obrestnih mer močno upočasnila in približala povprečju rasti evrskega območja. Od decembra 2020 do decembra 2022 se je delež stanovanjskih posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, povečal s 34 % na 62 % stanovanjskih posojil. S tem so se posojilojemalci pred zaostritvijo denarne politike zaščitili pred povečanjem stroškov financiranja dolga. Rast cen poslovnih nepremičnin se je v zadnjem četrtnetju 2023 medletno spet upočasnila, obseg bančnih posojil za poslovne nepremičnine pa ostaja majhen.

Trg stanovanjskih nepremičnin

Ohlajanje nepremičninskega trga se je v drugi polovici leta 2023 upočasnilo. Medletna rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin se je do tretjega četrtnetja upočasnila na 5,7 % in v zadnjem četrtnetju spet zvišala na 6,8 %. Rast cen rabljenih stanovanj v Ljubljani, ki je bila v prvih treh četrtnetjih leta 2023 okoli 1,5-odstotna, se je v zadnjem četrtnetju medletno spet zvišala na 4,8 % (slika 2.1, levo). Medletna rast cen novih stanovanjskih nepremičnin je v zadnjem četrtnetju leta 2023 znašala 8,4 %. V primerjavi s prejšnjim cenovnim vrhom leta 2008 so bile v zadnjem četrtnetju 2023 nominalne cene stanovanjskih nepremičnin višje za 45,2 %, realne cene pa so bile zaradi visoke inflacije v zadnjem obdobju višje za 6,6 % (slika 2.1, desno). Z zviševanjem cen stanovanjskih nepremičnin so se v zadnjih letih zvišale tudi najemnine (glede na indeks cen življenjskih potrebščin), leta 2023 je bila njihova medletna rast v povprečju 12,4-odstotna (18,9 % v letu 2022 in 3,6 % v letu 2021).

Slika 2.1: Rast cen stanovanjskih nepremičnin

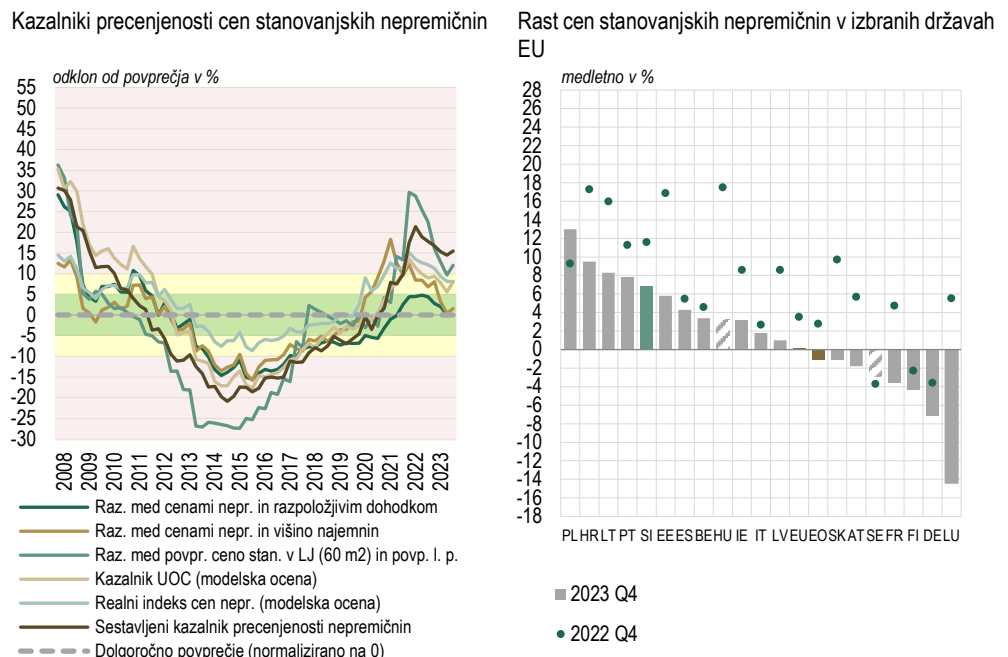

Vir: SURS.

Precenjenost stanovanjskih nepremičnin je bila ob koncu leta 2023 manjša kot ob koncu predhodnega leta. V zadnjem četrtletju 2023 se je precenjenost stanovanjskih nepremičnin s povečanjem odmika od dolgoročnega ravnovesja spet nekoliko povečala, saj se je rast cen stanovanjskih nepremičnin zvišala bolj kot na primer rast nominalnih plač ali najemnin. Realni indeks cen je ostal v zadnjem četrtletju enak kot četrtletje pred tem. V zadnjem četrtletju 2023 je sestavljeni kazalnik precenjenosti nepremičnin nakazoval 15,5-odstotno, razmerje med ceno nepremičnin in razpoložljivim dohodkom pa v tretjem četrtletju 2023 0,2-odstotno precenjenost (slika 2.2, levo).

Cene stanovanjskih nepremičnin so se v državah EU po upadu v drugem in tretjem četrtletju 2023 v zadnjem četrtletju medletno zvišale za 0,2 %. V zadnjem četrtletju 2022 je ta rast znašala 3,5 % (lika 2.2, desno). Cene v evrskem območju so v zadnjem četrtletju medletno še naprej upadale (-1,1 %). Upadanje cen se je nekoliko umirilo. Četrtna rast cen v EU je z 0,5 % oziroma 0,7 % v drugem in tretjem četrtletju 2023 po dveh zaporednih četrtletjih upadanja cen spet postala pozitivna, vendar je bila v zadnjem četrtletju nato spet negativna (-0,3 %). Rast cen stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji je bila še vedno med višjimi v evrskem območju, vendar pa je bila med višjimi tudi inflacija v Sloveniji.

Slika 2.2: **Kazalniki precenjenosti in rast cen stanovanjskih nepremičnin v izbranih državah EU**

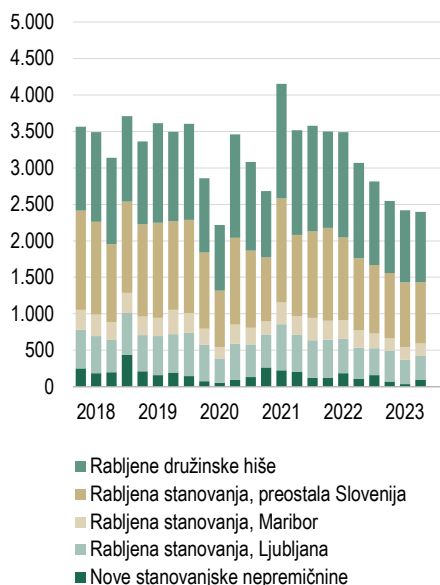
Opomba: Na sliki levo so kazalniki ravnotežnosti cen stanovanjskih nepremičnin normalizirani okrog lastnega dolgoročnega povprečja, postavljenega na vrednost 0. Odklon kazalnikov od dolgoročnega povprečja prikazuje precenjenost oziroma podcenjenost cen stanovanjskih nepremičnin. Kazalniki so prikazani do zadnjega četrtletja 2023, razen razmerja med cenami nepremičnin in razpoložljivim dohodkom, ki je prikazan do tretjega četrtletja 2023. Na sliki desno so države, ki niso del evrskega območja, obarvane črtno. Vir: SURS, GURS, Slonep, Eurostat.

Prodaja stanovanjskih nepremičnin se umirja že drugo leto. To se je pokazalo tudi v upočasnitvi rasti cen stanovanjskih nepremičnin v letu 2023, vendar pa večjega znižanja cen za zdaj ne pričakujemo. V letu 2023 je bilo prodanih za skoraj četrtno manj nepremičnin kot leto pred tem (slika 2.3, levo). Po mnenju potrošnikov se je v drugi polovici leta 2023 pripravljenost za večje nakupe v prihodnjem letu nekoliko izboljšala, vendar je še vedno precej pod dolgoročnim povprečjem (-35 %). K povpraševanju po nepremičninah ugodno prispevajo nizka brezposelnost, rast plač in nizka zadolženost gospodinjstev. Rast cen še vedno ohranjajo tudi dejavniki na strani ponudbe stanovanjskih nepremičnin. Ta zaostaja za povpraševanjem. Delež bruto investicij v stanovanja

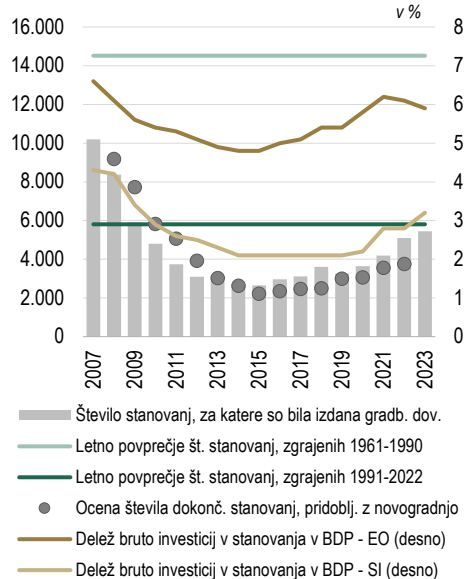
v BDP se je v zadnjih letih nekoliko zvišal, vendar ostal nizek. V zadnjem četrtletju leta 2023 je znašal 3,2 %, kar je precej manj kot v povprečju evrskega območja (5,9 %). Število stanovanj, za katera so bila izdana gradbena dovoljenja, se je v zadnjih letih povečalo, v letu 2023 je bilo s 5.441 stanovanji za 6,7 % višje kot v predhodnem letu, vendar pa stanovanjska gradnja močno zaostaja za obdobjem pred letom 1991 (slika 2.3, desno). Velik je tudi delež praznih stanovanj (okoli 17 %).¹¹ Ustrezno oblikovana obdavčitev stanovanjskih nepremičnin bi morda lahko povečala ponudbo rabljenih stanovanj za oddajo in prodajo.

Slika 2.3: Število prodaj stanovanjskih nepremičnin ter gradbena dovoljenja, dokončana stanovanja in delež bruto investicij v stanovanja v BDP

Število prodaj stanovanjskih nepremičnin

Število stanovanj, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja, dokončana stanovanja in delež bruto investicij v stanovanja v BDP v Sloveniji in evrskem območju

Vir: SURS.

Pomanjkanje delavcev ter višji stroški gradnje in financiranja bi lahko v prihodnje otežili gradnjo stavb. Skoraj polovico NFD v gradbeništvu pesti pomanjkanje usposobljenih delavcev, več kot tretjino pa tudi visoki stroški materiala in dela (slika 8.3 v prilogi, desno). Težave z visokimi stroški financiranja je decembra 2023 izpostavilo le 10 % NFD. Dejavnost gradbeništva se v primerjavi z drugimi NFD nadpovprečno financira s posojili s fiksnim obrestovanjem. Zaupanje v gradbeništvu je ostalo ob koncu leta 2023 v pozitivnem območju in je bilo decembra za 8 odstotnih točk nižje kot pred letom. Pri tem se je upad obsega gradbenih del in skupnih naročil poglobil, pričakovanja glede zviševanja cen pa nekoliko umirila (slika 8.3 v prilogi, levo).

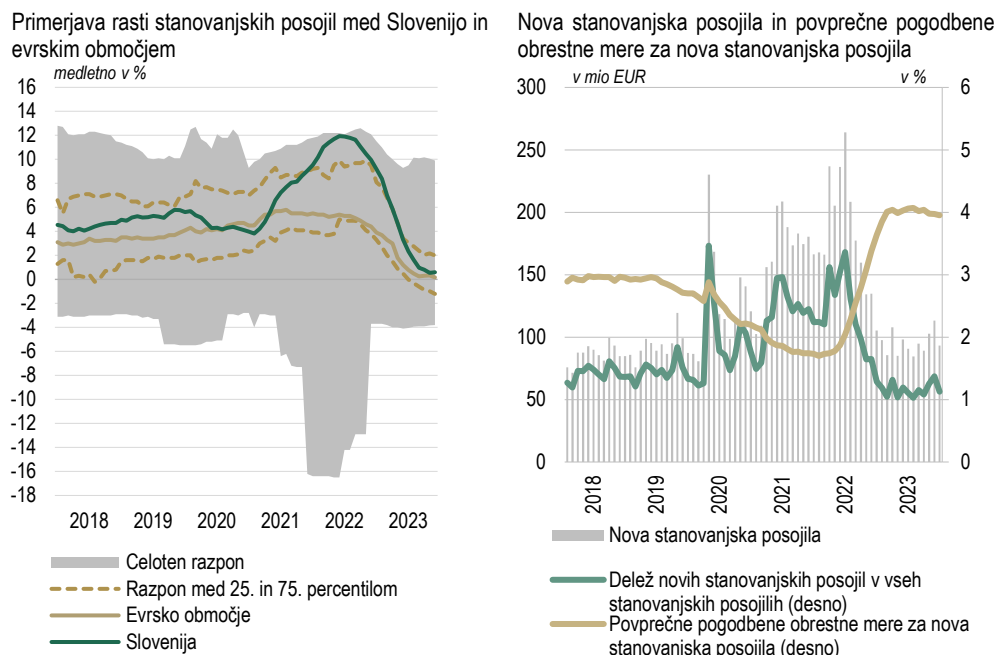
Stanje stanovanjskih posojil je ob manjšem povpraševanju po stanovanjskih posojilih zaradi višjih obrestnih mer¹² in višjih življenjskih stroškov ostalo ob koncu leta 2023 skoraj enako kot leto pred tem. Rast stanovanjskih posojil, ki je bila še decembra 2022 medletno 9,9-odstotna, se je do decembra 2023 upočasnila na 0,6 %. S tem se je rast stanovanjskih posojil približala povprečju rasti evrskega območja (0,2 %) (slika 2.4, levo). Delež stanovanjskih posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, se je od decembra 2020 do decembra 2023 povečal s 34 % na 70 % stanovanjskih posojil. S tem so se posojilojemalci pred zaostritvijo denarne politike zaščitili pred povečanjem stroškov financiranja dolga. V Sloveniji je bil delež stanovanjskih posojil v

¹¹ Zaradi neprijavljene oddaje stanovanj je lahko ta delež nekoliko manjši, hkrati pa je del teh stanovanj tudi neprimeren za bivanje.

¹² Glej poglavje 2.3 Obrestno tveganje.

BDP z okoli 13 % precej manjši od povprečja evrskega območja, kjer je znašal okoli 36 %.

Slika 2.4: Primerjava rasti stanovanjskih posojil v Sloveniji in evrskem območju ter nova stanovanjska posojila in obrestne mere

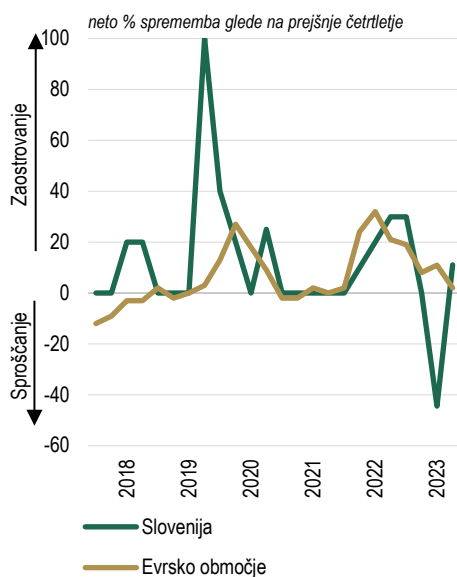

Opomba: Delež novih stanovanjskih posojil v vseh stanovanjskih posojilih je bil v letu 2020 visok zaradi nadpovprečnega obsega refinanciranja zaradi odlogov.
Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

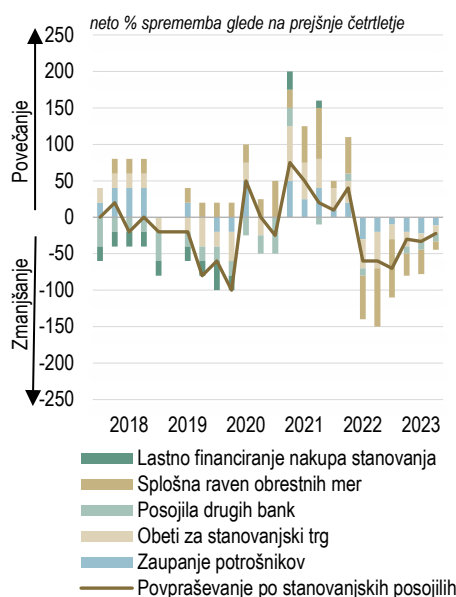
Obseg novih stanovanjskih posojil se je ob pričakovanju zviševanja obrestnih mer v letih 2021 in 2022 močno povečal, do konca leta 2023 pa zmanjšal na podobno raven kot v letih 2018–2020. V drugi polovici leta 2023 se je upadanje obsega novih stanovanjskih posojil umirilo (slika 2.4, desno). Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila so se po anketi BLS (Bank Lending Survey) v tretjem četrtletju 2023 sprostili. K temu je po navedbah bank prispevala predvsem sprememba makrobonitetnih ukrepov Banke Slovenije. V evrskem območju se je v drugi polovici leta 2023 zaostrovanje kreditnih standardov umirilo (slika 2.4, levo). Povpraševanje po stanovanjskih posojilih se je v Sloveniji po anketi BLS v drugi polovici leta 2023 zmanjševalo, vendar manj intenzivno kot v prvi polovici leta. Banke so upad povpraševanja pripisale predvsem manjšemu zaupanju potrošnikov in slabšim obetom za nepremičninski trg, medtem ko so ocenile, da se je vpliv višjih obrestnih mer nekoliko zmanjšal (slika 8.3 v prilogi, desno).

Slika 2.5: Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila in povpraševanje po stanovanjskih posojilih

Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila v Sloveniji in evrskem območju (BLS)

Povpraševanje in dejavniki vpliva na povpraševanje po stanovanjskih posojilih (BLS)

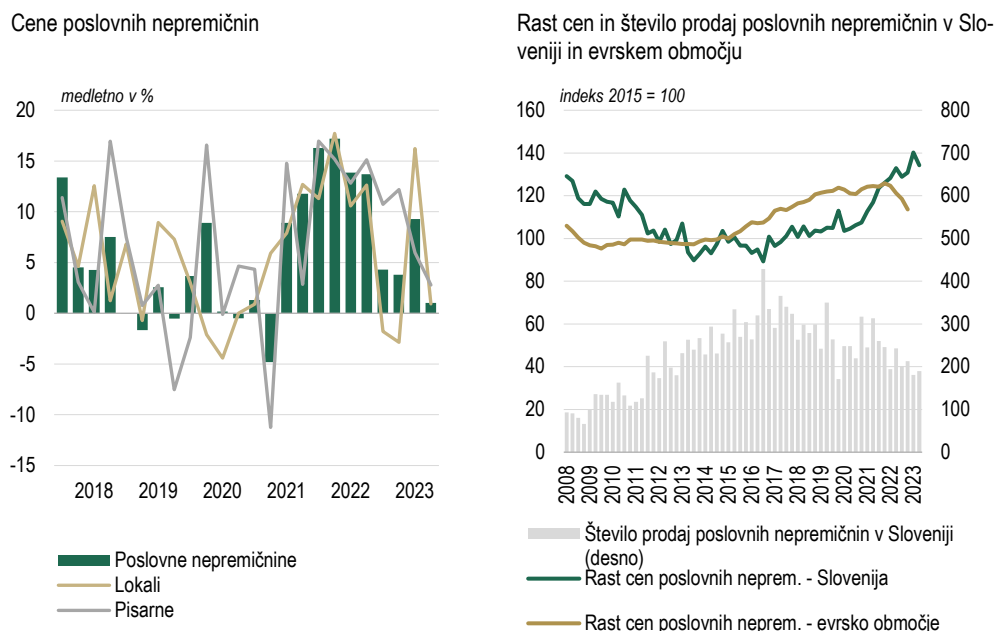
Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Trg poslovnih nepremičnin

Cene poslovnih nepremičnin so se v drugi polovici leta 2023 medletno zvišale, in sicer v tretjem četrtnetju za 9,3 % in v zadnjem četrtnetju za 1,8 %. Pri tem se je v zadnjem četrtnetju 2023 medletna rast cen pisarn upočasnila na 2,8 %, rast cen lokalo pa je po upadu v prvi polovici leta z 0,9 % ponovno postala pozitivna (slika 2.6, levo). Leta 2022, ko je bila rast cen najvišja v zadnjem desetletju, so bile cene v povprečju višje za okoli 15 %, medtem ko je bila leta 2023 rast 4,8-odstotna. Število prodaj poslovnih nepremičnin upada že od sredine leta 2022, v zadnjem četrtnetju 2023 pa so prodaje medletno upadle za 21,8 %. Cene poslovnih nepremičnin so bile v zadnjem četrtnetju 2023 glede na leto 2015 višje za 34,3 %, medtem ko so bile v povprečju evrskega območja v drugem četrtnetju 2023 glede na leto 2015 cene višje za 13,6 % (v drugem četrtnetju leta 2022 celo za 25,9 %, medtem so cene upadle za 9,7 %) (slika 2.6, desno).

Trg poslovnih nepremičnin se v EU ohlaja že dlje, predvsem zaradi visoke inflacije in višjih obrestnih mer. Poleg tega se je v nekaterih državah EU v obdobju po pandemiji covid-19 zmanjšalo povpraševanje po nakupu poslovnih prostorov zaradi večje razširjenosti dela od doma, hkrati so se na primer povečale tudi zahteve gradbenih standardov, spodbujene s politikami, ki obravnavajo podnebne spremembe. Tveganje, ki izhaja iz trga poslovnih nepremičnin, je na splošno v evrskem območju povišano in pri nas posebnega tveganja iz tega naslova zaenkrat sicer ni, vendar pa je v okoli 40 % vseh posojil NFD zavarovanih s poslovnimi nepremičninami.

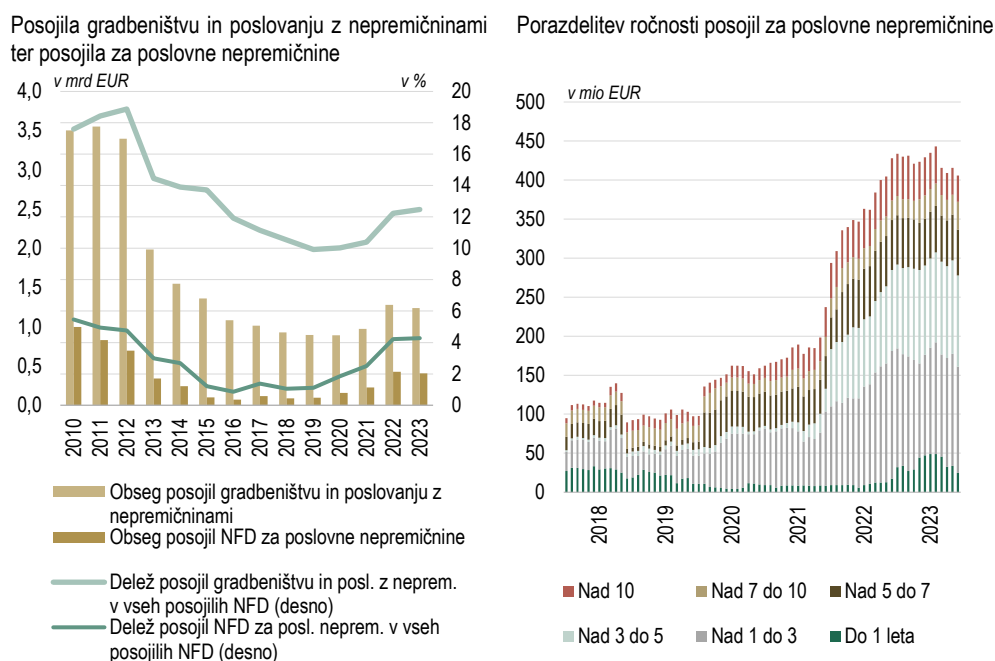
Slika 2.6: Cene poslovnih nepremičnin ter rast cen in število prodaj poslovnih nepremičnin

Vir: SURS, Banka Slovenije.

V letu 2023 se je obseg posojil za poslovne nepremičnine medletno zmanjšal za 5,1 %, vendar ostal pri 4,3 % vseh posojil NFD (slika 2.7, levo). Z ročnostjo nad pet let je bila sklenjena skoraj tretjina vseh posojil za poslovne nepremičnine, medtem ko je bilo takih posojil ob koncu leta 2020 več kot polovica (slika 2.7, desno). S tem se je tveganje nekoliko ublažilo, saj so posojila z daljšo ročnostjo za banke bolj tvegana, ker je verjetnost neplačila večja, ob višjih obrestnih merah pa je večje tudi breme odplačevanja dolga. Izpostavljenost bančnega sistema gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami se je v zadnjih treh letih nekoliko povečala, toda ostala precej manjša kot pred desetletjem. Obseg posojil tema dejavnostma je ob koncu leta 2023 znašal 1,2 mrd EUR (največ, 3,5 mrd EUR v letu 2011), njihov delež v vseh posojilih NFD pa se je do konca leta 2023 povečal na 12,5 % (največji je bil z 18,9 % v letu 2012) (slika 2.7, levo).

Slika 2.7: Posojila gradbeništvu in poslovanju z neprem. ter posojila za poslovne neprem. in porazdelitev ročnosti teh posojil

Vir: Banka Slovenije.

2.2 Tveganje financiranja

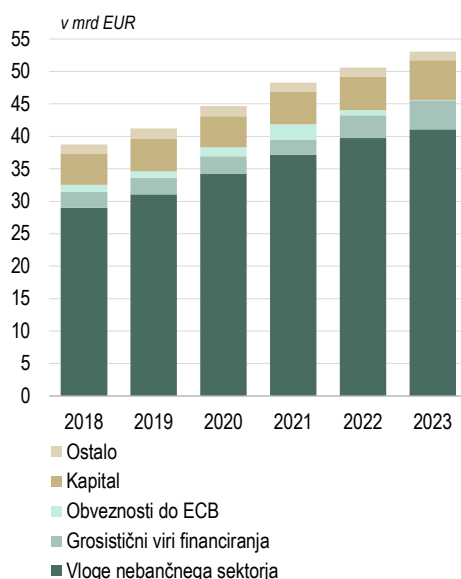
Tveganje financiranja ostaja ocenjeno kot zmerno z nespremenjeno tendenco. Vloge nebančnega sektorja so se leta 2023 povečale manj kot v preteklih letih, kljub temu pa ostale stabilen vir financiranja slovenskih bank, medtem ko je odvisnost od drugih virov ostala majhna. Banke so z zakasnitvijo nekoliko zvišale depozitne obrestne mere, ki realno ostajajo negativne, in spodbudile varčevalce k vezavi dela prihrankov, s čimer se je prekinil večletni trend naraščanja vlog na vpogled. Te so še vedno glavnina vseh vlog nebančnega sektorja, kar ohranja vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti razmeroma visoko. Banke tako ostajajo izpostavljene tveganju nestabilnosti financiranja, ki bi se lahko realiziralo z nenadnim izrazitim preходом vlog med bankami (ali odlivom iz bančnega sistema). Pozorno spremljanje gospodarskih razmer in pravočasno prilagajanje poslovanja oziroma cenovne politike ostaja še naprej pomembno pri ohranjanju stabilnosti financiranja.

Viri financiranja bank

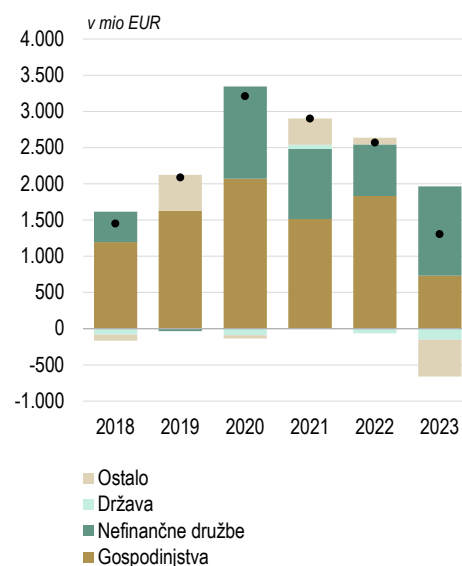
Skupno povečanje vlog nebančnega sektorja je bilo ob skromnejšem prilivu vlog gospodinjstev leta 2023 manjše kot v preteklih letih. Ne glede na to vloge ostajajo najpomembnejši vir financiranja slovenskih bank. Obseg vlog nebančnega sektorja se je povečal za 3,3 % oziroma 1,3 mrd EUR na 41,1 mrd EUR (slika 2.8, levo), kar predstavlja 77,4 % bilančne vsote bančnega sistema. Ob povečanju vlog nebančnega sektorja in hkratnem zmanjšanju posojil nebančnemu sektorju se je razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD) znižalo na 65,6 % ter še naprej močno zaostajalo za povprečjem evrskega območja (89,3 %). Nizka vrednost LTD pomeni, da banke za financiranje posojilne aktivnosti ne potrebujejo dodatnega grosističnega zadolževanja,¹³ hkrati pa kaže, da banke ne usmerjajo celotnega priliva vlog v kreditno aktivnost, kar je ena izmed njihovih primarnih dejavnosti.

Slika 2.8: Struktura in rast virov financiranja

Viri financiranja

Spremembe stanj vlog po sektorjih v posameznem letu

Opomba: Na sliki desno so v kategoriji »Ostalo« upoštevane vloge drugih finančnih organizacij in vloge tujcev.
Vir: Banka Slovenije

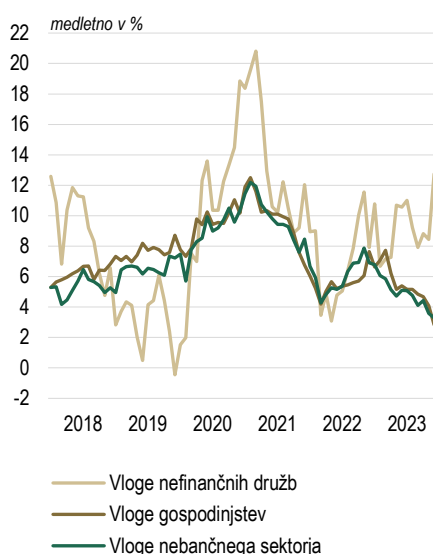
¹³ Grosistično financiranje zajema obveznosti do tujih bank in izdane dolžniške vrednostne papirje.

Odvisnost bank od ostalih virov financiranja je ostala majhna. Večina bank je dokončno poplačala vse obveznosti do Evrosistema (TLTRO-III) že lani, dve banki pa marca letos, pri čemer ob visoki likvidnosti niso imele potrebe po dodatnem zadolževanju in nadomeščanju tega vira. Kljub nadaljnjemu razdolževanju do tujih bank se je lani vseeno nekoliko povečal obseg grosističnega financiranja, saj so nekatere banke izdale dolžniške vrednostne papirje, zlasti zaradi izpolnjevanja minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL). To bi lahko bil povod tudi za morebitne prihodnje izdaje. Skupni obseg grosističnega financiranja se je povečal za 996 mio EUR na 4,5 mrd EUR oziroma 8,5 % bilančne vsote, kar pa znaša manj kot četrtno deleža iz leta 2008, ko je bila odvisnost bančnega sistema od tega vira financiranja najvišja.¹⁴

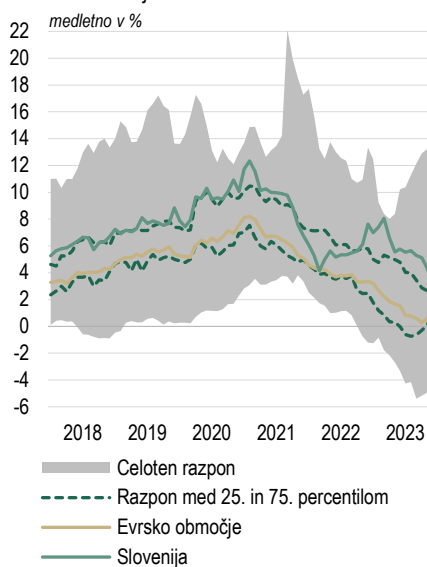
Vloge gospodinjestev so ostale stabilen vir financiranja bančnega sistema, čeprav je bil letni priliv vlog opazno manjši kot v preteklih letih (slika 2.8, desno). Vloge gospodinjestev so se leta 2023 povečale za 2,8 % (slika 2.9, levo) oziroma 730 mio EUR, kar je najmanj po letu 2015. Vseeno letna rast vlog gospodinjestev ostaja višja od evrskega povprečja, ki znaša 1,2 % (slika 2.9, desno). Kljub manjšemu letnemu prilivu vloge gospodinjestev s 26,5 mrd EUR predstavljajo polovico bilančne vsote in s tem najpomembnejši vir financiranja slovenskih bank. Mesečne spremembe vlog gospodinjestev so bile v prvi polovici lanskega leta precej volatilne, od vključno avgusta do novembra pa so se vloge zmanjševale, kar sovпада z odpravljanjem posledic vremenskih ujm, ki so jih prizadeti varčevalci verjetno sanirali tudi s svojimi prihranki pri bankah.

Slika 2.9: **Rast vlog v Sloveniji in evrskem območju**

Rast vlog po sektorjih

Primerjava rasti vlog gospodinjestev med Slovenijo in evrskim območjem

Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal in lastni izračuni

Kljub znižanju inflacije in razmeroma visoki rasti plač se bo umirjena rast vlog gospodinjestev verjetno nadaljevala tudi v prihodnje. Z izdajo ljudskih obveznic Republike Slovenije v obsegu 258 mio EUR februarja 2024 se je gospodinjstvom ponudila možnost, da del prihrankov usmerijo v razmeroma varno alternativno naložbo z nekoliko višjim donosom, kot ga za dolgoročno vezavo vlog ponujajo banke. Čeprav odliv vlog zaradi nakupa obveznic predstavlja manj kot enoodstotno zmanjšanje obsega vlog

¹⁴ Delež grosističnega financiranja je junija 2008 znašal 38,6 % bilančne vsote, glavnina teh virov pa so bile obveznosti do tujih bank, ki so kratkoročni viri.

gospodinjstev v bankah, ostaja spremljanje morebitnih sprememb varčevalnih navad gospodinjstev, ki bi lahko povzročile dodatne odlive vlog iz bančnega sistema, tudi v prihodnje pomembno. Vseeno zaradi tradicionalnega obnašanja varčevalcev in manjše naklonjenosti prevzemanju večjih tveganj, ki jih prinašajo donosnejše naložbe (v vrednostne papirje, investicijske sklade, kripto valute ipd.), v bližnji prihodnosti ne pričakujemo izrazitejših odlivov vlog gospodinjstev, ki bi lahko zmanjšali stabilnost financiranja bančnega sistema.

Vloge NFD so se leta 2023 močno povečale, delno tudi zaradi premika vlog med sektorji. Njihov obseg se je povečal za 12,7 % (slika 2.9, levo) oziroma 1,2 mrd EUR na 10,9 mrd EUR. Letna rast vlog NFD je bila med najvišjimi med državami evrskega območja oziroma visoko nad evrskim povprečjem (-0,5 %). Ob ohlajanju gospodarstva in negotovih geopolitičnih razmerah so podjetja bolj zadržana do novih večjih investicij, kar je lahko razlog večjega priliva prihrankov na njihove račune pri bankah.¹⁵ Hkrati je bil razlog večjega prirasta vlog NFD tudi sprememba statusa enega od podjetij, kar je povzročilo premik vlog iz sektorja drugih finančnih organizacij¹⁶ med vloge NFD. Ob izločitvi učinka premika vlog med sektorji bi se vloge NFD lani povečale za 8,7 % oziroma bi bil prirast vlog tretjino manjši od dejanskega.

Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi

Dvig depozitnih obrestnih mer je nekatere varčevalce spodbudil k vezavi prihrankov, kar je ustavilo večletni trend naraščanja vlog na vpogled. Gospodinjstva so vezala prihranke predvsem za obdobje od enega do treh let zaradi opazno ugodnejših obrestnih mer, ki jih banke ponujajo za dolgoročne v primerjavi s kratkoročnimi vezavami (slika 2.10, desno).¹⁷ Pri vezavi vlog NFD zaostajanje kratkoročnih depozitnih obrestnih mer za dolgoročnimi ni tako očitno kot pri gospodinjstvih, zato so se podjetja odločala predvsem za vezavo prihrankov do enega leta, kar jim omogoča tudi hitrejši dostop do sredstev v primeru potreb. Ob porastu vezanih vlog se je delež vlog na vpogled rahlo zmanjšal, vseeno pa še naprej znašal visokih 84,0 % vseh vlog gospodinjstev in 77,2 % vseh vlog NFD (slika 2.10, levo), kar je visoko nad dolgoletnim povprečjem.¹⁸

¹⁵ Hkrati se je umirilo tudi kreditiranje NFD, o čemer pišemo v poglavju 5.2 Nefinančne družbe.

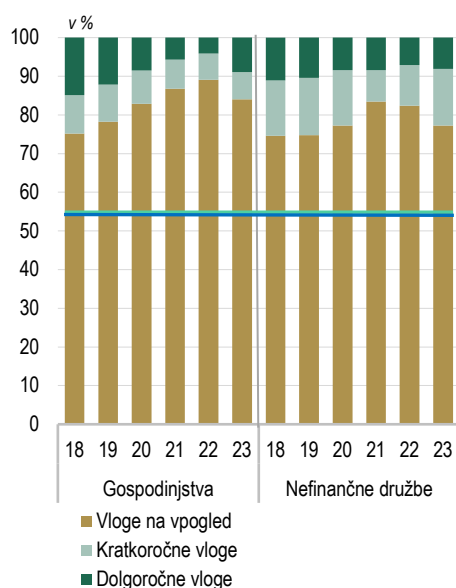
¹⁶ Na sliki 2.9 desno so vloge drugih finančnih organizacij upoštevane v postavki »Ostalo«.

¹⁷ Več o gibanju obrestnih mer v poglavju Obrestno tveganje.

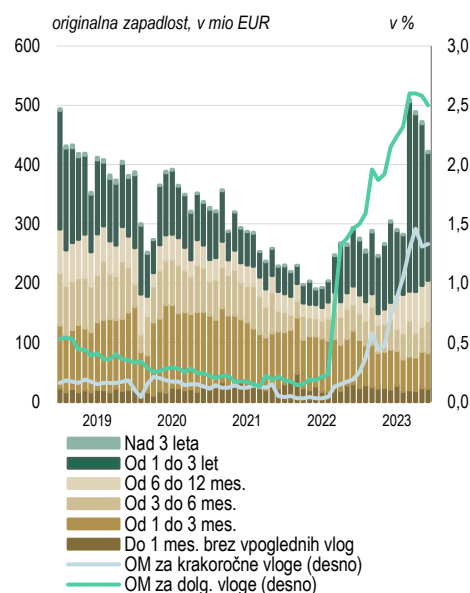
¹⁸ Povprečni delež vlog na vpogled je v obdobju 2000–2023 znašal 53,7 % vseh vlog gospodinjstev in 52,8 % vseh vlog NFD.

Slika 2.10: **Ročnost vlog gospodinjstev in NFD**

Struktura ročnosti vlog gospodinjstev in NFD

Novo sklenjene vloge gospodinjstev po ročnosti

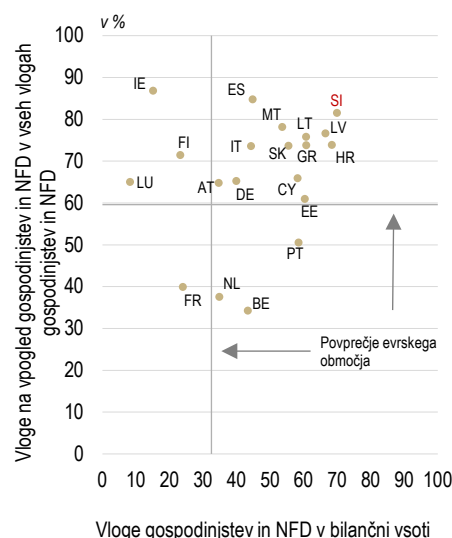

Opomba: Na sliki levo vodoravna črta označuje povprečni delež vlog na vpogled v obdobju 2000–2023, ki je znašal 53,7 % vseh vlog gospodinjstev (zelena črta) in 52,8 % vseh vlog NFD (modra črta).
Vir: Banka Slovenije.

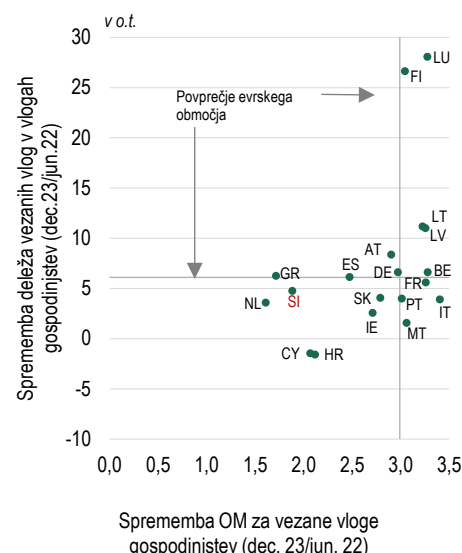
Tako v Sloveniji kot tudi v drugih državah evrskega območja je dvig depozitnih obrestnih mer bolj kot k povečanju obsega vlog gospodinjstev prispeval k spremembi njihove ročnosti. Kljub povečanju depozitnih obrestnih mer se je rast vlog gospodinjstev in NFD upočasnila v večini držav evrskega območja, med katerimi Slovenija še vedno izstopa z največjim deležem teh vlog v bilančni vsoti (slika 2.11, levo). Hkrati so se v vseh državah evrskega območja zmanjšale vloge na vpogled, najbolj v tistih, v katerih so banke prve sledile spremembam obrestne politike ECB in zvišale depozitne obrestne mere (slika 2.11, desno). Mednje ne spada Slovenija, saj so slovenske banke zaradi velikega obsega vlog in presežne likvidnosti z zakasnitvijo in zelo postopno dvigovale depozitne obrestne mere, zato se je delež vlog na vpogled zmanjšal manj kot v večini drugih držav. Kratkoročne in dolgoročne obrestne mere so tudi ob koncu leta 2023 še vedno zaostajale za povprečjem evrskega območja. Ob visokem deležu vlog gospodinjstev in NFD v bilančni vsoti, ki so pretežno vpogledne, je Slovenija tako še naprej izpostavljena večjemu tveganju nestabilnosti financiranja kot države, pri katerih je ta vir financiranja manj pomemben.

Slika 2.11: **Vloge in obrestne mere po državah evrskega območja**

Delež vlog na vpogled v vseh vlogah gospodinjstev in NFD po državah evrskega območja

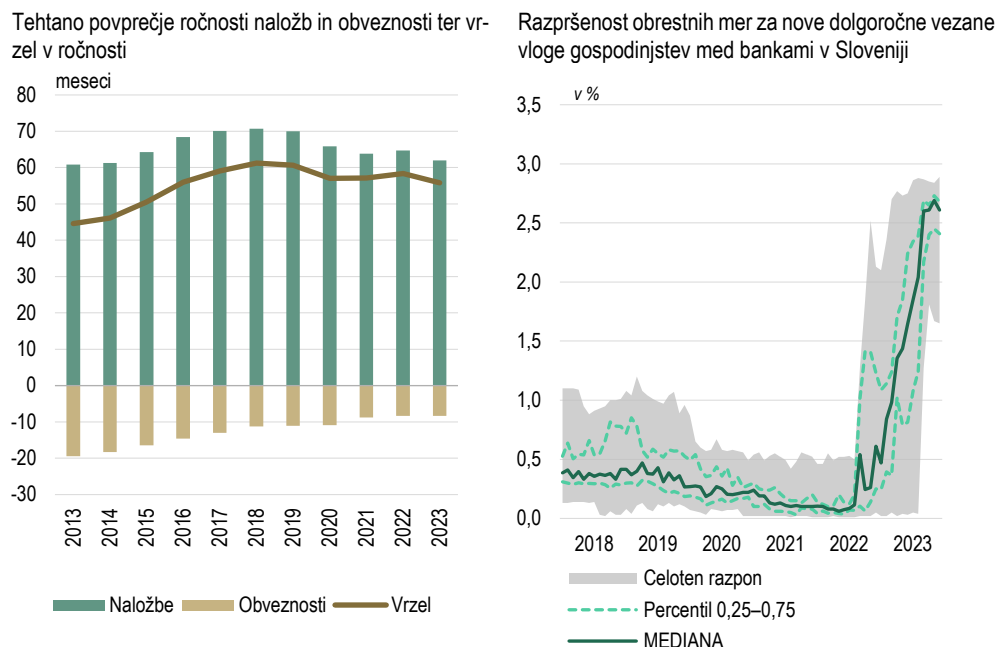
Spremembe deleža vezanih vlog in obrestnih mer za vezane vloge gospodinjstev

Vir: ECB Data Portal, lastni izračuni.

Vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti se je lani zmanjšala, vendar ostala razmeroma visoka, s tem pa tudi tveganje nestabilnosti financiranja, ki izhaja iz te vrzeli. Zaradi povečanja vpoglednih likvidnih sredstev bank na računih pri centralni banki in zmanjšanja dolgoročnih posojil nebančnemu sektorju se je tehtano povprečje ročnosti naložb zmanjšalo. Ker je hkrati tehtano povprečje ročnosti obveznosti ostalo nespremenjeno, se je vrzel v ročnosti naložb in obveznosti skrajšala za tri mesece na 4,5 leta (slika 2.12, levo). S tem za leto dni presega vrzel iz leta 2013, torej obdobja pred začetkom hitre rasti vlog na vpogled, ki pomembno prispevajo k ohranjanju visoke vrzeli. Do uresničitve tveganja, ki izvira iz ročnostne neusklajenosti, bi lahko prišlo v primeru nenadnega izrazitega premika vlog nebančnega sektorja med bankami ali umika vlog iz bančnega sistema. Vseeno ocenjujemo, da se je kljub več nepredvidljivim dogodkom v preteklih nekaj letih zaupanje varčevalcev v poslovanje slovenskih bank ohranilo. Prav tako je večina bank prilagodila cenovno politiko konkurenčnim razmeram (slika 2.12, desno), zato ni prišlo do večjega prelivanja vlog med bankami, ki bi ga lahko povzročile večje razlike v višini depozitnih obrestnih mer med bankami. Poudarjamo, da ostajata pozorno spremljanje gospodarskih razmer in pravočasno prilagajanje poslovanja konkurenčnim razmeram pomembna tudi pri nadaljnjem ohranjanju stabilnosti financiranja.

Slika 2.12: **Vrzel v ročnosti in obrestne mere za vezane vloge gospodinjstev**

Vir: Banka Slovenije.

2.3 Obrestno tveganje

Obrestno tveganje se je v drugi polovici leta 2023 zniževalo, posledično smo oceno tveganja v prvem četrtletju letos znižali na zmerno s stabilno tendenco v prihodnje. Ob vidnem umirjanju kreditne aktivnosti se je nadaljevalo zmerno povečevanje deleža posojil obrestovanih s fiksno obrestno mero, na zniževanje tveganja pa je ugodno vplivalo nadaljnje precejšnje povečanje najbolj likvidnih naložb. Med viri se je z višjimi depozitnimi obrestnimi merami nadaljevalo postopno povečevanje deleža vezanih vlog. Vrzel med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se je v drugi polovici leta, predvsem zaradi sprememb na strani virov, zmanjšala. Zviševanje posojilnih obrestnih mer in obrestnih mer za vloge se je do konca leta ustavilo, od začetka zviševanja ključnih obrestnih mer pa se je močno povečal obrestni razmik.

Obrestna občutljivost

Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v zadnjih mesecih preteklega leta postopoma zniževala, zato smo oceno tveganja znižali na zmerno, tendenca ravni tveganja za letos pa je stabilna. Kreditna aktivnost se vidno umirja, najbolj pri posojilih NFD, ki beležijo močan medletni upad, medtem ko se posojila gospodinjstvom medletno povečujejo. Izstopajo predvsem potrošniška posojila, ki dosegajo dvomestne stopnje rasti. Podobno kot v prvi polovici leta 2023 se je trend povečevanja deleža posojil s fiksno obrestno mero v stanjih posojil gospodinjstvom in NFD nadaljeval tudi v drugi (slika 2.13, desno). Še naprej se je delež vidno povečeval pri gospodinjstvih, medtem ko se je pri NFD rahlo zmanjševal (slika 8.4 v prilogi). Skoraj vsa novoodobrena potrošniška posojila (več kot 99 %) so bila sklenjena s fiksno obrestno mero (tabela 2.1, spodaj), delež pa je bil izjemno velik tudi pri stanovanjskih posojilih (96 %). S tem se je nadaljeval trend podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve obrestnih mer posojil. Z umirjanjem kreditne aktivnosti se je med naložbami bank nadaljevalo zmanjševanje deleža posojil nebančnemu sektorju, decembra na 50,7 %, povečala pa sta se deleža najbolj likvidnih naložb¹⁹ (24,0 %) in vrednostnih papirjev (18,5 %). Prve so s povečanjem za 1.094 mio EUR v drugi polovici leta predstavljale največjo spremembo

¹⁹ Denar v blagajni, stanje na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah.

v strukturi naložb in s tem ugodno vplivale na zniževanje obrestnega tveganja. Povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer se je ob koncu leta ob nadaljnjem velikem povečanju najbolj likvidnih naložb z zelo kratkimi ročnostmi skrajšalo, vendar bilo podobno kot junija (slika 2.13, levo).

Tabela 2.1: Delež fiksno obrestovanih posojil

	Stanja – december 2023	Novi posli – povprečje druge polovice leta 2023	Stanja – december 2013	Novi posli – povprečje leta 2013
Stanovanjska	71 %	96 %	4 %	2 %
Potrošniška	87 %	99 %	29 %	44 %
Gospodinjstva	75 %	98 %	11 %	26 %
NFD	19 %	22 %	6 %	41 %
Skupaj	50 %	57 %	13 %	38 %

Opomba: Gospodinjstva vključujejo stanovanjska in potrošniška posojila brez ostalih posojil gospodinjstvom. Skupaj vključuje gospodinjstva in NFD.
Vir: Banka Slovenije.

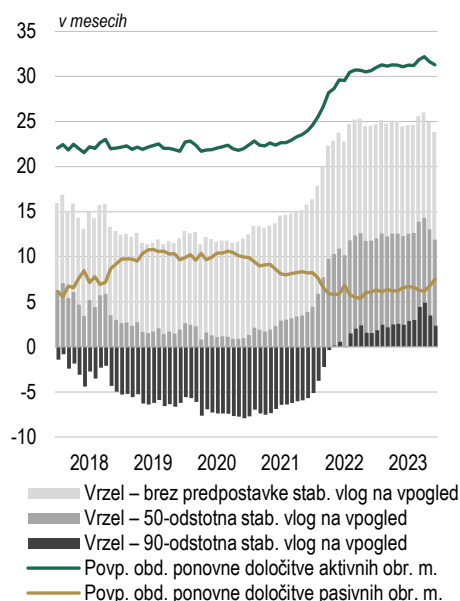
Trend zniževanja obrestnega tveganja je bil večinoma povezan s spremembami pri virih financiranja. Ob nadaljnjem povečevanju vlog nebančnega sektorja so se nadaljevale spremembe v njihovi strukturi. Kljub povečanju vlog v drugi polovici leta 2023 so se v deležu med obveznostmi bančnega sistema le rahlo povečale, nadaljevalo in okrepilo²⁰ pa se je zmanjševanje deleža vlog na vpogled ter povečevanje deleža vezanih vlog (slika 2.10, levo). S tem se je nadaljevalo postopno podaljševanje povprečnega obdobja ponovne določitve obrestnih mer vlog. Med drugimi viri se je predvsem zaradi zadržanih dobičkov vidno povečal še kapital, najbolj pa so se zmanjšale obveznosti do bank. Obveznosti do centralne banke so se prav tako zmanjšale in predstavljale le še neznaten delež vseh virov, medtem ko je obseg izdanih dolžniških vrednostnih papirjev ostal podoben kot junija (slika 2.8, levo).²¹ Z omenjenimi spremembami se je v zadnjih mesecih leta začel nekoliko vidnejši trend podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve pasivnih obrestnih mer (slika 2.13, levo). Podaljšanje je bilo v drugi polovici leta večje kot pri aktivnih, s čimer se je zmanjšala razlika med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi, kar je ugodno vplivalo na zniževanje obrestnega tveganja.

²⁰ Z višjimi obrestnimi merami za vezane vloge so bile spremembe deležev v drugi polovici leta dvakrat tolikšne kot v prvi.

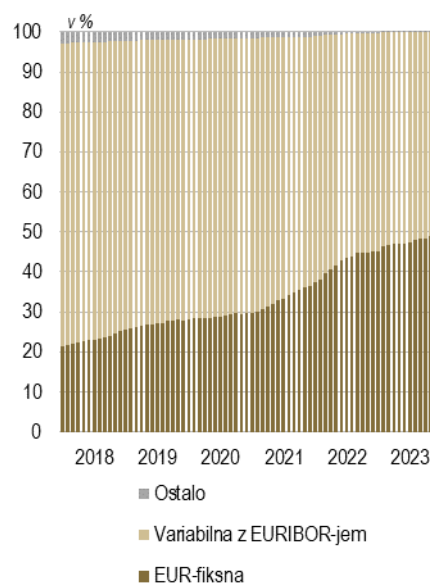
²¹ Več o spremembah vlog nebančnega sektorja in drugih virov financiranja v poglavju Tveganje financiranja.

Slika 2.13: **Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer in struktura posojil po vrsti obrestovanja**

Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer

Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih za gospodinjstva in NFD

Opomba: Na sliki levo so pri vrzeli v ponovni določitvi obrestnih mer upoštevani: stabilnost vlog na vpogled z različnimi predpostavkami stabilnosti in z razpršitvijo temeljnega dela vlog na vpogled po časovnih intervalih,²² zavarovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti in amortizacija. Na sliki desno kratkoročne vloge predstavljajo depozite z vezavo sredstev do enega leta, dolgoročne vloge pa depozite z vezavo sredstev nad enim letom. Na sliki desno so pri gospodinjstvih upoštevana stanovanjska in potrošniška posojila brez ostalih posojil gospodinjstvom.

Vir: Banka Slovenije.

Obrestne mere

Obrestne mere za novoodobrena posojila nebančnemu sektorju so v drugi polovici leta 2023 v povprečju stagnirale, pred koncem leta se je ustavilo tudi zviševanje obrestnih mer za nove vezane vloge nebančnega sektorja. Fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila gospodinjstvom so bile lani stabilne in decembra blizu ravni doseženih konec leta 2022, medtem ko so se spremenljive obrestne mere v drugi polovici leta zviševale manj intenzivno kot v prvi (slika 8.5 v prilogi, levo).²³ Pri posojilih NFD so fiksne obrestne mere januarja 2023 dosegle najvišjo raven v tem ciklu zviševanja ključnih obrestnih mer,²⁴ nato pa se rahlo zniževale, medtem ko so se spremenljive zviševale tudi v drugi polovici leta, vendar manj intenzivno kot v prvi (slika 8.5 v prilogi, desno).²⁵ Stagnacija obrestnih mer za posojila se je ob koncu leta vse bolj odražala tudi v stanjih posojil gospodinjstvom in NFD, v tem ciklu zviševanja ključnih obrestnih mer pa so se zvišale precej bolj kot v evrskem območju, s čimer se je precej povečala tudi razlika do evrskega območja (slika 2.14, levo).

Obrestne mere za nove vezane vloge so se že pred koncem leta 2023 začele zniževati za gospodinjstva in NFD. Pri gospodinjstvih so obrestne mere za dolgoročne vloge septembra dosegle najvišjo raven v tem ciklu zviševanja ključnih obrestnih mer, medtem ko so za kratkoročne v zviševanju precej zaostajale za dolgoročnimi in bile najvišje oktobra (slika 8.6 v prilogi, levo).²⁶ Za vloge na vpogled, ki so ob koncu leta

²² Stabilnost vlog na vpogled je ocenjena z modelom, ki poda oceno temeljnega deleža vlog na vpogled. Temeljni delež je tisti del vlog na vpogled, ki se mu z veliko verjetnostjo ne bo spremenila obrestna mera v primeru sprememb tržnih obrestnih mer.

²³ Pri stanovanjskih posojilih so fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila v drugi polovici leta 2023 v povprečju znašale 4,0 % in pri potrošniških 6,7 %. Pri stanovanjskih posojilih so spremenljive obrestne mere v drugi polovici leta 2023 v povprečju znašale 5,5 % in pri potrošniških 7,6 %.

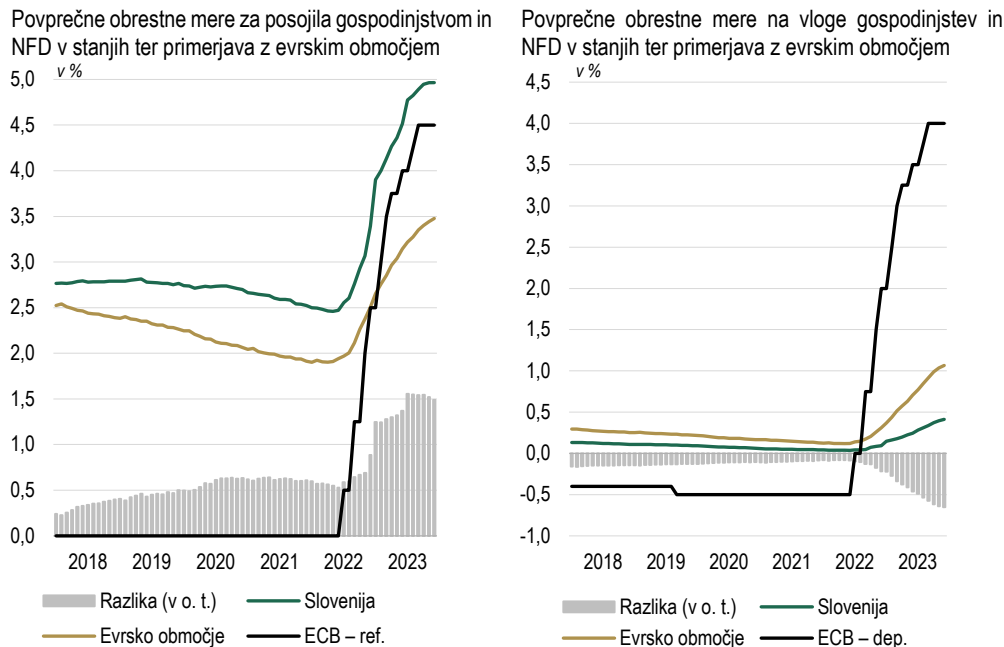
²⁴ Cikel zviševanja ključnih obrestnih mer je v tem primeru definiran kot obdobje od prvega zvišanja ključnih obrestnih mer v maju 2022, do zadnjega v juliju 2023.

²⁵ Pri posojilih NFD so fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila v drugi polovici leta 2023 v povprečju znašale 5,2 % in za spremenljive 5,3 %.

²⁶ Dolgoročne so septembra znašale 2,6 % in decembra 2,5 %, kratkoročne pa oktobra 1,5 % in decembra 1,3 %.

predstavljale 84 % vseh vlog gospodinjstev, so ostale na 0,1 %. Pri vlogah NFD so dolgoročne in kratkoročne obrestne mere najvišjo raven dosegle avgusta, za vloge na vpogled pa so decembra ostale pri 0,0 % (slika 8.6 v prilogi, desno).²⁷ V stanjih so se obrestne mere za vloge gospodinjstev in NFD pri nas zvišale precej manj kot v evrskem območju, precej pa se je povečala tudi razlika do evrskega območja (slika 2.14, desno).

Slika 2.14: **Obrestne mere**

Opomba: ECB – ref. predstavlja obrestno mero refinanciranja ECB. ECB – dep. predstavlja depozitno obrestno mero ECB.
Vir: ECB Data Portal, preračuni Banke Slovenije.

Glede na evrsko območje se je od začetka zviševanja ključnih obrestnih mer močno povečal obrestni razmik.²⁸ Pri gospodinjstvih (slika 2.15, levo) je bil večji že v letih pred prvim zvišanjem ključnih obrestnih mer in glede na evrsko območje odražal višje posojilne obrestne mere za gospodinjstva, nižje obrestne mere na vloge gospodinjstev ter strukturo vlog, saj vloge na vpogled pri nas obsegajo večji delež vseh vlog gospodinjstev. Poleg teh dejavnikov sta po začetku zviševanja ključnih obrestnih mer na hitrejšo povečevanje razmika pri nas pomembno vplivala v povprečju hitrejšo zviševanje posojilnih obrestnih mer in počasnejše zviševanje obrestnih mer na vezane vloge, s čimer so se te tudi povečevale zelo postopno. V drugi polovici leta 2023 se je obrestni razmik za gospodinjstva gibal okrog 4,5 odstotne točke, na podobnih ravneh in podobni razliki do evrskega območja pa je bil tudi pri NFD, vendar je bil v predhodnih letih bližje evrskemu povprečju (slika 2.15, desno). Omenjene spremembe se pomembno izražajo tudi v precej močnejšem zvišanju aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi (slika 8.13 v prilogi, desno). Taka dinamika nedavnih sprememb obrestnih mer se je ob obstoječi strukturi virov financiranja bank v preteklem letu zelo ugodno izražala v njihovih dohodkovnih gibanjih.²⁹

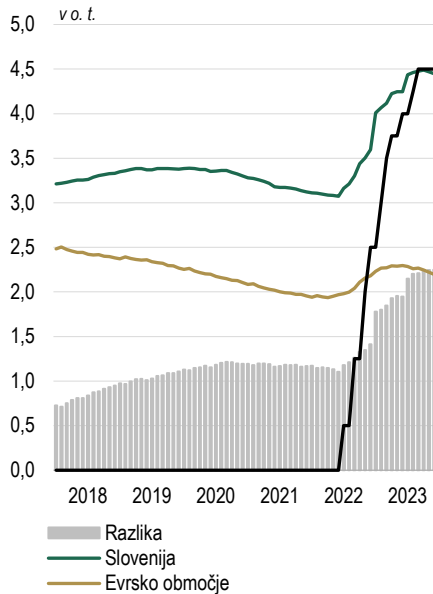
²⁷ Dolgoročne obrestne mere so avgusta znašale 4,1 % in decembra 2,4 %, kratkoročne pa avgusta 2,7 % in decembra 2,1 %.

²⁸ Obrestni razmik je definiran kot razlika med povprečnimi obrestnimi merami za posojila in povprečnimi obrestnimi merami za vloge.

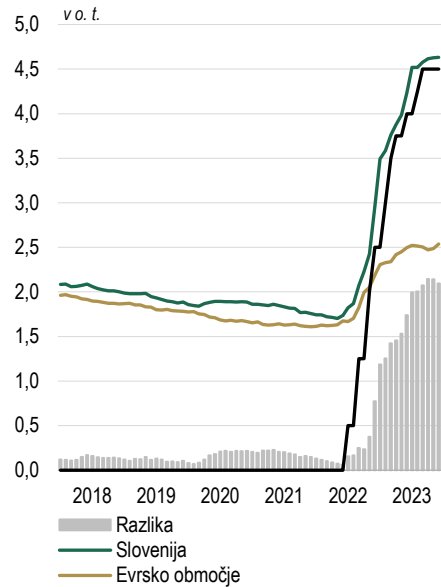
²⁹ Več v poglavju o dohodkovnem tveganju.

Slika 2.15: Obrestni razmik

Obrestni razmik za gospodinjstva in primerjava z evrskim območjem

Obrestni razmik za NFD in primerjava z evrskim območjem

Vir: ECB Data Portal, preračuni Banke Slovenije.

Opomba: ECB – ref. predstavlja obrestno mero refinanciranja ECB. Obrestni razmik je definiran kot razlika med povprečnimi obrestnimi merami za posojila in povprečnimi obrestnimi merami za vloge v stanjih.

2.4 Kreditno tveganje

Kreditno tveganje v bankah smo ohranili na zmerni ravni. Šibko povpraševanje in negotovost v gospodarskem okolju sta v zadnjih mesecih leta že vplivala na kakovost portfelja izvozno naravnanih dejavnosti. Tveganje za poslabšanje kakovosti portfelja še vedno predstavljajo povečani stroški servisiranja dolgov, kar lahko ob nižji napovedi gospodarske rasti in manjši pričakovani rasti dohodka v teh pogojih dodatno poveča breme odplačevanja dolgov pri bankah. Sicer ostajajo kazalniki kakovosti portfelja na ravni celotnega portfelja ugodni in stabilni. Večji deleži NPE so prisotni v predelovalnih dejavnostih. V nekaterih drugih dejavnostih je opazno naraščanje skupine 2 in porast stopenj prehodov med neplačnike, pri čemer so v ospredju najmanjše družbe in obrtniki. Naraščanje zamud na intervalih, krajših od 90 dni, prav tako nakazuje morebitna prihodnja poslabšanja kakovosti portfelja.

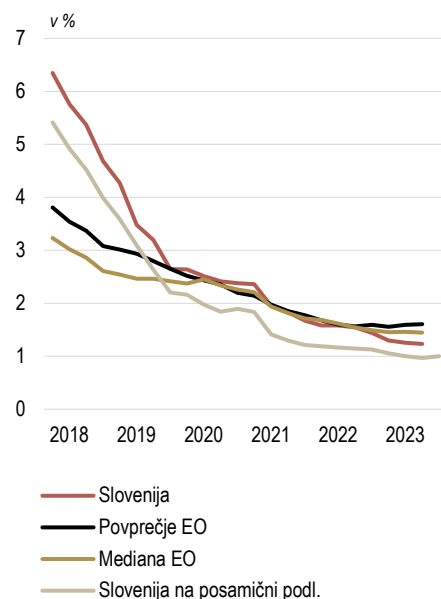
NPE in skupine kreditnega tveganja

Tako v evrskem območju kot v Sloveniji so deleži NPE v letu 2023 dosegli zgodovinsko najnižje vrednosti. Povprečni NPE v evrskem območju so se že v drugem četrtletju 2022 ustavili pri 1,6 % (enaka raven je dosežena tudi v celotni EU), medtem ko so se NPE v Sloveniji zniževali še naprej, do 1,2 % v Q3 2023 (slika 2.16, levo). Delež se nanaša na ožji agregat NPE, ki vsebuje le naložbe bank v dolžniške instrumente, medtem ko je z upoštevanjem vseh izpostavljenosti za Slovenijo ta delež še manjši, 1,0 %. Na ravni EU se od drugega četrtletja 2023 kaže porast mediane deležev NPE, pri državah evrskega območja tega porasta ni mogoče zaznati. Glavni dejavniki povečanega kreditnega tveganja v bankah evrskega območja so povečano breme servisiranja dolgov komitentov ob visoki zadolženosti podjetij in prebivalstva ter nižja pričakovana gospodarska rast, ki bo prek manjše dobičkonosnosti poslovanja dodatno

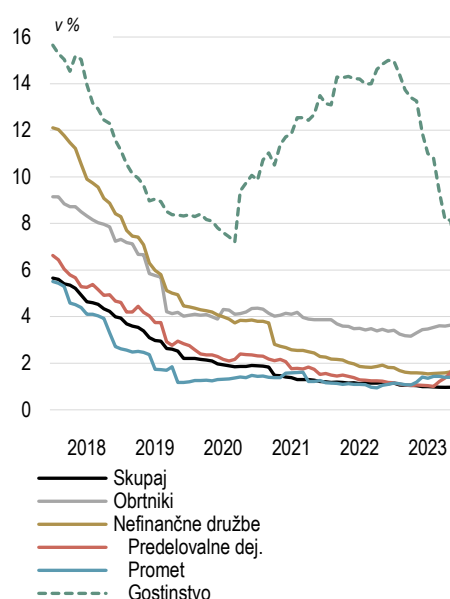
povečala breme dolgov. Podobni dejavniki kreditnega tveganja so prisotni tudi v Sloveniji, vendar ob precej manjši stopnji zadolženosti oziroma ugodnejšem finančnem položaju komitentov.³⁰

Slika 2.16: **Deleži NPE**

Delež NPE v evrskem območju in v Sloveniji

Delež NPE v posameznih delih portfelja

Opomba: Na sliki levo so podatki za evrsko območje prikazani na konsolidirani podlagi, zaobjem NPE pa je v teh primerjavah ožji kot v podatkih za slovenski bančni sistem v tem poglavju: zajete so samo izpostavljenosti iz dolžniških instrumentov, kar predvsem zmanjšuje imenovalec kazalnika in posledično povečuje delež NPE. Za Slovenijo je na sliki dodana tudi serija po standardni definiciji BS (na posamični podlagi in z zajetjem vseh izpostavljenosti).

Vir: Banka Slovenije, ECB Data portal.

Od aprila 2023 se na ravni celotnega portfelja delež NPE ohranja pri 1,0 %, medtem ko je obseg NPE z oktobrom začel počasi naraščati. Večina porasta obsega NPE v zadnjem četrtletju leta izhaja iz sektorja NFD, kar je povečalo delež NPE za 0,2 odstotne točke na 1,8 % (slika 2.16, desno). Obseg NPE se je povečal tudi v portfelju potrošniških posojil, delež NPE pa je zaradi rasti kreditiranja v tem delu portfelja do konca leta ostal nespremenjen pri 3,1 %. Sektor obrtnikov je izstopal tako po trajanju povečevanja deleža NPE kot po njegovi višini, ki je do konca leta 2023 dosegla 3,7 %.

V letu 2023 se je kakovost portfelja izrazito izboljšala v gostinstvu, v zadnjem četrtletju leta pa opazno poslabšala v predelovalnih dejavnostih.³¹ Delež NPE v gostinstvu se je do konca leta zmanjšal pod raven pred pandemijo (in pred izjemno rastjo NPE v tej dejavnosti) na 6,6 % (slika 2.16, desno). Ob tem ostajajo podjetja iz gostinstva med tistimi z največjim deležem NPE med dejavnostmi in z relativno največjim deležem starejših NPE (slika 2.17, levo). Trend naraščanja NPE je od septembra 2023 prisoten v predelovalnih dejavnostih, ki se soočajo z ohlajanjem poslovanja in zmanjšanim tujim povpraševanjem. Obseg NPE v teh dejavnostih se je v zadnjih štirih mesecih leta več kot podvojil, delež NPE pa povečal z 1,0 % na 2,2 %. Sicer je med NPE predstavljeno le majhno število velikih družb iz predelovalnih dejavnosti, vendar z velikimi izpostavljenostmi. Posledično se je delež NPE v portfelju velikih NFD povečal

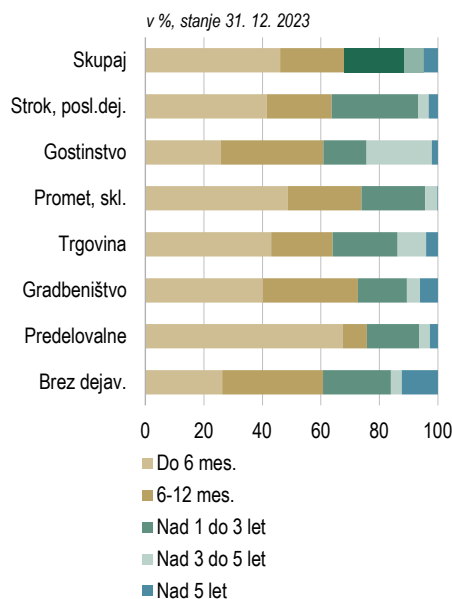
³⁰ V Poročilu o finančni stabilnosti iz oktobra 2023 smo podali oceno, da bi se kreditno tveganje zaradi posledic poplav avgusta 2023 lahko okrepilo. Do konca leta se to tveganje ni odrazilo v dejanskem poslabšanju kakovosti portfelja, komitenti bank pa so le v manjši meri izrabili možnost odloga plačil kreditnih obveznosti ali najema novih posojil za saniranje posledic ujme. Podatki so v prilogi poročila, v tabeli 8.5.

³¹ Kreditno tveganje po dejavnostih NFD je v poglavju 3.2 dodatno obdelano z vidika podnebnih tveganj.

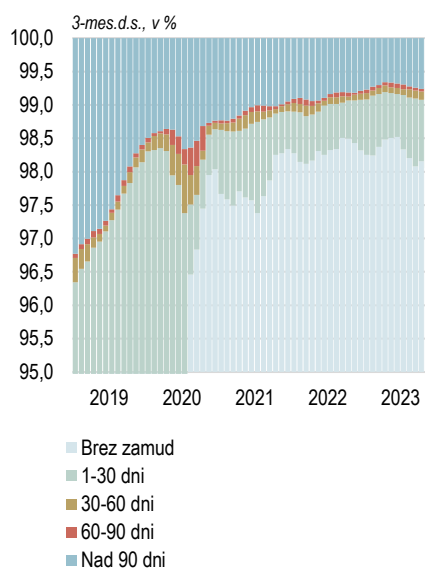
za 0,6 odstotne točke na 1,0 %, medtem ko se je pri MSP do konca leta zmanjševal, in decembra znašal 2,5 %.³²

Slika 2.17: **Struktura portfelja glede na zamude in trajanje NPE**

Struktura NPE po trajanju statusa nedonosnosti

Struktura portfelja NFD po intervalih trajanja zamud

Opomba: Podatki na sliki levo vključujejo vse komitente, za katere so podatki razpoložljivi na ravni pogodbe, fizične osebe niso zajete. Zaradi teh omejitev je členitev po trajanju NPE prikazana za 382 mio EUR od skupaj 585 mio EUR NPE po stanju konec leta 2023. V stolpcu »brez dejavnosti« so zajeti tujci.

Vir: Banka Slovenije, EBA.

Porasti zamud pri poravnavanju obveznosti NFD na intervalih, krajših od 90 dni, kažejo na možnost prihodnjega naraščanja NPE. Od druge polovice leta je porast zamud opazen predvsem na najkrajših intervalih do 30 dni (slika 2.17, desno). Za verjetnost nastajanja daljših zamud so bolj indikativne zamude na nekoliko daljših intervalih, med 30 in 90 dni.³³ Po povečanem deležu teh daljših zamud izstopajo družbe iz predelovalnih dejavnosti ter iz prometa in skladiščenja (slika 8.9 v prilogi). V prometu so se sicer nizki deleži NPE povečali že v prvi polovici leta (z 1,1 % na 1,4 %) in na povišani ravni vztrajali do konca leta. Podaljševanje zamud v drugi polovici leta je v prometu večje kot v drugih dejavnostih in je lahko pokazatelj dodatnega poslabšanja portfelja.

Nadaljeval se je trend zmanjševanja deleža NPE pri stanovanjskih in potrošniških posojilih. Pri stanovanjskih posojilih se je delež do aprila 2023 zmanjšal na 1,1 %, pri potrošniških pa do septembra 2023 na 3,1 % (slika 8.7 v prilogi, levo), na teh ravneh sta se deleža nato ohranila do konca leta. Pri potrošniških posojilih je v zadnjem četrtletju sicer prišlo do povečanja obsega NPE, vendar pa je ob hkratni visoki rasti novih potrošniških posojil delež NPE v tem segmentu posojil ostal nespremenjen.

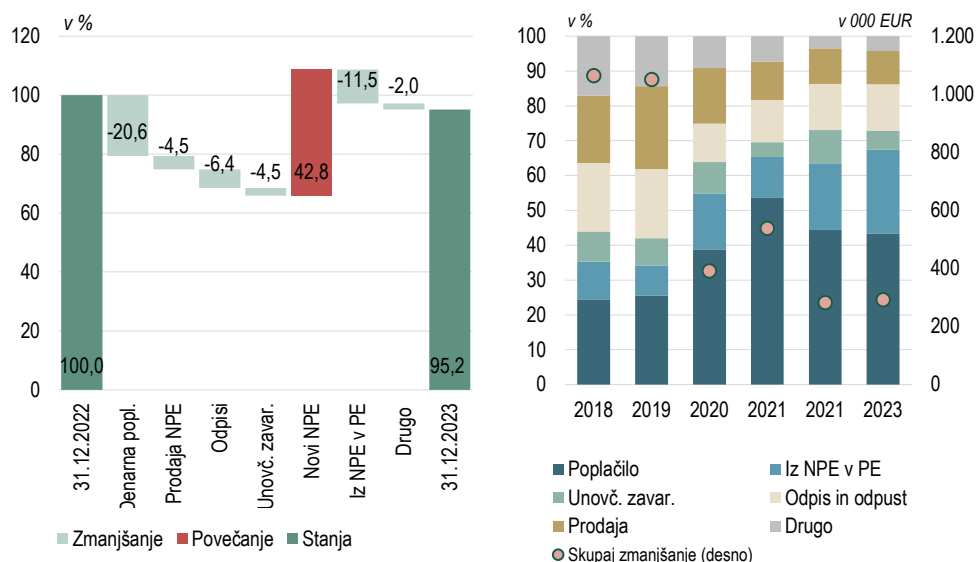
³² Spremembe v teh dveh dejavnostih so precej spremenile strukturo NPE v portfelju NFD: NPE predelovalnih dejavnosti so decembra predstavljale že 38 % celotnih NPE NFD (leto prej 18 %), delež NPE gostinstva pa se je zmanjšal na 11 % (prej 26 %). V daljšem časovnem obdobju, to je v letih 2017–2022, pa NPE predelovalnih dejavnosti niso presegali 20 % celotnih NPE v sektorju NFD.

³³ Del izpostavljenosti z zamudami pod 90 dni je že prerazporejen med NPE na podlagi presoje bank, da gre za povečano verjetnost neplačila, še preden zamuda doseže mejo 90 dni.

Slika 2.18: **Zniževanje NPE po anketi bank**

Načini zniževanja in spremembe NPE v letu 2023

Struktura zniževanja NPE

Vir: Banka Slovenije.

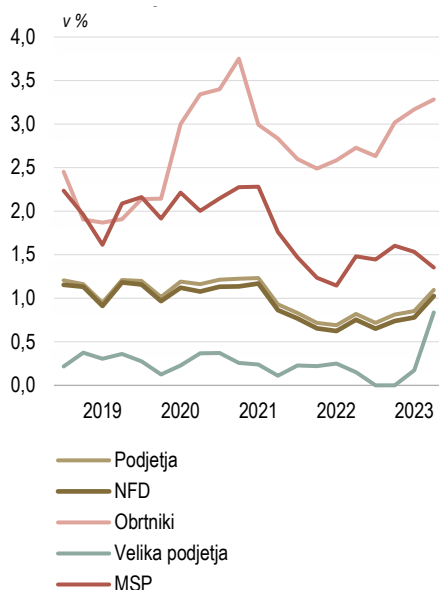
V strukturi zmanjševanja NPE se je lani dodatno zmanjšal delež aktivnih posegov bank. Pojavljanje novih NPE je bilo večje kot v letu prej, vendar se je hkrati povečal delež prehodov iz nedonosnih v donosne izpostavljenosti z 19 % na 24 % (slika 2.18, desno). Ohranil se je tudi velik delež poplačil NPE, 44 %. Prehodi med plačnike so se povečali predvsem v sektorju NFD, medtem ko se je pri prebivalstvu nadaljeval večletni trend rasti poplačil (slika 8.10 in slika 8.11 v prilogi). Prodaje NPE so predstavljale 10 % zmanjšanja NPE v letu 2023 in kažejo tendenco zmanjševanja, zlasti v portfelju NFD.³⁴ V letu 2019, ko so banke uspele zmanjšati delež NPE z 8,4 % na 4,5 %, je bilo to v največji meri doseženo s prodajami (27 %) in odpisi (16 %), v zadnjih štirih letih pa se je vloga teh ukrepov zmanjšala na 13 % in 11 %. Značilnost zmanjševanja NPE v portfelju prebivalstva je prevladujoča in skozi leta naraščajoča vloga poplačil NPE in pre-razvrstitev med plačnike, kar kaže na sposobnost prebivalstva, da začasne težave s poravnavanjem dolgov reši samo. Ta načina zmanjševanja NPE sta pri prebivalstvu dosegla 75 % v primerjavi z 58 % v letu 2019.

Stopnje prehodov plačnikov med neplačnike so se v letu 2023 povečevale, zlasti v manjših podjetjih. Pri najmanjši skupini podjetij, obrtnikih, so se stopnje prehodov do konca leta že približale najvišjim doseženim v preteklih štirih letih (čez 4 %) (slika 2.19, levo). V MSP so stopnje neplačila naraščale v prvi polovici leta, v nadaljevanju leta pa umirile na nižji ravni kot med pandemijo. Izrazito so se ob koncu leta povečale stopnje prehodov pri velikih podjetjih, predvsem zaradi močnega povečanja prehodov v predelovalnih dejavnostih (stopnja prehodov je ob koncu leta dosegla 1,9 %), kar se je odrazilo v omenjeni rasti deleža NPE te dejavnosti. Povečani prehodi med neplačnike so bili v letu 2023 prisotni tudi v trgovini, prometu ter strokovnih, poslovnih in tehničnih storitvah.

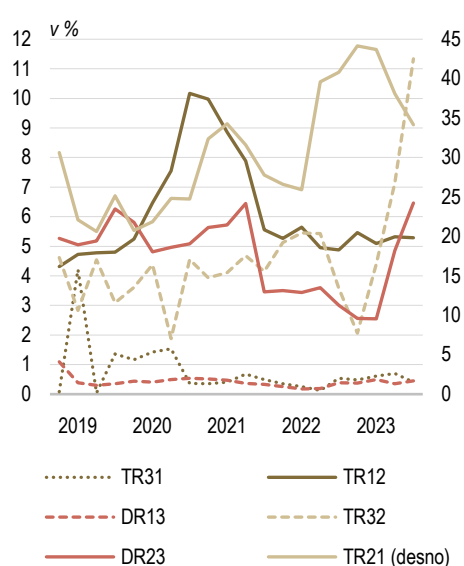
³⁴ V okviru 1 je predstavljena sprejeta pravna podlaga za razvoj sekundarnih trgov za nedonosne kredite.

Slika 2.19: **Kreditni parametri**

Stopnje neplačila po velikosti NFD

Stopnje prehodov med skupinami kreditnega tveganja

Opomba: Na sliki levo so prikazane enoletne, z izpostavljenostjo tehtane stopnje prehodov plačnikov med neplačnike (angl. Default Rate, DR) po 178. členu CRR. Na sliki desno oznake TR v legendi označujejo stopnje prehoda (angl. Transition Rate) med skupinami kreditnega tveganja 1 in 2 v skladu z MSRP 9 oziroma v ti dve skupini iz skupine 3, DR pa pri prehodu v skupino 3. Pri izračunu stopnje prehodov izpostavljenosti je enota opazovanja poslovna banka-pogodba-datum. Vključene so vse izpostavljenosti, umerjene po odplačni vrednosti, ki so obstajale na začetku opazovanega obdobja in so zanje poročane skupine kreditnega tveganja. Upoštevan je zadnji razpoložljivi podatek za to pogodbo znotraj leta.

Vir: Banka Slovenije.

Hkrati s povečanimi prehodi med neplačnike so se v portfelju NFD v zadnjem letu povečali tudi prehodi v obratno smer, kar je ublažilo povečanje deleža NPE. Stopnja prehodov iz skupine 3 v skupino 2 (iz nedonosnih v donosne izpostavljenosti) je narasla s 3,6 % v letu 2022 na 11,3 % v letu 2023 (slika 2.19, desno), kar odraža povečano aktivnost bank pri zmanjševanju NPE in tudi povečano stopnjo poplačil NPE. Opazno je tudi manjše prerazporejanje iz skupine 2 v skupino 1 po njeni intenzivni rasti v letu 2022.

Skupine kreditnega tveganja

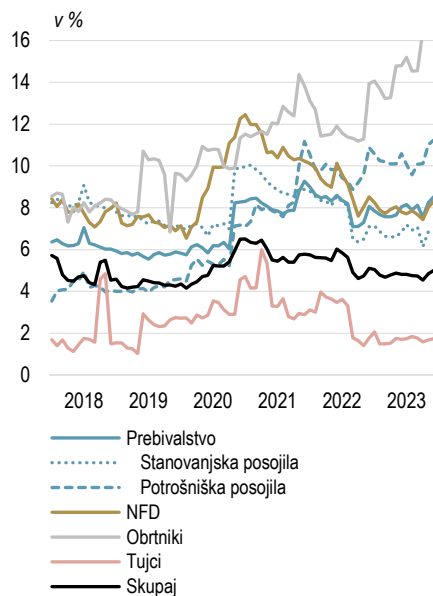
Delež izpostavljenosti v skupini s povečanim kreditnim tveganjem se v letu 2023 na ravni portfelja ni pomembneje spreminjal, v posameznih delih pa se je povečal. Ob koncu leta je bil ta delež s 5,0 % na podobni ravni kot ob koncu leta 2022 (slika 2.20, levo). Po dveh letih hitrega zmanjševanja je bil delež skupine 2 v letu 2023 dokaj stabilen tudi v sektorju NFD, decembra pri 8,3 %. Med dejavnostmi NFD po višini tega deleža še vedno izstopa gostinstvo (25 %) ter rekreacija, kultura in razvedrilo, s podobnim deležem, vendar tudi ponovnim naraščanjem v letu 2023 (slika 2.20, desno). Prerazporejanje v skupino 2 je bilo lani prisotno še v trgovini, zlasti v zadnjih mesecih leta. Z naraščajočim trendom, ki z izjemo leta 2022 traja že od začetka pandemije, izstopa tudi sektor obrtnikov. To je hkrati edini sektor, v katerem sta se v letu 2023 hkrati povečala delež skupine 2 in delež NPE, oba kazalnika pa dosegata najvišje ravni med skupinami komitentov.³⁵ Povečevanje deleža skupine 2 je v zadnjih mesecih leta prisotno tudi v portfelju potrošniških posojil, pri katerem se je delež skupine 2 do decembra povečal na 11,0 % in tako ponovno dosegel do zdaj najvišjo raven tega kazalnika

³⁵ Sektor obrtnikov predstavlja manjši delež v celotni izpostavljenosti bank, 1,3 % v decembru 2023,

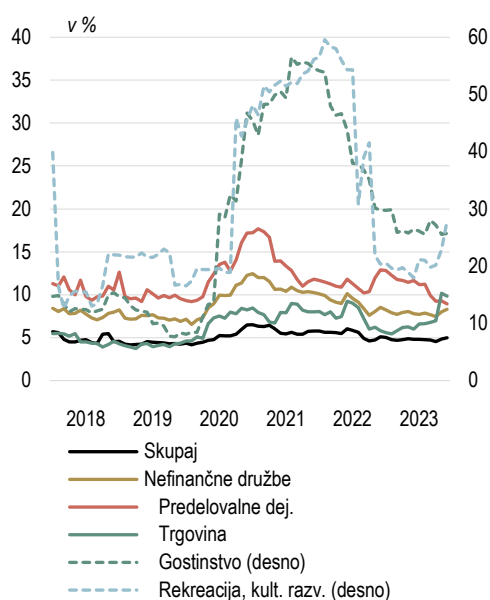
iz leta 2021. Med bankami, ki so najbolj povečale delež skupine 2, so tiste, ki so izstopale tudi po izjemni rasti potrošniških posojil, kar lahko nakazuje na oceno o večjem kreditnem tveganju v tako povečani izpostavljenosti.

Slika 2.20: **Delež S2**

Delež S2 po skupinah komitentov

Delež S2 v posameznih delih portfelja

Opomba: PE označuje donosne izpostavljenosti (*performing exposures*).

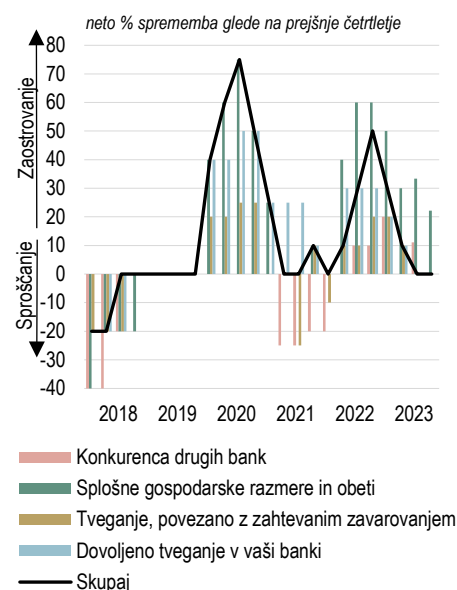
Vir: Banka Slovenije.

Kreditni standardi bank in obrestne mere

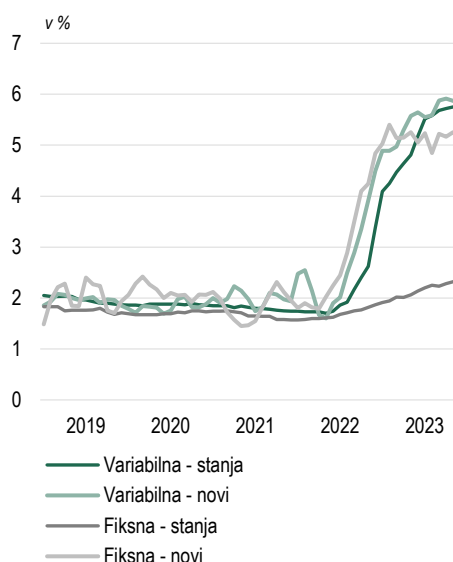
Banke so v prvi polovici leta 2023 v povprečju še zaostrovale kreditne standarde za posojila podjetjem, v drugi polovici leta pa ne več. Med dejavniki, ki so najbolj prispevali k ostrejšim kreditnim standardom v letu 2023, so prevladovala splošne gospodarske razmere in obeti ter razmere po panogah (slika 2.19, levo). V zadnjem četrtletju so banke rahlo zaostrole kreditne standarde za posojanje gospodinjstvom. Banke navajajo, da na njihovo oblikovanje marž vpliva zlasti dojemanje tveganja, tako pri stanovanjskih kot pri potrošniških posojilih. Pri stanovanjskih posojilih so v zadnjem četrtletju k zniževanju marže prispevali pritiski konkurence, potem ko so v preteklem obdobju prispevali k njenemu porastu. Za prvo četrtletje 2024 banke v zadnji anketi v letu 2023 niso pričakovale zaostritve kreditnih standardov za posojila podjetjem, medtem ko so za posojila gospodinjstvom napovedale nekoliko ostrejša standarda, zlasti pri potrošniških posojilih.

Slika 2.21: **Kreditni standardi in obrestne mere**

Kreditni standardi za posojila podjetjem

Obrestne mere za nove posle in stanja posojil NFD

Opomba: Na sliki desno so pri novih poslih zajeta le dolgoročna posojila, ki v stanjih predstavljajo 88 %. Kratkoročna posojila so banke v povprečju odobraval z nekoliko nižjo obrestno mero.
Vir: Anketa BLS, Banka Slovenije.

Stroški servisiranja dolga pri bankah so se pri dolgu, sklenjenem z variabilno obrestno mero, tekom leta močno povečali, precej manj pa pri dolgu s fiksno obrestno mero. Pri tem se je naraščanje variabilnih obrestnih mer umirilo proti koncu leta 2023, pri fiksnih obrestnih merah pa se je rast umirila že v prvih mesecih preteklega leta. Prenos rasti obrestnih mer za nove posle na povprečno obrestno mero za stanja je bil pri fiksnih obrestnih merah bistveno manjši: ob koncu leta 2023 je variabilna obrestna mera na stanje dolga NFD 2,4-krat presegla fiksno obrestno mero (slika 2.21, desno). Podobno razmerje je tudi pri stanjih stanovanjskih posojil (slika 8.7 v prilogi, desno). Povprečna obrestna mera za stanja stanovanjskih posojil s fiksno obrestno mero je ob koncu leta znašala nizkih 2,6 %, tako obrestovan dolg pa dosega 70 % stanja stanovanjskega dolga.³⁶ Zaradi dolge ročnosti stanovanjskih posojil se lahko pričakuje nadaljevanje tega prenosa tudi v letošnjem letu, nekoliko manj pa pri potrošniških posojilih in posojilih NFD.³⁷ Del prebivalstva se kljub prevladujočim fiksnim obrestnim meram v dolgu ob padcu kupne moči dohodkov zaradi inflacije lahko sooči s povečanim bremenom odplačevanja, za večino pa bo vpliv manjši zaradi realne povprečne rasti plač v letu 2023. V sektorju podjetij je ugoden vpliv počasnejše rasti bremena servisiranja dolga s fiksno obrestno mero precej manjši kot pri prebivalstvu zaradi le 21-odstotnega deleža tega dolga v stanjih.

Pokritost z oslabitvami in rezervacijami

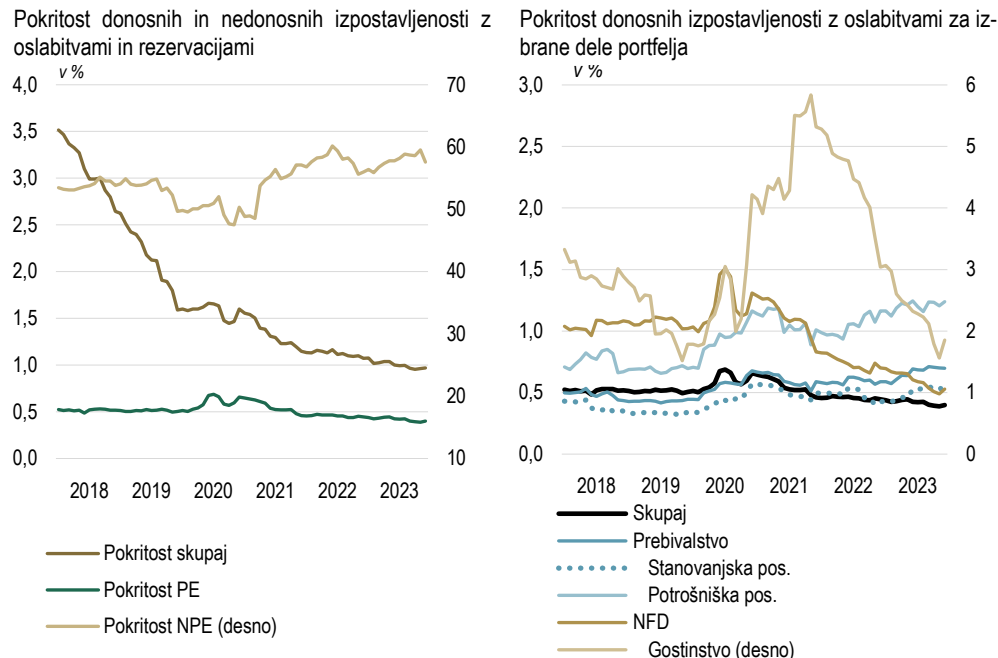
Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami se je v letu 2023 ponovno izboljševala in pokritost donosnega dela portfelja dodatno zmanjšala. Do novembra je pokritost NPE dosegla 59,5 %, z decembrom pa je padla za 2 odstotni točki (slika 2.22, levo), predvsem zaradi nizke pokritosti novih NPE iz predelovalnih dejavnosti. Pokritost donosnega dela portfelja se zmanjšuje od konca leta 2020. Zmanjševanje pokritosti z

³⁶ O obrestnih merah glej tudi poglavja 2.1 in 2.3.

³⁷ Povprečna preostala zapadlost stanovanjskih posojil, sklenjenih s fiksno obrestno mero, je konec leta 2023 znašala 15,6 leta, potrošniških posojil 5,5 leta in posojil NFD 5,2 leta.

oslabitvami v portfelju NFD v zadnjih dveh letih je predvsem posledica sproščanja oslabitev v portfelju gostinstva (slika 2.22, desno).³⁸ Nadpovprečno visoka in od sredine leta višja kot v sektorju NFD (0,70 % v primerjavi z 0,53 %) je pokritost donosnih izpostavljenosti v portfelju prebivalstva zaradi naraščanja pokritosti potrošniških posojil z oslabitvami.

Slika 2.22: Pokritost z oslabitvami in rezervacijami

Opomba: PE označuje donosne izpostavljenosti (*performing exposures*).
Vir: Banka Slovenije.

Okvir 1: Zakon o kupcih in serviserjih nedonosnih kreditov bank (ZKSNKB)

Februarja 2024 je začel veljati nov Zakon o kupcih in serviserjih nedonosnih kreditov bank (ZKSNKB), s katerim se v slovenski pravni red prenaša Direktiva 2021/2167/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2021 o serviserjih kreditov in kupcih kreditov ter spremembi direktiv 2008/48/ES in 2014/17/EU.

Namen nove zakonodaje na tem področju je v EU vzpostaviti pravno podlago za razvoj sekundarnih trgov za nedonosne kredite, ki so jih odobrile kreditne institucije, in sicer z odpravo ovir za prenos nedonosnih kreditov s kreditnih institucij na kupce kreditov in ureditvijo čezmejnega opravljanja dejavnosti servisiranja kreditov³⁹ ob hkratnem zavarovanju pravic kreditnojemalcev (zlasti potrošnikov). S tem se skupaj še z drugimi predpisi za kreditne institucije ustvarja ustrezno okolje za reševanje problemov nedonosnih kreditov in zmanjševanje tveganja njihovega prihodnjega kopičenja v bilancah stanja kreditnih institucij. Tako lahko kreditne institucije še naprej financirajo gospodarstvo.

Z novo zakonodajo je vzpostavljen pravni okvir za kupce in tudi za serviserje kreditov, pri čemer za serviserje kreditov veljajo harmonizirane zahteve za izdajo

³⁸ Delež gostinstva v oslabitvah skupine 2 celotnega sektorja NFD je dosegel največji delež novembra 2021, in sicer 40 %, od tedanjega vrha do konca leta 2023 se je ta delež zmanjšal na 15 %.

³⁹ Ta vključuje zbiranje ali izterjavo zapadlih plačil kreditnojemalca, pogajanje z njim o pogojih odplačevanja kredita, obravnavo pritožb ter obveščanje kreditnojemalca o spremembah obrestnih mer, stroškov ali zapadlih plačil.

dovoljenj in izvajanje nadzora nad njimi. Serviser kreditov, ki deluje v imenu kupca kreditov, mora tako za opravljanje dejavnosti servisiranja kreditov na območju Republike Slovenije predhodno pridobiti dovoljenje Banke Slovenije oziroma dovoljenje pristojnega organa matične države članice serviserja kreditov iz EU, na podlagi katerega lahko opravlja čezmejno dejavnost servisiranja v Republiki Sloveniji. Obratno velja v primeru, ko lahko serviser kreditov s pridobljenim dovoljenjem Banke Slovenije opravlja čezmejne dejavnosti servisiranja kreditov v drugih državah članicah EU.

Dejavnost servisiranja kreditov v imenu kupca kreditov lahko izvajajo tudi drugi subjekti, in sicer v okviru svojega običajnega poslovanja v skladu z matičnimi prepisi in na tej podlagi pridobljenega dovoljenja. Gre za kreditne institucije s sedežem v EU in nebančne dajalce kreditov, ki imajo dovoljenje za opravljanje storitev potrošniškega kreditiranja ali storitev finančnega zakupa nepremičnin v skladu z Zakonom o potrošniških kreditih. Servisiranje kreditov je mogoče oddati tudi v zunanje izvajanje, vendar za izpolnjevanje vseh obveznost po zakonu ostane odgovoren serviser kreditov. Po drugi strani ZKSNKB ne ureja pogodbenega razmerja med kreditno institucijo in zunanjim ponudnikom storitev, ki dejavnost servisiranja kreditov prevzame neposredno v okviru zunanjega izvajanja dejavnosti na podlagi Zakona o bančništvu.

Ker kupci kreditov kupujejo že obstoječe nedonosne kredite in ne ustvarjajo novih kreditov, s tem ne vplivajo na morebitno povečanje kreditnega tveganja. ZKSNKB za kupca kreditov zato ne predvideva posebnega dovoljenja za odkup, vendar pa mora ta v odnosu do kreditojemalca upoštevati predpise o varstvu potrošnikov s ciljem ohranitve pravic kreditojemalcev, ki izhajajo iz prvotnih kreditnih pogodb. V ospredje se postavlja načelo varstva potrošnikov, v skladu s katerim mora kupec kreditov za opravljanje dejavnosti servisiranja kreditov na območju Republike Slovenije v zvezi s potrošniškimi nedonosnimi krediti obvezno imenovati serviserja kreditov s sedežem v EU ali drug subjekt, ki v skladu z ZKSNKB lahko opravlja dejavnost servisiranja kreditov.

Kreditne institucije morajo potencialnemu kupcu kreditov pred sklenitvijo pogodbe o prenosu nedonosnih kreditov sporočiti informacije o nedonosnih kreditih. Pristojnim organom (tj. Banki Slovenije in pristojnemu organu države članice gostiteljice) pa morajo poročati o nedonosnih kreditih, prenesenih na kupca kreditov. Poročevalske obveznosti so podrobneje predpisane z izvedbeno uredbo Evropske komisije in podzakonskim predpisom Banke Slovenije.

Poročanje omogoča harmonizirano in učinkovito spremljanje prenosov nedonosnih kreditov znotraj EU in s tem razvoj sekundarnih trgov za nedonosne kredite. Kupec kreditov mora zato v primeru nadaljnjega prenosa nedonosnih kreditov na novega kupca kreditov o tem poročati Banki Slovenije, kar je prav tako podrobneje predpisano s podzakonskim predpisom.

Za nadzor nad izvajanjem ZKSNKB in delovanjem omenjenih subjektov v skladu z ZKSNKB je pristojna Banka Slovenije, za nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti s področja varstva osebnih podatkov pa Informacijski pooblaščenec. Za izvajanje nadzora v primeru čezmejnega opravljanja dejavnosti servisiranja kreditov je vzpostavljen poseben okvir za sodelovanje Banke Slovenije s pristojnimi organi drugih držav članic EU. Takse v zvezi s postopki odločanja in letna nadomestila za opravljanje nadzora Banke Slovenije v skladu z ZKSNKB so urejene s posebnim podzakonskim predpisom.

2.5 Dohodkovno tveganje

Oceno dohodkovnega tveganja v bančnem sistemu smo v tretjem četrtletju lanskega leta zaradi izrazito izboljšanih razmer za ustvarjanje dohodka znižali na nizko. Skoraj podvojen obseg neto obrestnih prihodkov v primerjavi s predlani se je odrazil v močnem povečanju bruto in neto ustvarjenega dohodka bank. K temu so prispevale višje ravni obrestnih mer za naložbe bank ter počasnejše in razmeroma skromno povečanje pasivnih obrestnih mer ob še vedno visokem deležu skoraj neobrestovanih vpoglednih vlog. Ob nadaljnjem vztrajanju obrestnih mer na trenutnih ravneh bi dohodek bank vsaj v prvem polletju letos še lahko ostal primerljiv z lanskim. Pritisk na ustvarjanje dohodka se bo postopoma povečal šele, ko se bodo obrestne mere začele zniževati. Zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto lahko pričakujemo tudi povečanje (operativnih) stroškov bank.

Bruto in neto dohodek bank

Banke so v letu 2023 povečale bruto dohodek za polovico, neto dohodek pa podvojile. Na ustvarjeni dohodek bank je vplivalo veliko povečanje neto obrestnih prihodkov, medtem ko so se neto neobrestni prihodki medletno zmanjšali predvsem zaradi enkratnega dogodka pri eni od večjih bank. Bruto dohodek bank se je tako lani povečal za 50,4 %, operativni stroški za 9,6 %, neto dohodek pa za 105,8 %, kar se je ob domala nespremenjenih neto oslabitvah in rezervacijah skoraj v celoti odrazilo v povečanju dobička.⁴⁰ V začetnih mesecih letošnjega leta se ob ohranjanju ravni obrestnih mer še nadaljujejo nadpovprečno dobre razmere za ustvarjanje dohodka.

Neto obrestna in neto neobrestna marža

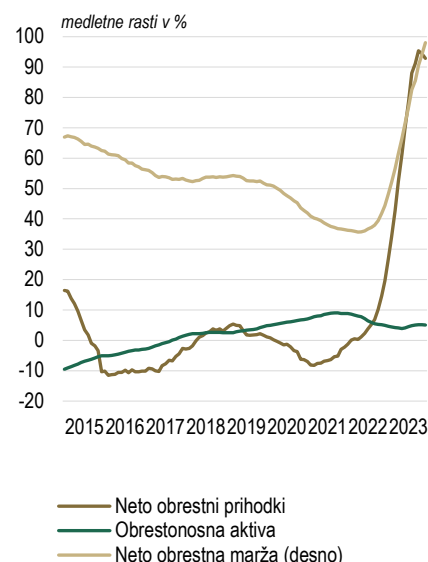
Neto obrestni prihodki so se lani medletno skoraj podvojili, neto obrestna marža pa se je ob koncu leta približala trem odstotkom. Povečevanje neto obrestnih prihodkov je v zadnjem obdobju (2022 in 2023) izrazito sovpadlo z obdobjem zviševanja obrestnih mer, kar je krepilo pozitivne cenovne učinke na naložbeni strani bančnih bilanc. Obrestne mere oziroma donosnosti za bančne naložbe so se močno povečale, kar se je odrazilo v povečanju obrestnih prihodkov, zlasti iz posojil in terjatev do centralne banke. Povečanje obrestnih odhodkov lani pa je predstavljalo le dobro četrtno povečanja obrestnih prihodkov (več o gibanju obrestnih mer in obrestnem razmiku v poglavju 2.3). Neto obrestna marža (slika 2.23, levo) se je lani do konca leta povečala na 2,95 %, medtem ko je še decembra 2022 znašala 1,61 %, aprila istega leta pa je ob koncu obdobja nizkih obrestnih mer dosegla najnižjo vrednost 1,39 %. Četrtletne vrednosti, preračunane na letno raven, kažejo, da marža že od začetka drugega polletja lani presega 3 %, v januarju in februarju letos je znašala visokih 3,3 %.⁴¹

⁴⁰ Glej poglavje o dobičkonosnosti in solventnosti, kjer so prikazane razlike v obsegu dobička pred obdavčitvijo, ki pojasnjujejo spremembe iz dohodkovno-stroškovnega dela (neto dohodka) ter iz neto oslabitev in rezervacij.

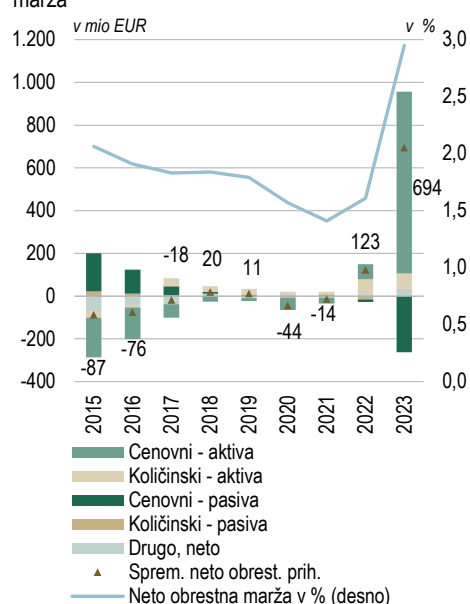
⁴¹ V februarju letos je neto obrestna marža za zadnje dvanajstmesečno obdobje znašala 3,07 %, kar je primerljivo z vrednostjo avgusta 2004, ko je znašala 3,10 %.

Slika 2.23: **Neto obrestna marža in prispevki k spremembi neto obrestnih prihodkov**

Medletne rasti neto obrestnih prihodkov, obrestovane aktive in neto obrestna marža

Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov ter neto obrestna marža

Opomba: Na slikah zgoraj je neto obrestna marža izračunana za vsakokratno enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

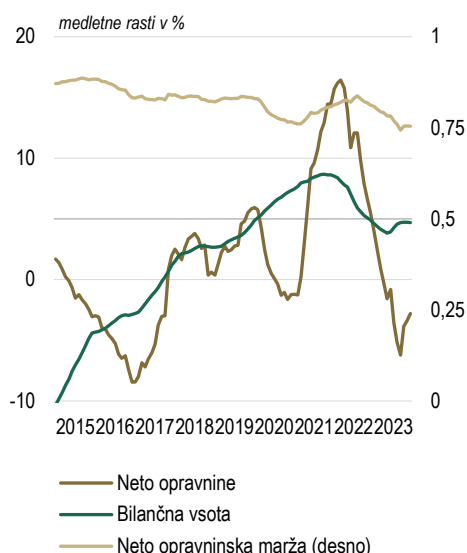
K povečanju neto obrestnih prihodkov so lani prispevali pozitivni cenovni učinki z naložbene strani bančnih bilanc, ki so močno prevladovali nad negativnimi na strani obveznosti. Cenovni učinki, ki so izvirali predvsem iz posojil in najbolj likvidnih naložb pri ECB, ter počasno prilagajanje pasivnih obrestnih mer so bili glavni razlog visoke rasti neto obrestnih prihodkov (slika 2.23, desno). Zaradi velikega obsega likvidnih sredstev, ki jih imajo banke v obliki mejnega depozita pri ECB, so obresti iz tega naslova pomembno prispevale k povečanju neto obrestnih prihodkov.⁴² Zaradi izrazite upočasnitve medletne rasti posojil v zadnjih mesecih leta in njenega prehoda v medletni upad so bili lani količinski učinki iz posojil le še minimalni ter so predstavljali manj kot tri odstotke obeh (cenovnih in količinskih učinkov) na aktivih. Cenovni učinki na pasivi so se lani postopoma povečevali in konec leta znašali nekoliko manj kot tretjino cenovnih učinkov na aktivih. Na pasivni strani so bili cenovni učinki negativni pri vseh oblikah virov. Pri tem so vloge, glede na njihov prevladujoč obseg pri virih, predstavljale razmeroma majhen delež skupnih cenovnih učinkov na pasivi.⁴³ Na pasivi so bili zmerni negativni količinski učinki iz vlog in grosističnih virov posledica njihovega povečanja, pozitivni količinski učinki pa posledica razdolžitve bank pri ECB.

⁴² Medletna razlika v neto obrestnih prihodkih iz tega naslova je na ravni bančnega sistema lani predstavljala skoraj polovico povečanja vseh neto obrestnih prihodkov. Upoštevati je treba, da sta bila predlani v prvem polletju obrestna mera ECB in euribor še negativna, obrestne mere pa so veliko večino leta še naraščale. Obrestni prihodki iz mejnega depozita pri ECB so lani predstavljali nekoliko manj kot petino vseh obrestnih prihodkov bank.

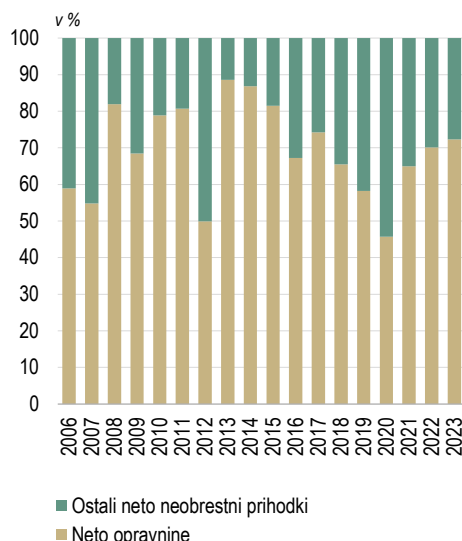
⁴³ Vloge so prispevale blizu polovice, grosistični viri okrog 35 %, obveznosti do ECB pa skoraj petino.

Slika 2.24: **Neto opravninska marža in struktura neobrestnih prihodkov**

Medletne rasti neto opravnin, bilančne vsote in neto opravninska marža

Struktura neto neobrestnih prihodkov bank

Opomba: Na sliki levo je neto opravninska marža izračunana kot razmerje med neto opravninami in bilančno vsoto vsakokrat za zadnje enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

Neto neobrestni prihodki bank so lani zaostajali za predlanskimi predvsem zaradi enkratnega dogodka v prvem četrtletju leta. Neto neobrestni prihodki so lani zaostajali za predlanskimi za 5,6 % oziroma 32 mio EUR, podobno neto opravnine, ki so bile medletno manjše za 2,8 % oziroma 11 mio EUR. Skupni neto neobrestni prihodki so za predlanskimi zaostajali zlasti zaradi prodaje lizinške družbe v lasti ene od večjih bank, sicer bi bila njihova rast pozitivna. Med neobrestnimi prihodki je lani izstopala rast prihodkov bank iz dividend. Medletno zaostajanje neto neobrestnih prihodkov in neto opravnin, je bilo lani bistveno manjše od obsežnega povečanja neto obresti, ki je znašalo kar 694 mio EUR. Podatki za prve mesece leta 2024 kažejo na solidno pozitivno rast skupnih neto neobrestnih prihodkov in tudi neto opravnin.

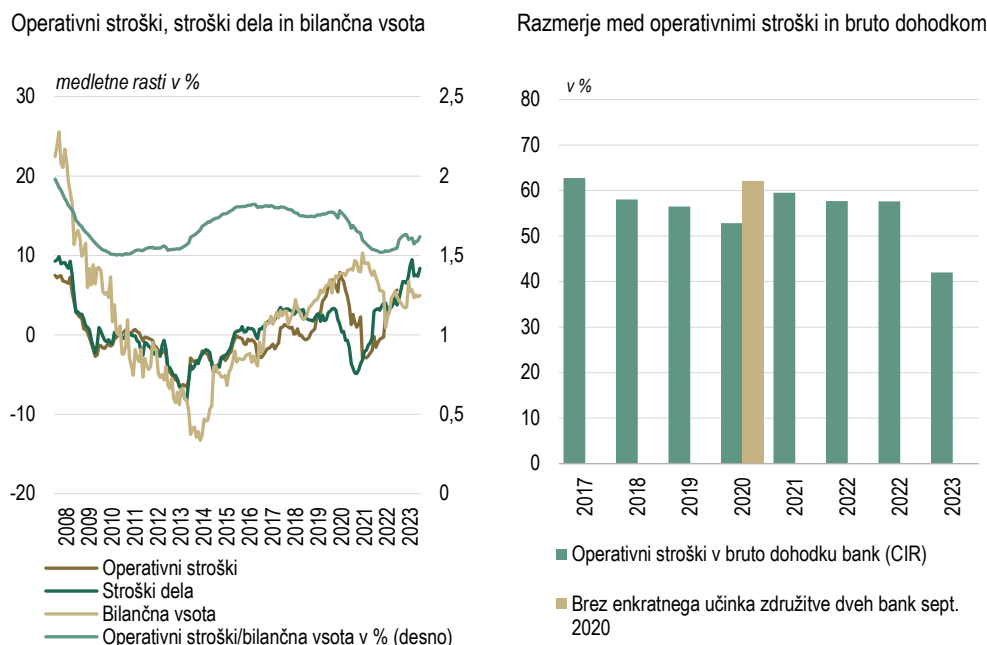
Operativni stroški

Rast operativnih stroškov bank je bila lani v primerjavi z rastjo bruto dohodka zmerna. Operativni stroški so se povečali za 9,6 %, od tega stroški dela za 8,4 %. Zaradi počasnejše rasti bilančne vsote se je nekoliko povečal delež operativnih stroškov v bilančni vsoti (slika 2.25, levo). Ob visoki rasti bruto dohodka bank se je izrazito zmanjšal delež operativnih stroškov bank v ustvarjenem bruto dohodku bank (slika 2.25, desno). Ta delež (angl. CIR, *Cost-to-Income ratio*) je bil z vrednostjo 42 % bistveno pod dolgoročnim povprečjem.⁴⁴ V letu 2024 lahko zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto že med letom pričakujemo povečanje operativnih stroškov bank,⁴⁵ banke namreč akontacije davka uvrščajo med splošne administrativne oziroma operativne stroške.

⁴⁴ To je od leta 2000 do 2023 znašalo 57,3 % od vstopa Slovenije v evrsko območje (2007) do leta 2023 pa 55,7 %.

⁴⁵ Po prvih ocenah bodo ti stroški predvidoma predstavljali nekoliko več kot 12 % lanskih skupnih operativnih stroškov oz. nekoliko manj kot desetino lanskega dobička pred obdavčitvijo.

Slika 2.25: **Operativni stroški ter razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom**

Vir: Banka Slovenije.

Pričakovanja glede ustvarjenega dohodka v letu 2024

V letu 2024, zlasti v prvem polletju, lahko še naprej pričakujemo, da se bo neto dohodek bank ohranjal na trenutnih visokih ravneh. Ob še vedno nespremenjenih obrestnih merah napovedi glede ustvarjanja dohodka bank v naslednjih mesecih ostajajo dobre. Banke tudi v začetku letošnjega leta zaradi visoke razlike med aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami ustvarjajo visok in razmeroma stabilen obseg neto obrestnih prihodkov. Že lani so ustavile zviševanje obrestnih mer za vloge, tako da na povečanje obrestnih odhodkov vplivajo predvsem premiki v ročnosti, ti pa so bili do zdaj zmerni. Velika večina vlog nebančnega sektorja je vpoglednih s skoraj ničelnimi stroški financiranja. Posledično je bil lani slovenski bančni sistem med tistimi v EU oziroma evrskem območju z najvišjimi rastmi neto obrestnih prihodkov.⁴⁶ K zmanjšanju dohodka oziroma neto obrestnih prihodkov lahko postopoma začne prispevati zlasti upadanje obsega posojil, vendar pa je trenutno ta vpliv še majhen. Neto obrestni prihodki bodo lahko začeli upadati, ko se bodo začele obrestne mere zniževati (prilagajanje bo potekalo predvsem prek aktivne strani bančnih bilanc, ker so se v obdobju zviševanja obrestnih mer te na strani naložb precej bolj povečale kot pri virih oziroma vlogah). Neto neobrestni prihodki lani in v prvih mesecih letos niso pomembneje vplivali na spremembo ustvarjenega dohodka bank, je pa njihova rast v prvih mesecih leta pozitivna. Negativni vpliv bo letos imela že omenjena uvedba davka na bilančno vsoto bank, ki bo vplivala na povečanje operativnih stroškov bank.

⁴⁶ Ob tem so imele banke v Sloveniji na primer glede na evrsko območje primerljive vrednosti pri deležu obrestnih prihodkov v bilančni vsoti, pri deležu obrestnih odhodkov v bilančni vsoti pa so se uvrščale na spodnji rob držav. Glej npr. »Mesečna informacija s komentarjem, december 2023, stran 20–21«.

3.1 Kibernetско tveganje

Oceno pri kibernetickem tveganju smo zvišali na povišano s stabilno tendenco. Banke ne poročajo, da bi se število kritičnih kibernetickih incidentov v letu 2023 zaradi geopolitičnega tveganja glede na pretekla leta povečalo, vendar pa se zaradi vse večjega števila kibernetickih napadov na kritično infrastrukturo države povečuje kiberneticko tveganje za bančni sistem. Ugotavljamo, da se banke na področju informacijske varnosti še vedno srečujejo s pomanjkljivim nadzorom nad zunanjimi izvajalci, z zastarelimi informacijskimi sistemi in nezadostno kiberneticko higieno. Banke morajo za obrambo pred kibernetickimi napadi zaposlene neprestano izobraževati na temo informacijske varnosti in vlagati sredstva v ustrezno tehnološko opremo informacijskih sistemov, pri čimer morajo slediti sodobnim trendom na področju razvoja tehnologij in tudi novim načinom napadov.

Ocenjujemo, da število kritičnih kibernetickih incidentov v bančništvu ostaja stabilno. To je razvidno iz rezultatov lanske ankete,⁴⁷ ki jo je Banka Slovenije na temo kibernetiske varnosti izvedla med bankami, in tudi iz rednih poročil o incidentih. To število se za zdaj zaradi geopolitičnih groženj (vojne v Ukrajini, konfliktov na Bližnjem vzhodu) ni povečalo, vendar pa zaradi trajanja vojne kibernetiske grožnje in hekerskih vdorov še naprej ostajajo na visoki ravni, zato smo kiberneticko tveganje zvišali na povišano s stabilno tendenco. Najpogostejša tipa napadov na banke in komitente še zmeraj ostajata spletno ribarjenje (phishing) in spletne goljufije.

Na ravni EU so tudi v letu 2023 prevladovali napadi DDoS in napadi na zunanje izvajalce, ki ponujajo storitve informacijsko-komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju IKT). Ti obsegajo dobro tretjino vseh poročanih kibernetickih incidentov. Vse več je tudi uspešnih napadov na tretje ponudnike storitev, kar na primer prek kraje zaupnih podatkov vpliva na zagotavljanje bančnih storitev in tudi na banke. Sledijo phishing, izsiljevalski virusni programi in napadi z uporabo zlonamerne programske opreme. Število poročanih incidentov v okviru SSM se je glede na leto 2022 povečalo za dobrih 60 % (v povprečju je bilo v letu 2023 na kvartalni ravni med 30 do 40 incidentov). Vse več je tudi kibernetickih napadov, v katerih napadalci uporabljajo umetno inteligenco, s pomočjo katere lahko prek spletne registracije ustvarijo račune namišljenih oseb. Zaradi geopolitičnih groženj (vojne v Ukrajini) ostajajo kibernetiske grožnje EU še zmeraj na visoki ravni. Ocenjujemo, da slovenski bančni sektor v letu 2023 ni bil tarča večjih kibernetickih napadov, kot je bilo to zaznati na ravni EU.

Na podlagi prijavljenih kibernetickih incidentov, ki jih zbira SI-CERT, v drugem polletju 2023 v primerjavi z enakim obdobjem leta 2022 opažamo padec prijavljenih kibernetickih incidentov.⁴⁸ Število kibernetickih incidentov v bančnem sektorju se je po podatkih SI-CERT medletno zmanjšalo za dobrih 32,5 %. Po številu kibernetickih incidentov zaseda bančni sektor tretje mesto (96) in še zmeraj predstavlja sektor, ki je pomembna tarča kibernetickih napadov (slika 3.1, levo). V letih 2022 in 2023 so se kibernetiski napadi začeli seliti na pametne telefone v obliki sporočil SMS, s katerimi želijo hekerske skupine pod pretvezo preverjanja podatkov in potrjevanja transakcij izvabiti avtentikacijske podatke za dostop do elektronske banke (gre za t. i. smishing

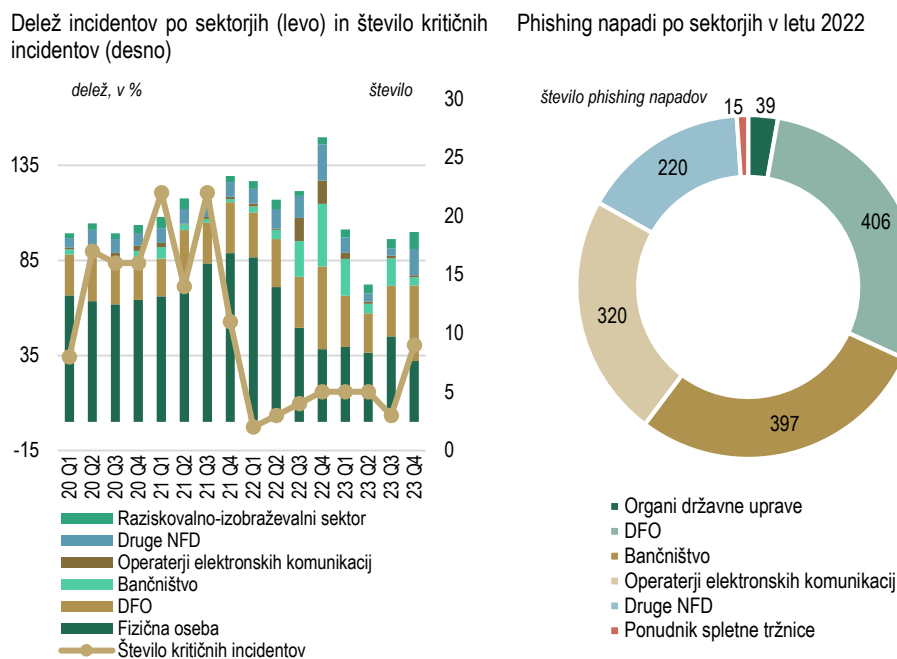
⁴⁷ Poročilo o finančni stabilnosti, oktober 2023. Poročilo je dostopno na: https://www.bsi.si/files/publication-files/fsr-oktober-2023_I_2.pdf.

⁴⁸ V poročanje SI-CERT je zajet širši nabor kibernetickih incidentov (tudi manj pomembnih), kot pa jih banke poročajo Banki Slovenije. Banki Slovenije poročajo le o tistih kritičnih kibernetickih incidentih, ki izpolnjujejo kriterije za poročanje po smernicah EBA.

napade). Bančni sektor je zanimiv za hekerske skupine predvsem zaradi kraje zaupnih podatkov in finančnih koristi. Po številu priglasiženih kibernetičnih incidentov ostaja bančništvo najbolj obremenjen sektor iz skupine subjektov, ki jih obravnava Direktiva o ukrepih za visoko skupno raven kibernetične varnosti v EU (NIS).

V drugi polovici leta 2022 je potekal zelo obsežen val phishing napadov na komitente različnih slovenskih bank. Cilj napadalcev je bil pridobiti avtentikacijske podatke za aktiviranje mobilne denarnice. Napadi so potekali po elektronski pošti in sporočilih SMS v imenu državnih organov (kot je na primer FURS). Število teh napadov se je glede na leto 2022 v letu 2023 zmanjšalo, so pa phishing napadi ostali prevladujoča vrsta napada na banke in njihove komitente (slika 3.1, desno). V letu 2024 zaznavamo povečanje hekerskih DDoS napadov na spletne strani državnih organov, zato morajo biti tudi banke pripravljene na te vrste napadov.

Slika 3.1: Kibernetični incidenti po sektorjih

Vir: Banka Slovenije, SI-CERT.

Nadzorniki bančnega sistema redno uporabljamo orodja, namenjena spremljanju in identificiranju kibernetičnih tveganj na sistemski ravni. Za spremljanje sistemskega kibernetičnega tveganja uporabljamo prikaz tveganj s kibernetičnimi kazalniki, ki omogočajo spremljanje tveganja na ravni bančnega sistema, in kibernetično kartiranje. V prikaz tveganj so vključeni kibernetični kazalniki, ki merijo posledice zlonamernih aktivnosti, ki jih povzročijo notranji ali pa zunanji akterji. Kibernetične kazalnike delimo v dve skupini, in sicer operativne in finančne. Obe vrsti kazalnikov zagotavljata ustrezne informacije o finančnih in kibernetičnih ranljivostih bančnega sistema. Kibernetično kartiranje je analitično in nadzorniško orodje, ki prikaže ključne finančne in tehnološke povezave med finančnimi institucijami ter od njih neodvisnimi ponudniki tehnologij in storitev (za več informacij o orodju glej okvir 2).

Kibernetsko kartiranje je analitično in nadzorniško orodje, ki prikaže ključne finančne in tehnološke povezave med finančnimi institucijami in podjetji, ki ponujajo tehnološke storitve. Kibernetsko kartiranje pomaga nadzornim organom opredeliti glavna vozlišča sistemskega pomena ter pridobiti vpogled v koncentracijo in tveganje okužbe. S kibernetskim kartiranjem dobimo pregled povezav med finančnimi institucijami in drugimi ključnimi subjekti na bančnem trgu. Te informacije se lahko uporabijo za spremljanje finančne stabilnosti in tudi pri nadzorniških aktivnostih na področju kibernetske varnosti. Pri uporabi kibernetskega kartiranja je treba poiskati ravnovesje med granularnostjo orodja in njegovo uporabnostjo za spremljanje sistemskega kibernetskega tveganja. Trenutno s takim orodjem, ki omogoča spremljanje in identificiranje kibernetskega tveganja na ravni bančnega sistema, razpolaga le omejeno število centralnih bank.

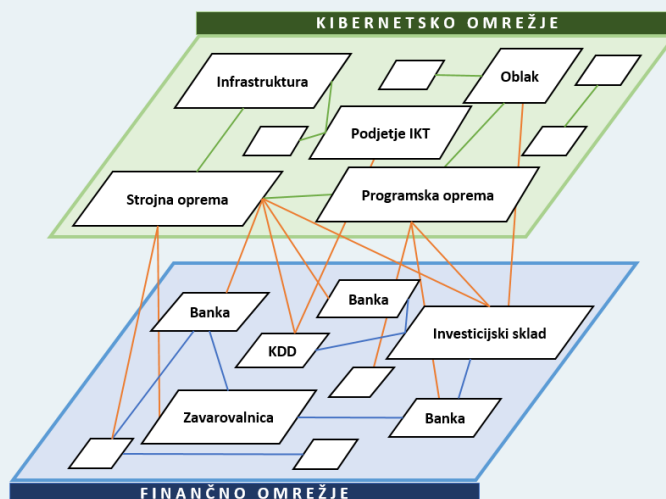
Kibernetsko kartiranje omogoča identifikacijo sistemskih vozlišč v sistemu s spremljanjem in analizo ključnih tehnologij, storitev in povezav med institucijami finančnega sektorja in ponudniki tehnoloških storitev. Kibernetsko kartiranje prinaša dodano vrednost za naslednje nadzorniške aktivnosti:

- identifikacija ključnih točk finančnega in kibernetskega sistema,
- pregled nad interakcijami med finančnim in kibernetskim omrežjem,
- zaščita kritične infrastrukture na nacionalni ravni in
- upravljanje sistemskih kibernetskih tveganj.

Rezultat orodja je prikaz dveh omrežij, in sicer finančnega in kibernetskega, ki sta medsebojno povezani. Kibernetsko omrežje je mogoče obravnavati kot virtualno plast finančnega omrežja, ki jo sestavljajo vse komponente IKT, ki jih finančne institucije uporabljajo pri poslovanju. S kartiranjem finančnega omrežja (tj. finančnega sistema) na kibernetsko omrežje lahko ugotovimo povezave med tretjimi (zunanji) ponudniki storitev IKT, ki jih uporabljajo finančne institucije. Ta pristop omogoča razkritje več bankam skupnih ponudnikov storitev IKT (npr. ponudnikov storitev v oblaku). Te informacije nadzornikom finančnega sektorja omogočajo pregled nad koncentracijo tveganja v kibernetskem omrežju in tudi kanale prenosa kibernetskega tveganja v finančni sistem (slika 3.2).

Prvi korak pri razvoju orodja je definiranje vozlišč. Vozlišča po navadi predstavljajo centralne banke, poslovne banke, zavarovalnice, investicijska podjetja in ponudniki storitev IKT. Pri definiranju ključnih vozlišč je pomembna tudi definicija zemljevidnih slojev, ki jih sestavljajo podatkovni tok ter organizacijska in tehnološka odvisnost, ki skupaj tvorijo mrežo povezav ter vozlišč med finančnim in tehnološkim sektorjem. Podatkovni tok med finančnimi institucijami predstavljajo transakcije ali obveznosti med bankami, pri ponudnikih storitev IKT pa delež storitev posameznega ponudnika v vseh storitvah zunanjih ponudnikov IKT storitev za posamezno banko na trgu. Vozlišča se s kazalniki, kot so tržni delež, število komitentov in bilančna vsota, še dodatno ovrednotijo po pomembnosti v sistemu. Mreže povezav med finančnim in tehnološkim sektorjem ustrezno utežimo na podlagi tržnega deleža, saj s tem dobimo bolj realno sliko tveganja v bančnem sektorju. Kibernetsko kartiranje vključuje tudi podatke o kibernetskih incidentih, ki so se zgodili v bančnem sistemu, in njihov potencialni vpliv na poslovanje drugih subjektov v mreži.

Slika 3.2: Shematični prikaz kibernetkega zemljevida

Vir: Banka Slovenije.

Orodje za kibernetko kartiranje obsega tudi napoved videza omrežja v naslednjem letu. Pri napovedi kibernetkega zemljevida smo uporabili tehniko strojnega učenja, zasnovano za napovedovanje časovnih vrst z več sezonskimi obdobji, ki omogočajo prikaz bodočega finančnega in kibernetkega omrežja. Na podlagi preteklih dogodkov ustvarimo novo kibernetko bazo podatkov in omrežje, ki nam omogoča identifikacijo ključnih povezav v sistemu, ki se bodo v prihodnje lahko pojavile med subjekti bančnega sektorja in ponudniki IKT storitev. Omogoča tudi napoved pojavnosti kibernetkih incidentov in potencialnih tveganj v bančnem sistemu (vključno s centralno banko). Vse te informacije pomagajo pri nadaljnjih analizah kibernetkega tveganja na ravni bančnega sistema.

Tudi z uporabo orodja za kibernetko kartiranje smo zaznali, da se na bančnem trgu tveganja koncentrirajo zaradi neposredne izpostavljenosti bank do ključnih ponudnikov IKT storitev. Zaznavamo, da kibernetki incidenti vplivajo na neposredno izpostavljenost (poslovni odnosi med različnimi finančnimi institucijami) in tudi posredno izpostavljenost (medsebojna povezanost različnih informacijskih sistemov ali skupnih ponudnikov storitev in operativnih sistemov). Uspešen kibernetki napad na ključnega ponudnika IKT storitev lahko vpliva na poslovanje bank. Banke, ki informacijske rešitve in podporo zanje naročajo pri zunanjih izvajalcih in dobaviteljih, so lahko bolj izpostavljene kibernetkim napadom in incidentom. Pri tehnološki medsebojni povezanosti so problematični predvsem ponudniki tehnoloških storitev (npr. storitve v oblaku), ki lahko ob kibernetkih napadih pospešijo prenos okužbe znotraj bančnega sistema. Na podlagi zaznanih kritičnih kibernetkih incidentov opažamo, da se bančni sistem ukvarja predvsem s primeri, ki se nanašajo na operativno okužbo. Pri tej kibernetki napad povzroči prekinitev več ključnih ekonomskih funkcij, pomembnih za delovanje finančnih institucij na trgu.

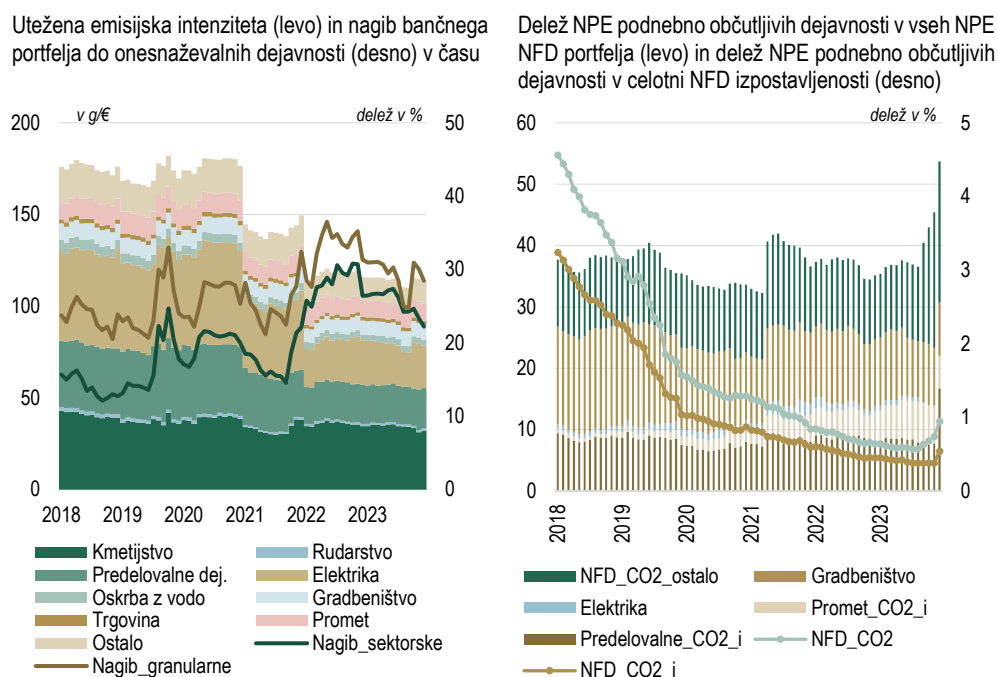
3.2 Podnebna tveganja

Podnebna tranzicijska tveganja ostajajo zmerna s stabilnimi obeti v prihodnjih četrletjih. Stopnje rasti izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti odražajo splošna gibanja v portfelju NFD, sledijo torej obratu kreditnega cikla, medtem ko je pri ogljičnih kazalnikih, ki upoštevajo dinamiko spremembe emisij v času, mogoče zaznati izboljšanje. Kreditno tveganje pri podnebno občutljivih dejavnostih se je rahlo povečalo, a ostaja razmeroma nizko.

Z upočasnitvijo oziroma obratom kreditnega cikla NFD so se stopnje rasti izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti medletno bistveno znižale. Povprečno znižanje je po definiciji na podlagi emisij v Sloveniji in po definiciji emisij v EU (CPRS) znašalo kar 21 odstotnih točk. Medletni stopnji rasti emisij sta postali negativni v zadnjem četrletju lanskega leta, izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti sta se tako znižali za 2,6 % po definiciji na podlagi emisij v Sloveniji oziroma 2,1 % po definiciji na podlagi emisij v EU (CPRS). Po prvi definiciji je k temu najbolj prispevalo znižanje v dejavnosti oskrbe z električno energijo in plinom (4,8 o. t.), medtem ko so ostale podnebno bolj občutljive dejavnosti imele pozitiven prispevek k rasti (v povprečju za 0,75 o. t.). Po drugi definiciji je k znižanju prav tako najbolj prispevalo znižanje izpostavljenosti v oskrbi z električno energijo in plinom, v manjši meri pa tudi v sektorju fosilnih goriv in prometa, pri drugih dejavnostih CPRS pa je mogoče zaznati pozitiven prispevek k rasti, največ iz energetsko-intenzivnih dejavnosti (2,2 o. t.). Deleži izpostavljenosti v celotnem portfelju ostajajo stabilni in znašajo 36,2 % po prvi definiciji oziroma 41 % po drugi definiciji.

Utežena emisijska intenziteta in nagib bančnega portfelja k onesnaževalnim dejavnostim sta se v zadnjih četrletjih dodatno znižala, ogljična kreditna intenziteta pa ostaja razmeroma stabilna. Utežena emisijska intenziteta bančnega sistema se je v povprečju na medletni ravni znižala za 2,7 % (sektorske in granularne emisije), nagib portfelja pa se je prav tako znižal za 3,5 odstotne točke (slika 3.3, levo). K spremembi utežene emisijske intenzitete in nagiba je najbolj prispevala zlasti sprememba izpostavljenosti kmetijski dejavnosti. Po precejšnjem povečanju nagiba ob povečanju izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti zaradi energetske krize v letu 2022 se ta vztrajno znižuje in konvergira k mediani nagiba. To kaže na stabilizacijo podnebnih tranzicijskih tveganj ob sicer še vedno povišani negotovosti. Ogljična kreditna intenziteta ostaja razmeroma stabilna. Z znižanjem izpostavljenosti do NFD se je decembra medletno povečala v povprečju za 1 % in znašala 0,68 kg CO₂/EUR. Zgodovinsko gledano ostaja ogljična kreditna intenziteta na nizkih ravneh, znižanje v triletnem obdobju pa je odraz zlasti znižanja emisijske intenzitete gospodarstva (-51,4 o. t.). Ob tem je bil prispevek spremembe strukture portfelja (uteži) relativno manjši (-13,6 o. t.), znižanje vzvoda pa je prispevalo k povečanju ogljične kreditne intenzitete (46,4 o. t.). Srednjeročno izboljšanje kazalnikov tako kaže na hitrejše spremembe v gospodarstvu kot v strukturi bančnih portfeljev.

Slika 3.3: Nagib portfelja NFD v bančnem sistemu do onesnaževalnih dejavnosti in delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v času

Opomba: Leva slika prikazuje izračune utežene emisijske intenzitete na podlagi sektorskih emisij, oznaki nagib_sektorske in nagib_granularne pa se nanašata na nagib portfelja NFD do onesnaževalnih dejavnosti, izračunane na podlagi sektorskih oziroma granularnih emisij. Oznaka na desni sliki NFD_CO2 zajema širšo opredelitev podnebne občutljivosti, medtem ko so z NFD_CO2_i zajete le poddejavnosti v okviru predelovalnih dejavnosti, prometa, gradbeništva in elektrike.

Vir: Banka Slovenije, Eurostat.

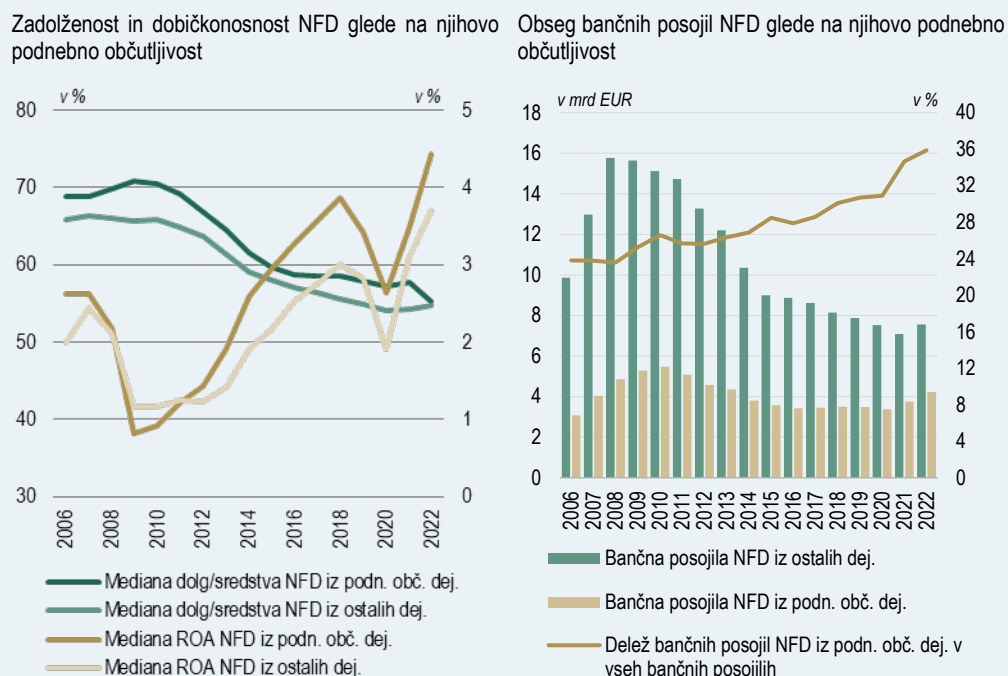
Šibkosti v predelovalnih dejavnosti in nižja pričakovana gospodarska rast se odražata v rahlem poslabševanju kreditnega tveganja v podnebno bolj občutljivih dejavnostih. Delež NPE iz podnebno bolj občutljivih dejavnosti v NFD portfelju se je na četrtletni ravni povečal za približno 0,1 odstotne točke ter z decembrom znašal 0,5 %. Povečanje izhaja večinoma iz sprememb deleža NPE pri predelovalnih dejavnostih. Hkrati se je povečala tudi koncentracija podnebno bolj občutljivih dejavnosti (definiranih na podlagi emisij v Sloveniji) (slika 3.3, desno). Delež NPE podnebno bolj občutljivih dejavnosti v vseh NPE NFD se je namreč v decembru na četrtletni ravni povečal za 6,7 odstotne točke ter je z decembrom znašal 30,9 %. Če uporabimo nekoliko širšo definicijo⁴⁹ podnebno občutljivih dejavnosti, znaša četrtletna sprememba deleža NPE v celotnih nedonosnih izpostavljenostih približno 0,3 odstotne točke, delež NPE teh dejavnosti v vseh NPE NFD pa se je povečal še izraziteje in znaša nekaj več kot polovico. Srednjeročno to kaže na morebitni medsebojni vpliv makroekonomskih in podnebnih tranzicijskih tveganj. Restriktivna monetarna politika povečuje stroške (trajnostnega) financiranja, vztrajanje inflacije ter morebitni dodatni šoki cen surovin in energentov pa lahko ob geopolitičnih tveganjih otežijo prehod k nizkoogljičnemu gospodarstvu. Kljub temu ostajajo obeti na področju podnebnih tranzicijskih tveganj zaradi majhnega deleža NPE v sektorju NFD v prihodnjih četrtletjih stabilni. Vpliv fizičnih tveganj (lanskih poplav) v bančnem sistemu ostaja zelo omejen.

⁴⁹ Podnebno občutljive dejavnosti (širša opredelitev) so definirane na podlagi prispevka dejavnosti k emisijam na SKD-1m ravni ter vključujejo predelovalne dejavnosti, oskrbo z elektriko in plinom, gradbeništvo in promet, v okviru teh pa so poddejavnosti (SKD-2m ravni), ki najbolj prispevajo k emisijam, zajete z oznako bolj občutljive dejavnosti.

V okvirju analiziramo tranzicijska podnebna tveganja, ki pomenijo velik izziv NFD, še zlasti za tiste, ki poslujejo v dejavnostih z velikim ogljičnim odtisom. Podnebna tveganja lahko vplivajo na poslovanje NFD, kar vpliva tudi na finančna tveganja v bančnem sistemu (npr. kreditno). V okvirju prikazujemo vpliv tranzicijskih podnebnih tveganj na uspešnost poslovanja NFD v Sloveniji. Rezultati kažejo, da so NFD iz podnebno občutljivih dejavnosti bolj zadolžene in bolj dobičkonosne kot NFD iz ostalih dejavnosti. Iz rezultatov tudi izhaja, da imajo emisije že negativen, a razmeroma majhen vpliv na kazalnike poslovanja NFD. Ocene se lahko v prihodnje bistveno spremenijo v primeru večjih sprememb okoljske politike. To kaže na nujnost pravočasnega prehoda h gospodarstvu z neto ničelnimi emisijami.

V Sloveniji je delež podnebno občutljivih dejavnosti, tj. dejavnosti, ki v strukturi emisij najbolj prispevajo k celotnim emisijam ogljika, v letu 2022 znašal tretjino BDP. Po podatkih registra ETS so se emisije slovenskih NFD v zadnjih letih precej znižale in ob koncu leta 2022 znašale 4,9 mio ton CO₂.

Slika 3.4: Zadolženost in dobičkonosnost ter obseg bančnih posojil NFD glede na njihovo podnebno občutljivost

Opomba: Podnebno občutljive dejavnosti so tiste dejavnosti, ki imajo največji delež v celotnih emisijah (nekatere predelovalne dejavnosti in dejavnosti prometa ter dejavnosti gradbeništva in oskrbe z elektrike in plinom). Bančna posojila vključujejo posojila pri bankah v Sloveniji in tudi v tujini.
Vir: AJPEŠ, ETS.

NFD iz podnebno občutljivih dejavnosti so bile v obdobju 2006–2022 bolj zadolžene kot NFD v drugih dejavnostih (slika 3.4, levo). V letu 2022 je mediana kazalnika dolg glede na sredstva NFD iz podnebno bolj občutljivih dejavnosti znašala 55,2 %, pri NFD iz drugih dejavnosti pa 54,6 %. Po drugi strani pa so bile NFD iz dejavnosti, ki so podnebno bolj občutljive, v obdobju 2006–2022 bolj dobičkonosne kot ostale NFD (razen v letih 2009–2010). Podobno gibanje zadolženosti in dobičkonosnosti NFD dobimo tudi, če primerjamo NFD iz dejavnosti z visoko emisijsko intenziteto, tj. dejavnosti, kjer je emisijska intenziteta višja kot 75. percentil porazdelitve emisijske intenzitete, in podjetja iz drugih dejavnosti.

Delež bančnih posojil, odobrenih NFD iz podnebno občutljivih dejavnosti, v vseh bančnih posojilih se je v zadnjem desetletju nekoliko povečal (slika 3.4, desno). V letu 2006 je znašal 23,8 %, v letu 2022 pa 35,9 %. Zadolženost NFD pri bankah, merjena kot dolg pri bankah glede na sredstva, se je v tem obdobju zmanjšala, tako pri NFD iz podnebno občutljivih dejavnosti in tudi pri NFD iz drugih dejavnosti.

Povezava med podnebnimi tranzicijskimi tveganji in uspešnostjo poslovanja podjetij je predmet več analiz, njihovi rezultati pa niso enotni. Zmanjšanje emisij lahko poveča uspešnost poslovanja podjetij, ki se kaže skozi izboljšane računovodske kazalnike, na primer ROA, ROE, ROS (van Emous et al., 2021).⁵⁰ Učinek se sicer lahko razlikuje na kratek in dolgi rok, saj so večje emisije kratkoročno lahko povezane z boljšimi računovodskimi kazalniki (Delmas et al., 2015).⁵¹ Dolgoročno pa se po pričakovanjih podnebna tveganja materializirajo, kar je lahko povezano s slabšim poslovanjem podjetij.⁵² Treba je omeniti, da je učinek lahko nelinearen oziroma je vpliv na poslovanje podjetij odvisen od izhodiščnih emisij ali emisijske intenzitete (Lewandowski, 2017).⁵³ Na delniških trgih se vpliv podnebnih tveganj kaže skozi povečanje t. i. premije za tveganja za podjetja z »rjavimi« dejavnostmi (podjetja z visokimi izpusti ali emisijsko intenziteto oz. slabšimi okoljskimi kazalniki) oziroma znižanje premije za tveganja (t. i. greenium) v obratnem primeru (Alessi et al., 2020).⁵⁴ Podnebna tveganja lahko vplivajo na pogoje financiranja (Kleimeier & Viehs, 2018), oziroma na verjetnosti neplačila (Capasso et al., 2020).⁵⁵

Tranzicijska tveganja imajo negativen, a majhen vpliv na kazalnike poslovanja podjetij v Sloveniji. Analiza vpliva emisij na poslovanje podjetij kaže, da so večje emisije že povezane z nižjo donosnostjo sredstev in kapitala.⁵⁶ Iz analize izhaja, da je povečanje emisij za 1 % povezano z znižanjem donosnosti sredstev za 0,04 odstotne točke oziroma donosnosti kapitala za 0,02 odstotne točke, *ceteris paribus*. Povprečno letno znižanje emisij do leta 2035 za doseganje neto ničelnih izpustov do leta 2050 po scenarijih NGFS v Sloveniji pa znaša 5,6 %.⁵⁷ To pomeni, da bi se za doseganje ciljev Pariškega sporazuma oziroma neto ničelnih izpustov do leta 2050 v Sloveniji donosnost sredstev na letni ravni povečala za približno 0,22 odstotne točke. Kazalnik bi se dodatno povečal v primeru bolj zadolženih podjetij. Ocenjeni učinek je razmeroma majhen. Treba je omeniti, da ocene temeljijo na zgodovinskih podatkih, zaostrovanje okoljske politike pa bi v odvisnosti od velikosti in hitrosti njene spremembe lahko bistveno spremenilo ocene.

⁵⁰ van Emous, R., Krušinskas, R., Westerman, W. (2021): Carbon Emissions Reduction and Corporate Financial Performance: The Influence of Country-Level Characteristics. *Energies* 2021, 14, 6029.

⁵¹ Delmas, M., Nairn-Birch, N. & Lim, J. (2015) Dynamics of environmental and financial performance: the case of greenhouse gas emissions, *Organisation & Environment*, 28(4), pp. 374-393.

⁵² Npr. skozi povečanih stroških fizičnih podnebnih tveganj oziroma udeležanje podnebnih ciljev Pariškega sporazuma v primeru tranzicijskih tveganj

⁵³ Lewandowski, S. (2017) Corporate carbon and financial performance: the role of emission reductions, *Business Strategy and the Environment*, 26, pp. 1196-1211.

⁵⁴ Alessi, L., Ossola, E. & Panzica, R. (2020) The greenium matters: greenhouse gas emissions, environmental disclosures and stock prices, Publications Office of the European Union, JRC120506.

⁵⁵ Kleimeier, S. & Viehs, M. (2018) Carbon disclosure, emission levels and the cost of debt, [SSRN](#).

Capasso, G., Gianfrate, G. & Spinelli, M. (2020) Climate change and credit risk, *Journal of Cleaner Production*, 266, 121634.

⁵⁶ Za oceno vpliva emisij na poslovanje podjetij smo uporabili panelni regresijski model z emisijami med pojasnjevalnimi spremenljivkami. Druge pojasnjevalne spremenljivke vključujejo likvidnost, prihodek, dolg v celotnih sredstvih (vzvod), produktivnost.

⁵⁷ Ocene temeljijo na izračunih četrte faze scenarijev NGFS, objavljenih novembra 2023.

4 Odpornost bančnega sistema

4.1 Solventnost in dobičkonosnost

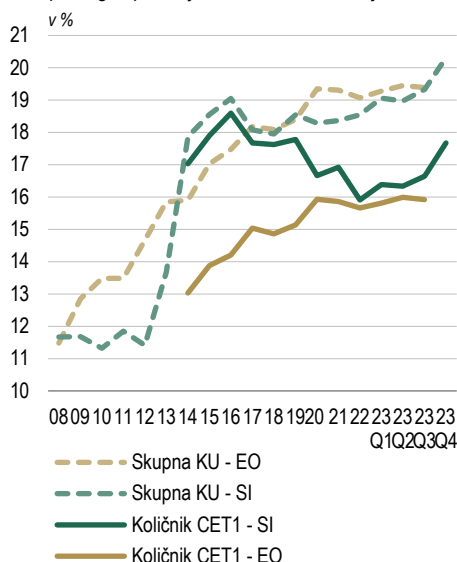
Odpornost bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti sistema je visoka. Ocenjujemo, da bi lahko dobra dobičkonosnost bank, ki izvira iz krepitve neto obrestnih prihodkov, vztrajala tudi v letu 2024 in s tem vsaj ohranjala razmeroma visoko odpornost bank. Ugodna gibanja dobičkonosnosti v letu 2023 so se odrazila tudi v količniku skupne kapitalske ustreznosti, saj so banke del dobičkov že razporedile med rezerve. Tveganja za dober solventnostni položaj bank lahko v prihodnje predstavljajo dodatne davčne obremenitve bank in porast kreditnega tveganja.

Solventnost

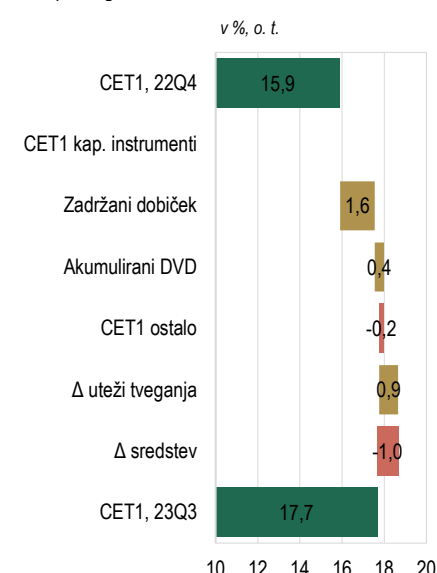
Količniki kapitalske ustreznosti slovenskega bančnega sistema so se povečevali skozi vse leto 2023. Bančni sistem je konec leta izkazoval visoko solventnost. Količnik skupne kapitalske ustreznosti in količnik navadnega temeljnega kapitala (CET1) na konsolidirani podlagi sta se na ravni bančnega sistema samo v četrtem četrtletju leta povečala za 1 odstotno točko, v celem letu pa kar za 1,8 odstotne točke (slika 4.1, desno). Prvi je konec leta dosegel 20,3 %, drugi pa 17,7 % (slika 4.1, levo). Rast količnikov kapitalske ustreznosti v zadnjem četrtletju je izključno posledica rasti regulatornega kapitala, medtem ko je imela tveganju prilagojena aktiva (TPA) zaradi višje TPA iz operativnega tveganja kljub znižani kreditni aktivnosti še vedno malenkosten negativen vpliv na rast količnikov. V celoletnem znižanju TPA za kreditno tveganje je imela še vedno prevladujoč učinek odprodaja lizinške družbe v lasti ene od bank, medtem ko so imele nižje kreditne izpostavljenosti do podjetniškega sektorja manjši učinek. Banke so uspele povečati izpostavljenosti zavarovane z nepremičninami in izpostavljenosti do institucij ter s tem ublažile znižanje celotne TPA za kreditno tveganje. Na posamični podlagi se je količnik skupne kapitalske ustreznosti v letu 2023 na ravni bančnega sistema povečal za 1,8 odstotne točke, od tega v zadnjem četrtletju za 0,5 odstotne točke na 22,0 %. Količnik CET1 se je povečal za 1,7 odstotne točke na 18,8 %, od tega samo v zadnjem četrtletju za 0,6 odstotne točke. Tudi podatki za evrsko območje kažejo rast količnikov kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi. Količnik skupne kapitalske ustreznosti je na ravni evrskega območja v prvih treh četrtletjih 2023 dosegel 19,4 %, količnik CET1 pa 15,9 %. Oba sta se v tem obdobju zvišala za 0,3 odstotne točke (slika 4.1, levo), vendar pa trenutno zaostajata za povprečnima količnikoma slovenskega bančnega sistema.

Slika 4.1: Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti in dekompozicija spremembe količnika CET1

Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi v primerjavi z evrskim območjem

Dekompozicija spremembe količnika CET1, konsolidirana podlaga

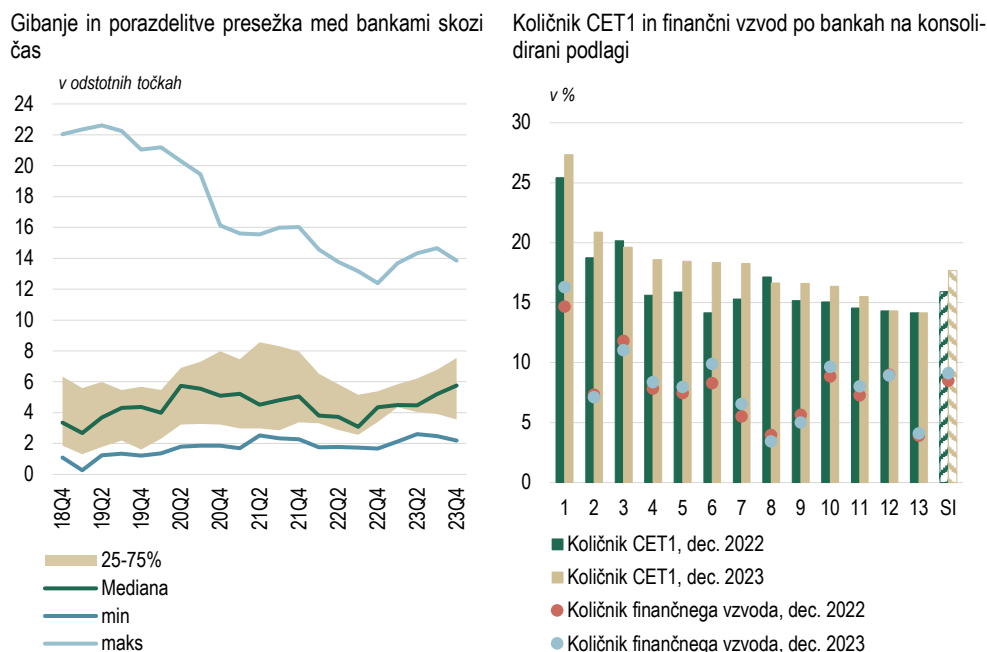

Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Bančni sistem je leta 2023 dosegel najvišji količnik skupne kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi po letu 2016. Ta je takrat znašal 19,1 %, količnik CET1 pa 18,6 %. Količniki skupne kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi so se v letu 2023 povečali pri dobrih dveh tretjinah bank, količnik CET1 pa je uspelo povečati dobrim trem četrtinam bank. Rast količnikov kaže skrbno ravnanje bank, ki so se odzvale tudi na pobude nadzornika in spremembe makrobonitetnih blažilnikov ter dobre poslovne rezultate izkoristile za krepitev svoje odpornosti. Rast kapitalnih količnikov bank se je izrazila tudi na rasti kapitalnih presežkov nad opredeljenimi skupnimi kapitalnimi zahtevami.⁵⁸ Povprečni presežek skupne kapitalne ustreznosti je konec leta znašal 6,4 odstotne točke in se je glede na konec leta 2022 na ravni bančnega sistema povečal za 1,2 odstotne točke oziroma za 393 mio EUR, in sicer na 2,1 mrd EUR. Tekom leta 2023 se je med bankami povečal razpon med 25. in 75. percentilom presežka (slika 4.2, levo). Povečanje razpršitve kaže, da vse banke nimajo enakih zmožnosti za povečevanje kapitalnih presežkov, vendar pa so banke z najmanjšim presežkom tega povečale in s tem tudi okrepile odpornost. Na to pa kaže tudi rast mediane presežka, ki se je dvignila na 5,8 odstotne točke. Zaradi različnih kapitalnih presežkov bank ostaja tudi njihova sposobnost za morebitno absorpcijo negativnih učinkov ob realizaciji sistemskih tveganj različna. V letu 2023 se je izboljšal količnik finančnega vzvoda na ravni sistema, in sicer se je povečal za 0,6 odstotne točke na 9,1 %, pri čemer ostaja najnižji pri majhnih bankah (slika 4.2, desno). Zaradi ugodnih gibanj dobičkonosnosti se kljub zaznam tveganjem v letošnjem letu pričakuje relativna stabilnost količnikov kapitalne ustreznosti, kar pa bank ne bi smelo odvrniti od nadaljnje krepitve in skrbnega upravljanja solventnosti.

⁵⁸ Skupna kapitalna zahteva (angl. OCR, *Overall capital requirement*) vključuje kapitalne zahteve prvega in drugega stebra ter kapitalne blažilnike, ne pa tudi smernice P2G.

Slika 4.2: **Kapitalski presežek in finančni vzvod**

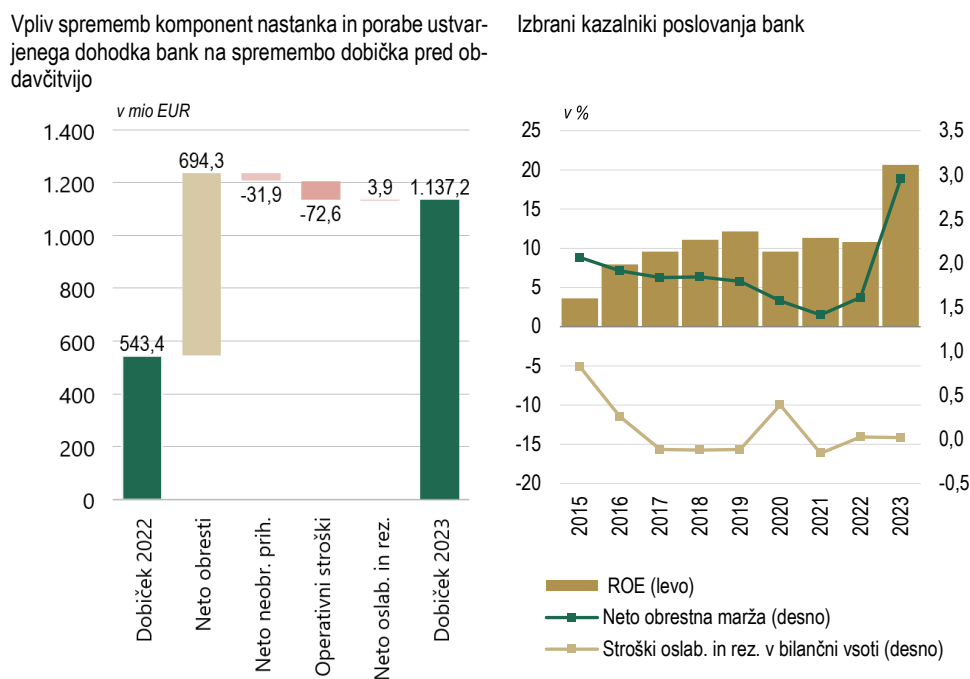
Vir: Banka Slovenije.

Regulatorni kapital se je do konca leta 2023 okrepil predvsem na račun zadržanih dobičkov. Ti so vplivali na rast kapitala CET1, medtem ko je bila rast dodatnega temeljnega kapitala (AT1) in dodatnega kapitala (T2) manj izrazita. Na povišanje kapitala CET1 je vplival tudi nižji negativni rezultat iz akumuliranega vseobsegajočega donosa zaradi ugodnih gibanj na kapitalskih trgih. Regulatorni kapital se je torej do konca leta zvišal za 10,2 % oziroma za 612 mio EUR, medtem ko se je CET1 povečal za 11,7 % oziroma 607 mio EUR. V strukturi regulatornega kapitala je kapital CET1 povečal svoj delež na 87 %, v strukturi kapitala CET1 pa so zadržani dobički in rezerve predstavljali že prek 60 %, medtem ko ostalo predstavljajo kapitalski instrumenti CET1. S krepitvijo kapitala banke izpolnjujejo tudi minimalne zahteve MREL. S 1. januarjem 2024 se je izteklo rok za doseganje ciljnih zahtev MREL, ki so jih izpolnile vse banke v Sloveniji. V prihodnje se pričakuje, da bosta na zmožnost generiranja regulatornega kapitala negativno vplivala dodatna obdavčitev bank in umiritev rasti neto dohodkov.

Skupna TPA na konsolidirani osnovi se je v letu 2023 povišala za 0,6 % ali 190 mio EUR na 32,7 mrd EUR. To je precej manj kot v letu 2022, ko je rast znašala 7,4 %. Glavni vir povečanja skupne TPA je bila TPA za operativna tveganja, ki se je do decembra povečala za 613 mio EUR (+22,7 %) predvsem zaradi višjih prihodkov, na katerih temelji sam izračun kapitalske zahteve za operativna tveganja. TPA za kreditno tveganje, ki je bila v preteklosti glavni vir rasti skupne TPA, se je lani znižala za 1,6 % oziroma 445 mio EUR. Glavnina znižanja je posledica odprodaje lizinške družbe in poleg tega še znižanja kreditne aktivnosti. Izpostavljenosti, zavarovane z nepremičninami, so ohranile pozitivno rast in zato na TPA za kreditna tveganja med letom vplivale pozitivno. Ne glede na umirjanje rasti kreditiranja lahko v drugi polovici letošnjega leta zaradi realizacije tveganj iz makroekonomskega okolja pričakujemo rast TPA zaradi višanja izpostavljenosti do tveganih postavk in nedonosnih terjatev. Poleg tega se bo kreditna izpostavljenost povečala še zaradi pričakovane realizacije prej omenjenega nakupa lizinške družbe. Z vrnitvijo tega portfelja v bančni sistem se bo po oceni skupni kapitalski količnik, *ceteris paribus*, zmanjšal za 0,4 odstotne točke.

Dobiček bank pred obdavčitvijo je v letu 2023 znašal rekordnih 1.137 mio EUR. Glede na leto 2022 se je povečal za 109,3 %. Dobiček bank se je ob rastočih obrestnih merah hitro povečeval skozi vse leto, že julija je presegel celoletnega predlanskega (543 mio EUR). Ob močnem povečanju neto dohodka (+590 mio EUR), ki se je lani medletno podvojil, je nanj vplivalo tudi skromno neto oblikovanje oslabitev in rezervacij. Te so znašale le 10,2 mio EUR oziroma še 3,9 mio EUR manj kot v letu 2022 (slika 4.3, levo), kar je predstavljalo le 0,5 % ustvarjenega bruto dohodka bank. Donosnost na kapital pred obdavčitvijo v slovenskem bančnem sistemu se je v letu 2023 močno okrepila na 20,6 % in krepko presegla dosežene ravni v zadnjem desetletju (slika 4.3, desno). Pozitiven trend se je nadaljeval tudi v začetku leta 2024.

Slika 4.3: Spremembe v nastanku in porabi dohodka in dobiček ter izbrani kazalniki poslovanja bank

Opomba: Vrednosti neto obrestne marže oziroma neto oslabitev in rezervacij vsakokrat odražata zadnje enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

Banke so v letu 2023 oblikovale zelo majhen obseg neto oslabitev in rezervacij. Večina kreditnih institucij, dvanaest od petnajstih, je lani neto oblikovala oslabitve in rezervacije. Te pa so, podobno kot že leto prej, predstavljale le malenkosten delež, tj. 0,5 % ustvarjenega bruto dohodka bank in še dodatno prispevale k nadpovprečni dobičkonosnosti bank. Zaradi lanskih naravnih nesreč (povodenj v avgustu 2023) ni prišlo do materializacije kreditnih tveganj ter posledično tudi ne do povečanja neto oslabitev in rezervacij.

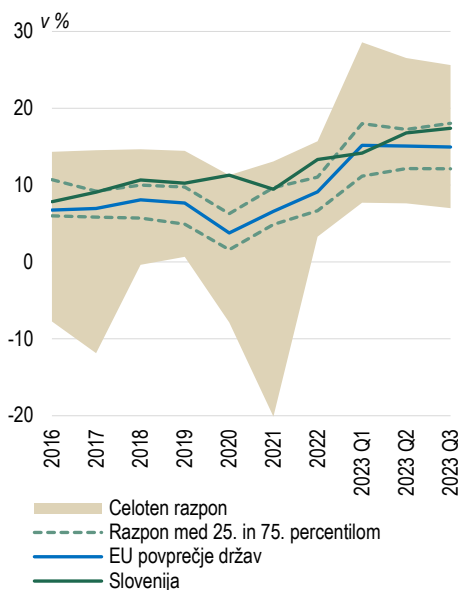
Vsaj v prvem polletju letošnjega leta lahko pričakujemo, da bodo banke ustvarjale dobiček, podoben tistemu lani. Zato kratkoročno ne pričakujemo bistvenega poslabšanja poslovnih rezultatov bank. Dobičkonosnost bank se bo glede na lani letos postopoma nekoliko znižala, vendar lahko še vedno pričakujemo boljše poslovne rezultate kot v predhodnih letih. Kot že omenjeno pri dohodkovnem tveganju, bo na nižji dobiček v prihodnjih letih vplival tudi davek na bilančno vsoto bank. Ob ohranjanju rasti neto neobrestnih prihodkov in stroškov, nizkih neto oslabitvah in rezervacijah ter ob trenutnih ravneh obrestnih mer banke tudi v prvih mesecih letošnjega leta še vedno poslujejo v zelo ugodnih razmerah za doseganje dobičkov,

vendar lahko v drugi polovici leta ob morebitnem znižanju obrestnih mer pričakujejo manj ugodne razmere za ustvarjanje dohodka iz neto obrestnega dela.

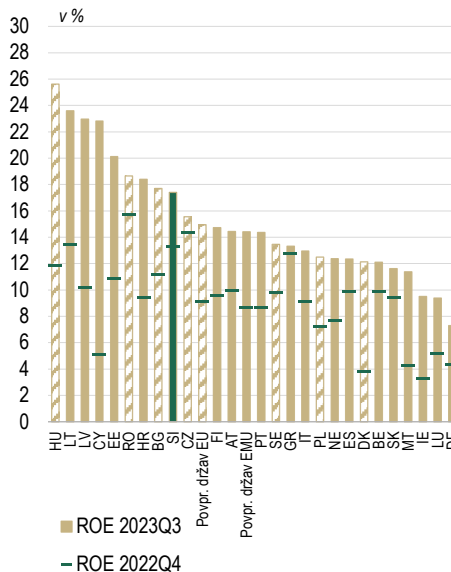
Slovenija se je v zadnjih letih uvrščala med države članice EU oziroma evrskega območja z najmanj neto oslabitvami finančnih sredstev na bilančno vsoto⁵⁹ ali celo tiste z njihovim neto sproščanjem. Ob koncu tretjega četrletja 2023 je slovenski bančni sistem oslabitve neto sproščal, podobno kot Danska in Hrvaška. Vrednost kazalnika za celotno EU oziroma evrsko območje se je lani v primerjavi s koncem leta 2022 izboljšala.

Slika 4.4: Dobičkonosnost v državah EU in v Sloveniji

Gibanje dobičkonosnosti (ROE) v državah EU (konsolidirani podatki) in v Sloveniji, po obdavčitvi

Donosnost na kapital (ROE) v državah EU v letu 2022 in prvih treh četrletjih 2023 (konsolidirani podatki), po obdavčitvi

Opomba: Na sliki desno stolpci z vzorcem prikazujejo vrednosti za države EU, ki niso v evrskem območju.
Vir: Banka Slovenije.

Dobičkonosnost bank se je lani v EU oziroma v evrskem območju povečala. ROE⁶⁰ za slovenski bančni sistem se je lani do tretjega četrletja povečal na 17,4 %, decembra 2022 je znašal 13,3 % (slika 4.4 desno). Povečal se je tudi v EU, kjer je povprečje držav doseglo 15 % (decembra 2022 9,1 %). Še večja je bila razlika med vrednostjo za Slovenijo in tehtanim povprečjem EU, kjer je vrednost ROE lani do tretjega četrletja znašala 10,9 % (4,5 % v letu 2022) oziroma z evrskim območjem; 10,0 % (3,7 % v letu 2022). Razlika v dobičkonosnosti v prid Slovenije se je lani v primerjavi z EU oziroma evrskim območjem nekoliko zmanjšala, ker se je dobičkonosnost tam povečala še bolj kot v Sloveniji (slika 4.4, levo). Povprečen ROE po obdavčitvi za Slovenijo je tudi v predhodnih petih letih dosegal nekoliko več kot dvakratnik vrednosti EU oziroma evrskega območja

4.2 Likvidnost

Izboljšane vrednosti kazalnikov likvidnosti kažejo, da se je leta 2023 visoka odpornost bančnega sistema v segmentu likvidnosti še okrepila, razmeroma stabilen trend pa pričakujemo tudi v prihodnje. Čeprav je večina bank izboljšala svoj

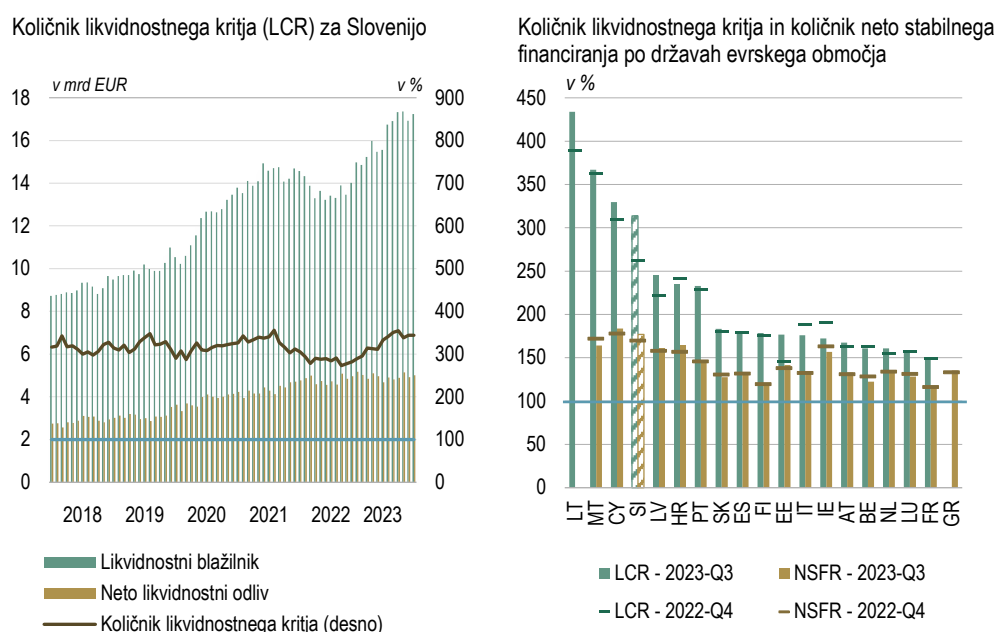
⁵⁹ Oslabitve finančnih sredstev, ki niso merjena po pošteni vrednosti in predstavljajo največji del oslabitev, razpoložljivi četrletni podatki (ECB Data Portal, CBD, Finrep, do tretjega četrletja 2023), ki so preračunani na letno raven.

⁶⁰ Konsolidirani podatki bank na nacionalni ravni (ECB, ECB Data Portal, CBD), kazalnik ROE po obdavčitvi je preračunan na letno raven.

likvidnostni položaj, so razlike v likvidnostnih presežkih med njimi še vedno precejšnje, s tem pa tudi sposobnost soočenja s posledicami morebitne uresničitve tveganja financiranja. Zato poudarjamo, da ostaja skrbno upravljanje likvidnosti še naprej pomembno za ohranjanje visoke odpornosti bančnega sistema.

Visoka sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v kratkoročnem srednjem obdobju se je leta 2023 še izboljšala. Vrednost kazalnika likvidnostnega kritja (LCR) na posamični podlagi se je povečala za 45 odstotnih točk na 335 %, kar ostaja visoko nad regulatorno zahtevo 100 % (slika 4.5, levo). S precejšnjim porastom sredstev na računih pri centralni banki se je likvidnostni blažilnik povečal bolj kot neto likvidnostni odlivi, kar je pomembno prispevalo k izboljšanju kazalnika LCR. Likvidnostni presežek nad regulatorno zahtevo se je tako povečal za 30 % na rekordnih 12,8 mrd EUR. Čeprav je več kot dve tretjini držav evrskega območja lani izboljšalo vrednost LCR, se Slovenija po tem kazalniku še vedno uvršča na visoko mesto⁶¹ (slika 4.5, desno).

Slika 4.5: **Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje**

Opomba: Vodoravna črta na obeh slikah označuje minimalno regulatorno zahtevo (100 %). Na sliki desno so vključeni javno objavljeni podatki na konsolidirani podlagi, v bazi ECB Data Portal za Litvo ni na voljo podatka za NSFR, za Grčijo pa podatka za LCR. Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

H krepitvi odpornosti na sistemska tveganja je pomembno prispevalo povečanje primarne likvidnosti. Njen obseg se je lani povečal za 2,3 mrd EUR na zgodovinsko najvišjih 12,8 mrd EUR (slika 4.6, levo). Banke sredstev, ki so jih pridobile z izdajo dolžniških vrednostnih papirjev ali vlogami nebančnega sektorja, niso v celoti usmerile v kreditno aktivnost ali druge naložbe, kar je vodilo h kopičenju sredstev na računih pri centralni banki. Delež primarne likvidnosti se je tako zvišal na visokih 24 % bilančne vsote, kar je še povečalo odmik od evrskega povprečja (13,3%),⁶² ki se po pandemiji postopno zmanjšuje (slika 4.6, desno). Lani do septembra se je primarna likvidnost zmanjšala v večini držav evrskega območja, največji deleži primarne likvidnosti v bilančni vsoti pa se ohranjajo v manjših državah, tudi v Sloveniji. Če se bosta nadaljevali rast vlog nebančnega sektorja in skromna kreditna aktivnost, lahko tudi v prihodnje

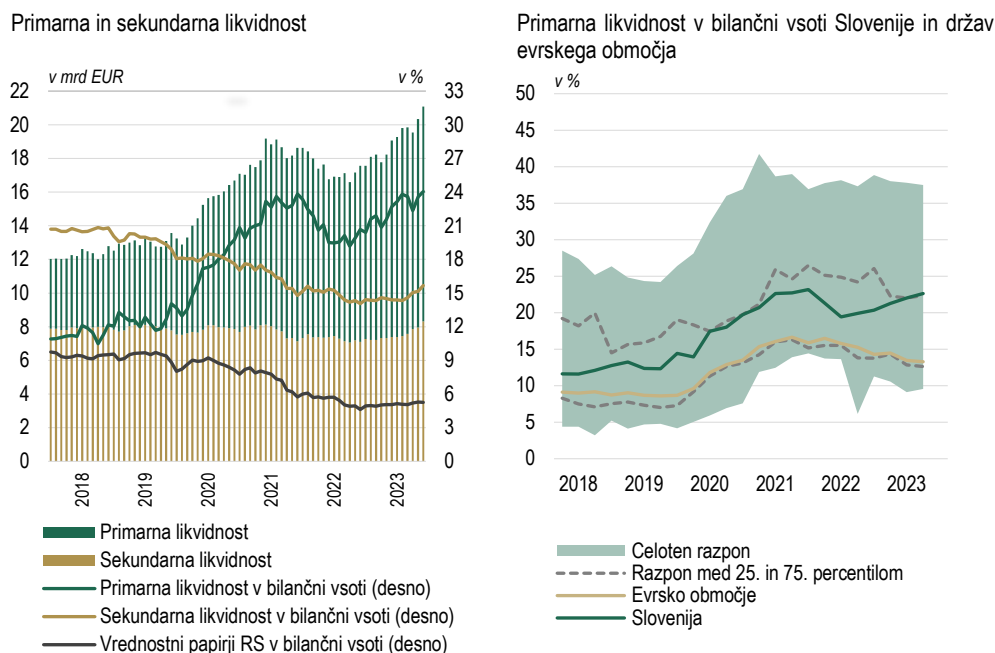
⁶¹ V primerjavo so vključeni podatki na konsolidirani podlagi za konec leta 2022 in tretje četrtletje 2023.

⁶² Podatki za konec leta 2023 ob pisanju tega poročila še niso na voljo.

pričakujemo rast primarne likvidnosti. Na njeno gibanje bodo vplivala tudi morebitna dospelja ali nove izdaje dolžniških vrednostnih papirjev.

Banke so povečale naložbe v vrednostne papirje in s tem leta 2023, po dveh letih zmanjševanja, okrepile sekundarno likvidnost. Njen obseg se je povečal za 17 % oziroma 1,2 mrd EUR na 8,3 mrd EUR. Poleg tujih tržnih vrednostnih papirjev najmanj bonitete BBB so banke povečale tudi naložbe v vrednostne papirje Republike Slovenije, ki so jih v preteklih letih, verjetno tudi zaradi zmanjšanja koncentracije, precej zmanjšale. Delež domačih državnih vrednostnih papirjev je tako konec leta 2023 na ravni bančnega sistema znašal tretjino sekundarne likvidnosti.

Slika 4.6: Primarna in sekundarna likvidnost

Opomba: Primarna likvidnost vključuje denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah. Sekundarna likvidnost predstavlja seštevek vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

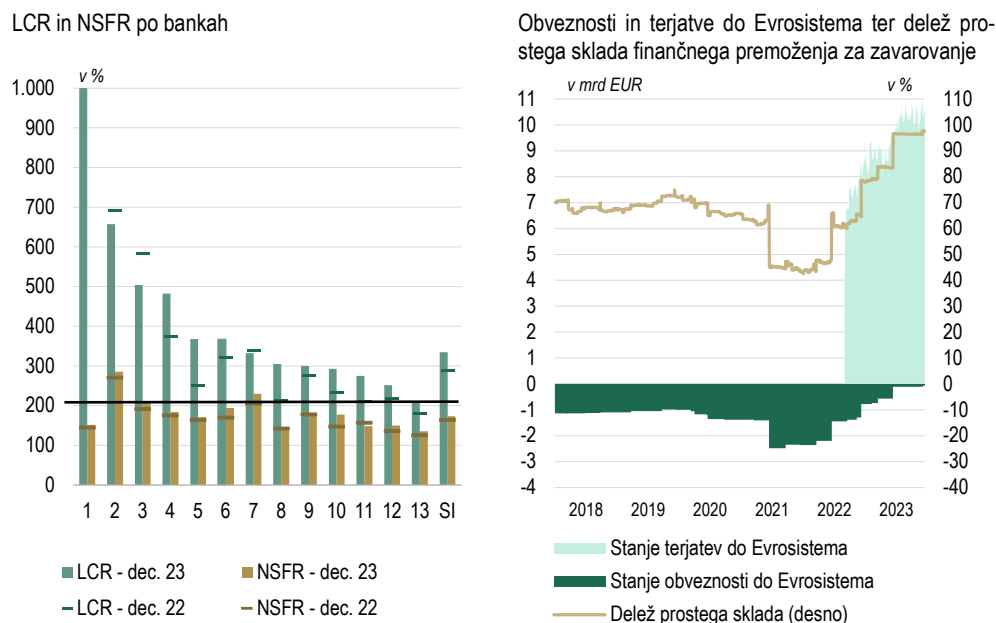
Na ravni bančnega sistema se je izboljšala tudi sposobnost financiranja obveznosti v enoletnem obdobju. Razpoložljivo stabilno financiranje se je ob prilivu vlog nebančnega sektorja povečalo. Ker se je hkrati zaradi zmanjšanja posojil nebančnemu sektorju zmanjšala potreba po financiranju, se je vrednost kazalnika neto stabilnega financiranja (NSFR) leta 2023 izboljšala za 9 odstotnih točk na 174 %. To pomeni, da je imel slovenski bančni sistem za 74 % oziroma 18,1 mrd EUR več razpoložljivega stabilnega financiranja, kot je bilo potreb po njem. Po vrednosti kazalnika NSFR se Slovenija med državami evrskega območja uvršča na visoko drugo mesto.⁶³

Večina bank je lani izboljšala kazalnika LCR in NSFR, vendar pa so razlike v odpornosti na sistemska tveganja v segmentu likvidnosti med bankami še precejšnje (slika 4.7, levo). LCR se je zlasti zaradi povečanja likvidnih sredstev pri centralni banki povečal pri več kot dveh tretjinah bank, pri vseh bankah pa je vrednost kazalnika LCR dosegala vsaj dvakratnik regulatorne zahteve 100 %. Poleg tega se je lani le pri dveh bankah znižala vrednost NSFR, pri večini pa je bil presežek nad regulatorno zahtevo višji od 50 %. Kot običajno imajo nekoliko nižje likvidnostne presežke hčere bank

⁶³ Primerjava je narejena na zadnjih razpoložljivih podatkih za tretje četrtletje 2023.

držav članic, kar je posledica njihovega upravljanja likvidnosti in pričakovanja pomoči matičnih bank v primeru likvidnostnih težav.

Slika 4.7: **Kazalnika LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema**

Opomba: Vodoravna črta na levi sliki označuje minimalno zahtevano raven LCR in NSFR (100 %) v skladu s CRR. Na levi sliki zaradi preglednosti ni prikazana ena izmed bank, njen LCR je decembra 2023 znašal 1.069 %, decembra 2022 pa 1.814 %.

Prosti del sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu se je povečal. S tem se je izboljšala tudi možnost pridobitve dodatne likvidnosti, če bi jo banke potrebovale. Skoraj vse banke, razen dveh, so lani poplačale vse obveznosti iz TLTRO-III, kar je povečalo delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu za 19 odstotnih točk na 98 % (slika 4.7, desno). Ob velikem obsegu likvidnih sredstev banke zaenkrat nimajo potreb po dodatnem zadolževanju pri Evrosistemu, zato so zmanjšale obseg sklada finančnega premoženja za 7,0 % na 3,3 mrd EUR. Če bi se potrebe po dodatni likvidnosti pojavile, imajo banke v svojih bilancah še za 7,4 mrd EUR primerne finančnega premoženja, ki bi ga lahko priglasi v sklad. Ob ugodnih obrestnih merah mejnega depozita so banke presežno likvidnost vezale čez noč pri Evrosistemu, povprečen obseg vezave pa je lani znašal 9,5 mrd EUR.

5 Gospodinjstva in podjetja

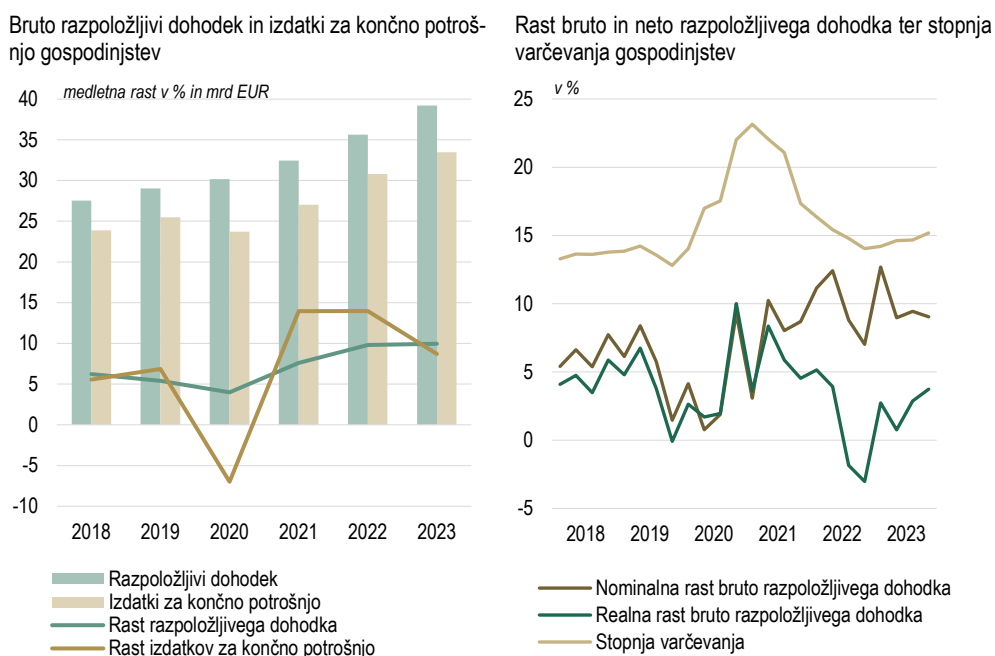
5.1 Gospodinjstva

Finančni položaj gospodinjstev je v drugi polovici leta 2023 ostal stabilen. Nadaljevala se je realna rast bruto razpoložljivega dohodka, ki je bila v zadnjih dveh letih zaradi visoke inflacije precej nižja kot nominalna rast bruto razpoložljivega dohodka. Z umirjanjem rasti cen bi se lahko v prihodnje razpoložljivi dohodek gospodinjstev in realne plače povečali. Letna stopnja varčevanja gospodinjstev se je v drugi polovici leta 2023 ponovno nekoliko zvišala. Zaupanje potrošnikov je ostalo pod dolgoročnim povprečjem. Ob umirjanju rasti stanovanjskih posojil gospodinjstvom se je okrepila rast potrošniških posojil, vendar ostajajo slovenska gospodinjstva manj zadolžena v primerjavi z gospodinjstvi evrskega območja.

Potrošnja, varčevanje in finančno premoženje gospodinjstev

Realna rast bruto razpoložljivega dohodka je bila v zadnjih dveh letih zaradi visoke inflacije precej nižja od njegove nominalne rasti. Ta je bila v zadnjem četrtletju 2023 medletno 9,0-odstotna, medtem ko je bila realna rast 3,7-odstotna. Letna stopnja varčevanja gospodinjstev se je v drugi polovici leta 2023 spet nekoliko zvišala in v zadnjem četrtletju 2023 znašala 15,2 % (slika 5.1, desno). V letu 2023 se je upočasnila tudi medletna rast izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo, ki so se v zadnjem četrtletju leta 2023 medletno povečali za 6,2 %, vendar je bila še vedno višja kot pred pandemijo (slika 5.1, levo).

Slika 5.1: Bruto razpoložljivi dohodek in izdatki za končno potrošnjo ter stopnja varčevanja gospodinjstev

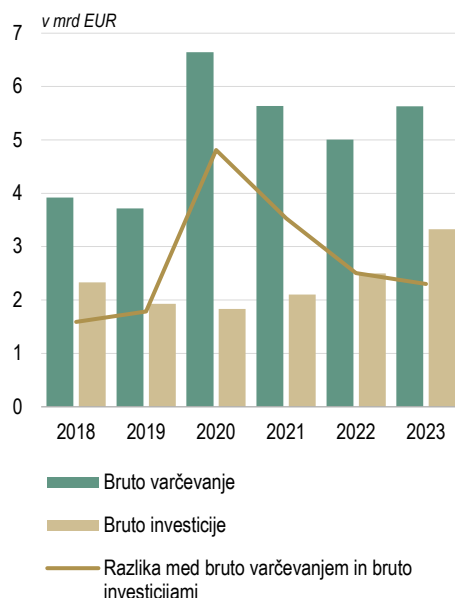
Vir: SURS.

Ob naraščanju bruto investicij gospodinjstev se je leta 2023 presežek bruto varčevanja nad bruto investicijami gospodinjstev spet zmanjšal in znašal 2,3 mrd EUR (slika 5.2, levo). V drugi polovici leta 2023 je ostalo zaupanje potrošnikov pod

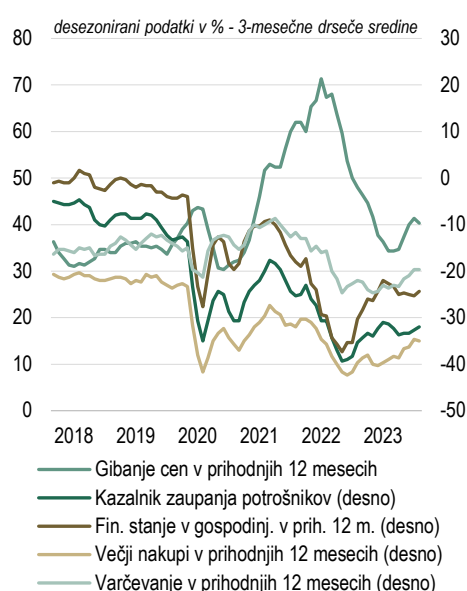
dolgoročnim povprečjem, decembra je bilo za 3,3 odstotne točke višje kot pred letom. Pričakovanja glede rasti cen v prihodnje, ki so se umirjala od sredine leta 2022, so se v drugi polovici leta 2023 ponovno povečala, a jih je izrazil manjši delež potrošnikov kot v letih 2021 in 2022. Pri tem so se v drugi polovici leta 2023 nekoliko poslabšala pričakovanja glede finančnega stanja gospodinjstev, ki so bila decembra 2023 še vedno višja kot pred enim letom (slika 5.2, desno).

Slika 5.2: **Varčevanje in investicije in mnenje potrošnikov**

Varčevanje in investicije gospodinjstev

Kazalnik zaupanja in mnenje potrošnikov

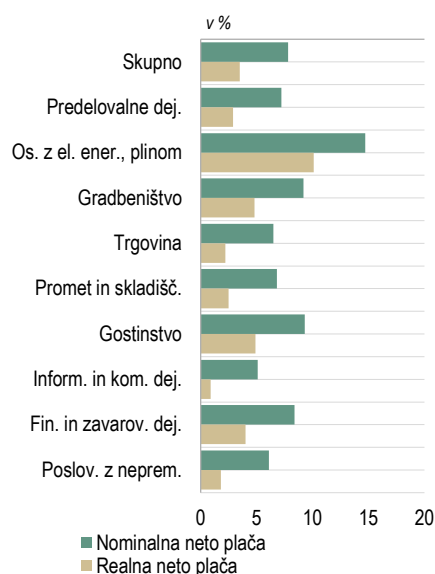
Vir: SURS.

Z umiranjem rasti cen bi se lahko razpoložljivi dohodek gospodinjstev in realne plače povečale. Decembra 2023 so se nominalne neto plače medletno zvišale za 7,8 %, realne neto plače pa za 3,5 %. Do zvišanja je prišlo v vseh dejavnostih, razen v dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in lova. Najbolj so se plače zvišale v oskrbi z električno energijo, plinom in paro, gradbeništvu ter gostinstvu, kjer so povprečne neto plače najnižje.

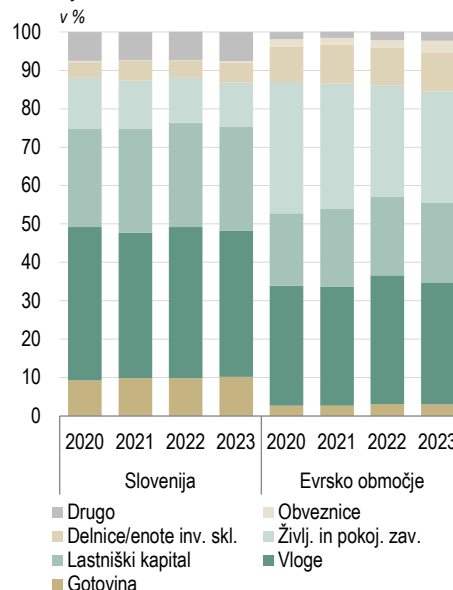
Delež finančnih sredstev slovenskih gospodinjstev v BDP se je v zadnjih letih zmanjšal in s 125,6 % ostal v tretjem četrtletju 2023 precej manjši kot pri gospodinjstvih evrskega območja (203,4 %). Finančna sredstva slovenskih gospodinjstev so se do zadnjega četrtletja 2023 medletno nominalno zvišala za 6,8 % na 77,8 mrd EUR. V primerjavi z evrskim območjem imajo slovenska gospodinjstva v strukturi finančnega premoženja večji delež vlog in gotovine, ki predstavljajo skoraj polovico premoženja, ter večji delež lastniškega kapitala. V evrskem območju je več sredstev v obliki življenjskih in pokojninskih zavarovanj ter delnic oziroma enot investicijskih skladov (slika 5.3, desno).

Slika 5.3: Rast neto plač po dejavnostih in finančno premoženje gospodinjstev

Nominalna in realna rast neto plač po dejavnostih

Struktura finančnega premoženja gospodinjstev v deležu v vseh finančnih sredstvih v Sloveniji in evrskem območju

Opomba: Na sliki desno vključuje lastniški kapital delnice, ki kotirajo na borzi, in delnice, ki ne kotirajo na borzi, ter drug lastniški kapital. Delnice ali enote investicijskih skladov so delnice investicijskega sklada, če ima sklad korporacijsko strukturo.
Vir: SURS, Eurostat.

Zadolženost gospodinjstev

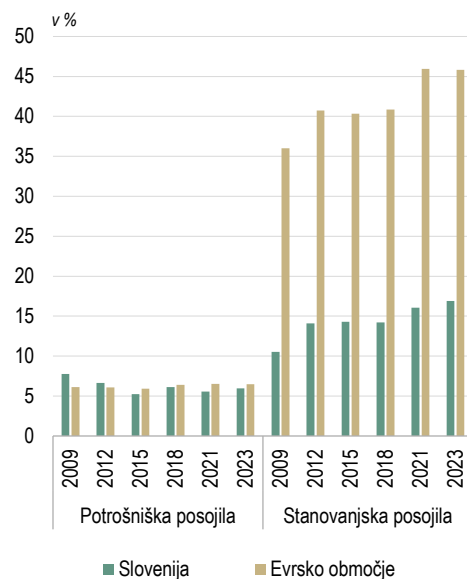
Delež finančnih obveznosti slovenskih gospodinjstev v BDP (28,0 %) je precej manjši kot pri gospodinjstvih evrskega območja (61,5 %). Večino finančnih obveznosti slovenskih gospodinjstev (88,2 %) predstavljajo posojila. Gospodinjstva so imela v zadnjem četrtletju 2023 15.266 mio EUR posojil, večino pri finančnih družbah v Sloveniji (95,2 %), od tega 1.556 mio EUR pri drugih finančnih posrednikih, medtem ko so imela pri nefinančnih družbah v Sloveniji 334,7 mio EUR posojil. Iz tujine so gospodinjstva prejela 241,0 mio EUR posojil. Večina zadolžitve, 12.891 mio EUR (84,4 %), je torej pri bankah v Sloveniji. V Sloveniji je delež stanovanjskih posojil v BDP precej manjši od povprečja evrskega območja, deloma tudi zaradi visokega deleža lastniških stanovanj. V primerjavi z drugimi državami evrskega območja imajo slovenska gospodinjstva nekoliko manjši delež potrošniških posojil v BDP (5,9 % oziroma 6,5 %) (slika 5.4, levo).

Ob umirjanju rasti stanovanjskih posojil gospodinjstvom se je okrepila rast potrošniških posojil. Medletna rast stanovanjskih posojil se je v drugi polovici leta 2023 ob upadu tekočega kreditiranja hitro znižala.⁶⁴ Medtem ko se je bilo stanje stanovanjskih posojil decembra 2023 z 8.153 mio EUR le 0,6 % večje kot decembra 2022 (8.106 mio EUR), je bil prirast potrošniških posojil v letu 2023 precej večji. Njihovo stanje potrošniških posojil se je od decembra 2022 (2.494 mio EUR) do decembra 2023 povečalo na 2.784 mio EUR. Kreditiranje gospodinjstev s potrošniškimi posojili se je okrepilo predvsem po spremembi makrobonitetnih ukrepov omejitve kreditiranja prebivalstva julija 2023. Njihova medletna rast se je decembra zvišala na 11,7 % (slika 5.4, desno). V zadnjih dveh letih se je povečal delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, ki je decembra 2023 pri stanovanjskih posojilih znašal 70 % (decembra 2020 34 %) in pri potrošniških posojilih 87 % (decembra 2020 61 %).

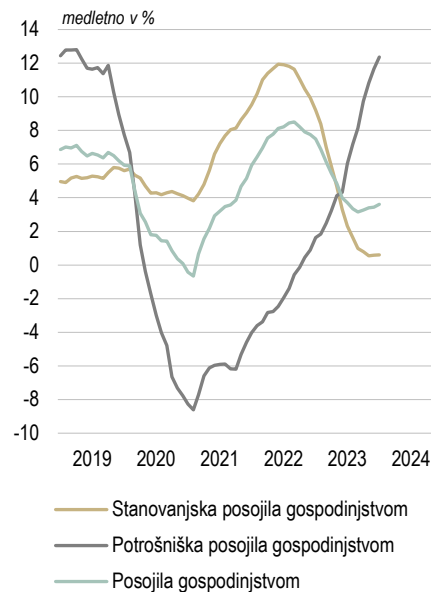
⁶⁴ Glej poglavje Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga.

Slika 5.4: **Posojila gospodinjstvom v BDP in rast stanovanjskih ter potrošniških posojil gospodinjstvom**

Posojila gospodinjstvom v BDP

Rast stanovanjskih in potrošniških posojil gospodinjstvom

Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

5.2 Nefinančne družbe

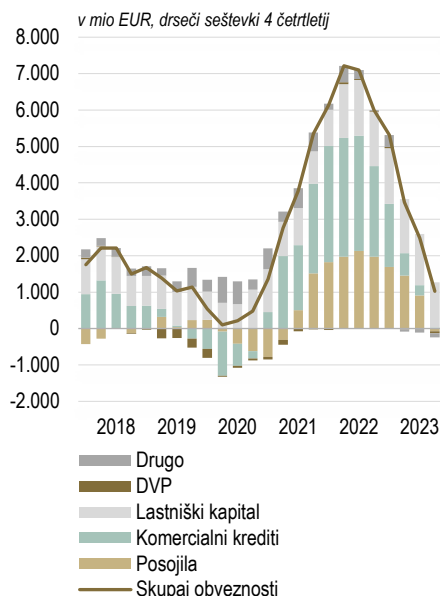
Nefinančne družbe so v letu 2023 dodatno izboljšale kazalnike zadolženosti in spadajo med najmanj zadolžene med državami evrskega območja. Zmanjšale so predvsem financiranje s komercialnimi krediti in s posojili, pri čemer so krčile le financiranje pri domačih bankah. Ohranila se je rast posojil pri nadrejenih družbah v tujini in podjetjih iz Slovenije. Na manjše povpraševanje po bančnih posojilih so ključno vplivale visoke obrestne mere in tudi razpoložljivost notranjih virov, ki jih predstavljajo zlasti povečana likvidna sredstva (depoziti) pri bankah. Pri številu začetih stečajnih postopkov ni mogoče zaznati povečanja, razen v predelovalnih dejavnostih, ki se soočajo z večjimi negotovostmi kot preostalo gospodarstvo, in delno v gostinstvu. Na možnost poslabšanja pri večini dejavnosti nakazuje povečano število blokiranih transakcijskih računov v zadnjem četrtletju leta.

Financiranje in zadolženost NFD

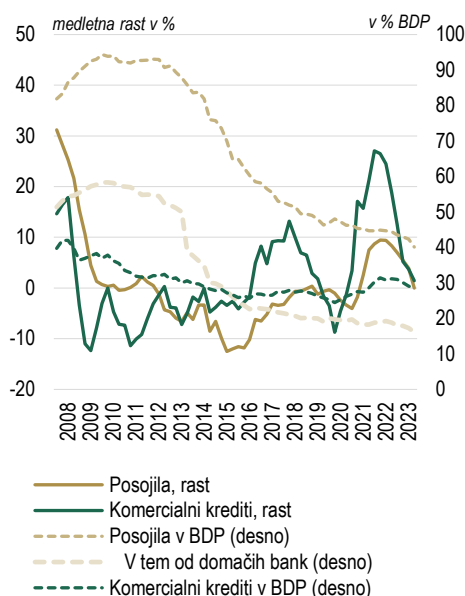
V letu 2023 so se NFD zadolževale precej manj kot v predhodnem letu. Pospešenemu zadolževanju v času visoke gospodarske rasti je sledila umiritev, zlasti pri financiranju s komercialnimi krediti in posojili (slika 5.5, levo). Komercialni krediti so po dveh letih hitrega naraščanja do konca leta 2022 dosegli 31 % BDP. Ta delež se je nato v letu 2023 ponovno nekoliko zmanjšal (slika 5.5, desno). Tudi financiranje s posojili je zaostajalo za gospodarsko rastjo. To velja zlasti za bančna posojila, ki so v zadnjih mesecih leta medletno upadla.

Slika 5.5: **Financiranje NFD**

Tokovi obveznosti NFD po instrumentih

Financiranje NFD s komercialnimi krediti in posojili

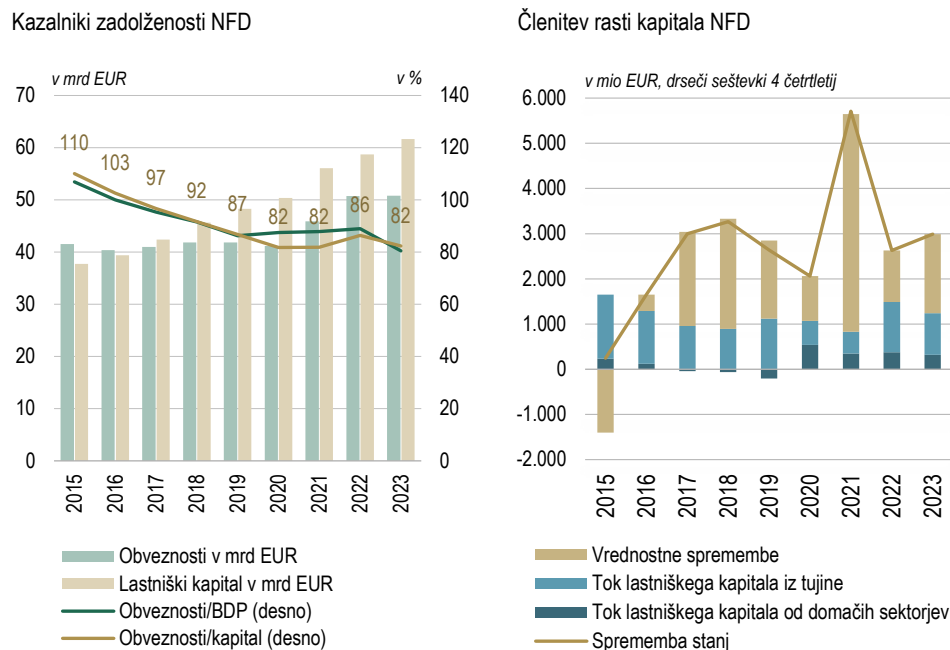
Opomba: Zajeti so vsi viri financiranja NFD ne glede na sektor upnika.
Vir: Banka Slovenije.

Počasnejša rast zadolževanja se je odrazila v dodatnem izboljšanju kazalnikov zadolženosti NFD. Dolžniške obveznosti v razmerju do BDP so bile ob koncu leta 2023 s 80,5 % za 8,4 odstotne točke nižje kot konec leta 2022 (slika 5.6, levo) in hkrati najnižje v zadnjih 20 letih.⁶⁵ Finančni vzvod se je prav tako zmanjšal, na 82,3 %. Po obeh

⁶⁵ Finančni računi so za Slovenijo na voljo od leta 2004.

kazalnikov se Slovenija uvršča med najmanj zadolžene članice evrskega območja (slika 8.16 v prilogi, desno). Od leta 2016 je k zmanjševanju finančnega vzvoda pomembno prispevala rast lastniškega kapitala NFD, v povprečju po 6,4 % letno. Pritok lastniškega kapitala je v tem obdobju v povprečju znašal 1,1 mrd EUR letno, dodatno pa so k zmanjšanju finančnega vzvoda prispevala tudi pozitivna prevrednotenja kapitala v tem obdobju (slika 5.6, desno).

Slika 5.6: Dolžniško in lastniško financiranje NFD

Opomba: Kazalniki na sliki levo vključujejo vse dolžniške obveznosti nefinančnih družb.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data portal.

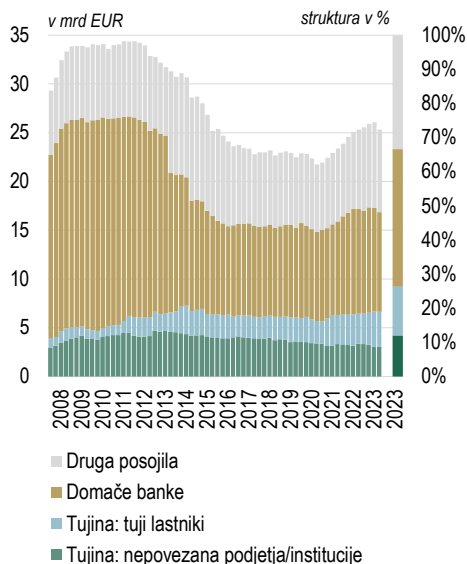
Financiranje s posojili se je v letu 2023 zmanjšalo predvsem pri domačih bankah, medtem ko je pri posojilih iz tujine še naprej dosegalo pozitivno rast. Posojila, prejeta pri domačih bankah, so se po visoki dvomestni rasti v letu 2022 lani zmanjšala za 5,1 %. Nasprotno so tuja posojila ohranila podobno dinamiko kot v letu 2022 z medletno rastjo 3,8 %. Tuja posojila so v letu 2023 predstavljala 29 % vseh posojil NFD (slika 5.7, levo). Pozitivna rast tujih posojil se ohranja predvsem zaradi rasti financiranja pri nadrejenih družbah, medtem ko se financiranje pri nepovezanih družbah ter mednarodnih institucijah in bankah v tujini dodatno zmanjšuje. Ob koncu leta so posojila pri tujih nadrejenih družbah obsegala več kot polovico vseh tujih posojil, kar je precej več kot v letu 2018, ko so dosegala le dobro tretjino.

Okrepilo se je financiranje s posojili znotraj podjetniškega sektorja v Sloveniji. Najmanjše posojil med NFD v Sloveniji je bilo večje kot leto prej, še večji porast pa je mogoče zaznati pri posojilih, prejetih od samostojnih podjetnikov (zajetih v sektorju gospodinjstev) (slika 8.15 v prilogi, levo). Posojila, prejeta od drugih NFD, so ob koncu leta predstavljala 12,4 % vseh posojil NFD, od sektorja gospodinjstev pa še dodatnih 7,4 %.⁶⁶

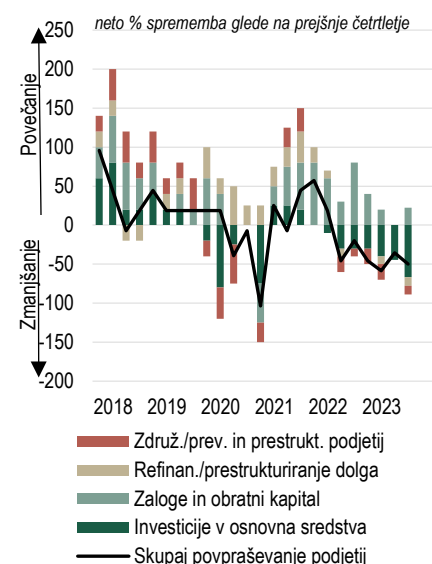
⁶⁶ V prilogi (slika 8.17, levo) je prikazana struktura obveznosti NFD v primerjavi z evrskim območjem. Delež posojil (od vseh sektorjev upnikov) v celotnih obveznostih NFD je bil v Q3 2023 podoben: 23,2 % v Sloveniji in 25,8 % v evrskem območju. Večje razlike v strukturi financiranja so pri komercialnih kreditih: 16,0 % v Sloveniji in 8,4 % v evrskem območju.

Slika 5.7: Posojila NFD

Financiranje NFD s posojili glede na upnika

Povpraševanje po posojilih pri domačih bankah po namenu

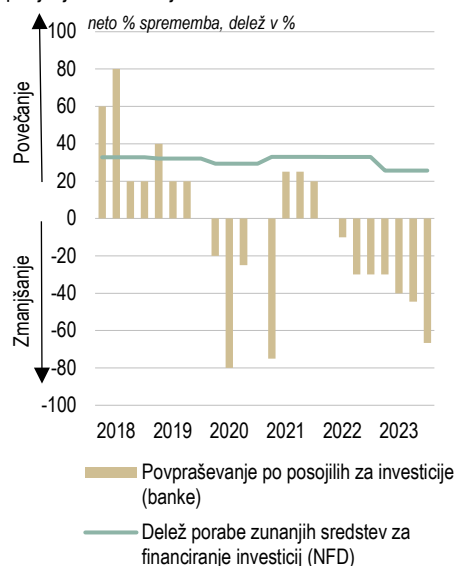

Vir: Banka Slovenije, Anketa BLS.

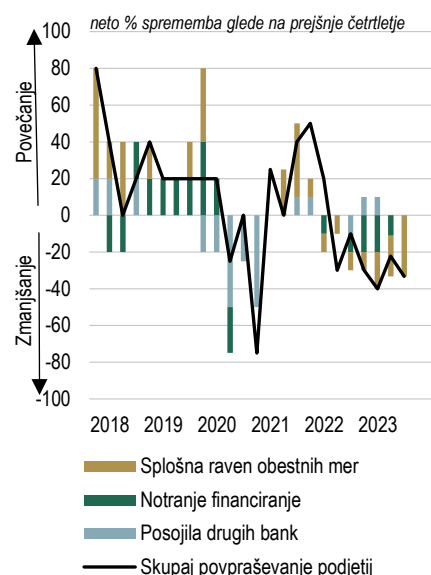
Med dejavniki zmanjšane povpraševanja po bančnih posojilih še naprej prevladujejo visoke obrestne mere, najbolj pa se je zmanjšalo povpraševanje po investicijskih posojilih. Po anketi BLS se je od druge polovice leta 2022 povečevalo le povpraševanje po posojilih za zaloge in obratni kapital (slika 5.7, desno), medtem ko se je povpraševanje po drugih vrstah posojil zmanjševalo. Izstopa predvsem manjše povpraševanje po posojilih za investicije. Iz rezultatov raziskave o dostopnosti finančnih virov za podjetja izhaja, da se velik delež sredstev, pridobljenih z zunanjim financiranjem, še naprej usmerja v financiranje investicij (26 % v letu 2023) (slika 5.8, levo). Kar 62 % podjetij, ki niso zaprosila za zunanje financiranje, navaja kot razlog zadostne notranje vire. Tudi banke v anketi BLS ocenjujejo, da je ta vidik v letu 2023 pomembno vplival na povpraševanje po posojilih (slika 5.8, desno). Najpomembnejši dejavnik manjšega povpraševanja po posojilih bank, ki je proti koncu leta 2023 dodatno pridobil na pomenu, je splošna raven obrestnih mer.

Slika 5.8: **Povpraševanje podjetij po posojilih bank**

Povpraševanje po posojilih in namen zunanjih sredstev podjetij za investicije

Dejavniki povpraševanja po posojilih bank

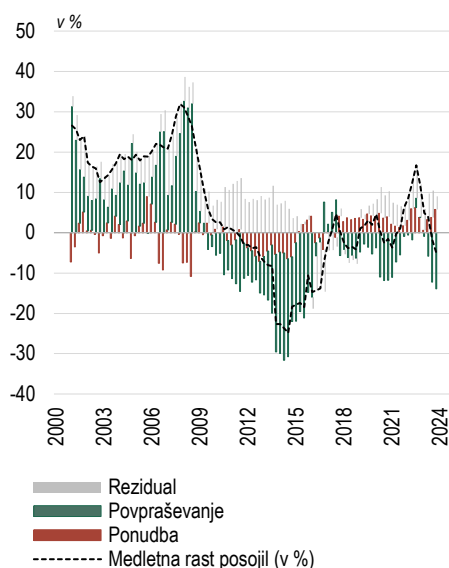

Vir: Banka Slovenije, Anketa BLS, Raziskava o dostopnosti virov financiranja.

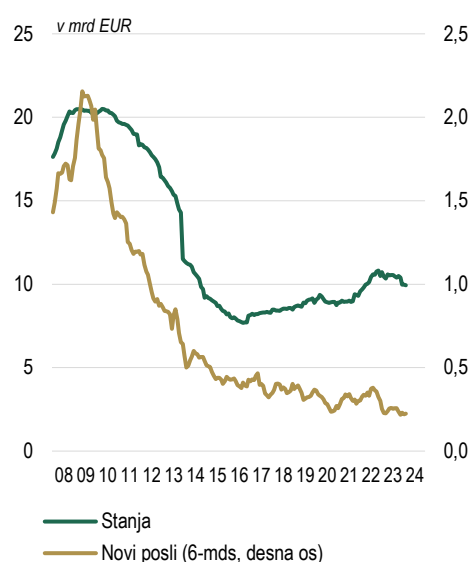
Gibanje bančnih posojil NFD smo z uporabo ekonometričnih metod razčlenili na dejavnike na ponudbeni strani in na strani povpraševanja.⁶⁷ Upočasnitev rasti posojil NFD in nedavno zmanjšanje stanj posojil je mogoče delno pripisati baznemu učinku, saj so se v letu 2022 posojila NFD povečala za 12,8 %. Trend upadanja financiranja pri slovenskih bankah opazamo že dlje časa, obseg novih posojil namreč ob manjših nihanjih upada že od leta 2009 (slika 5.9, desno). Razčlenitev rasti obsega posojil NFD na dejavnike ponudbe in povpraševanja (slika 5.9, levo) kaže, da je do negativnih stopenj rasti v letu 2023 vodilo šibkejše povpraševanje. Komponenta ponudbe je pozitivna od leta 2016, kar bi lahko pripisali zmanjšanju obsega slabih posojil v bilancah bank in razmeroma pozitivnim obetom po razrešitvi krize v evrskem območju.

Slika 5.9: **Členitev rasti in gibanje posojil NFD**

Členitev rasti posojil NFD na dejavnike ponudbe in povpraševanja

Posojila NFD - stanja in novi posli

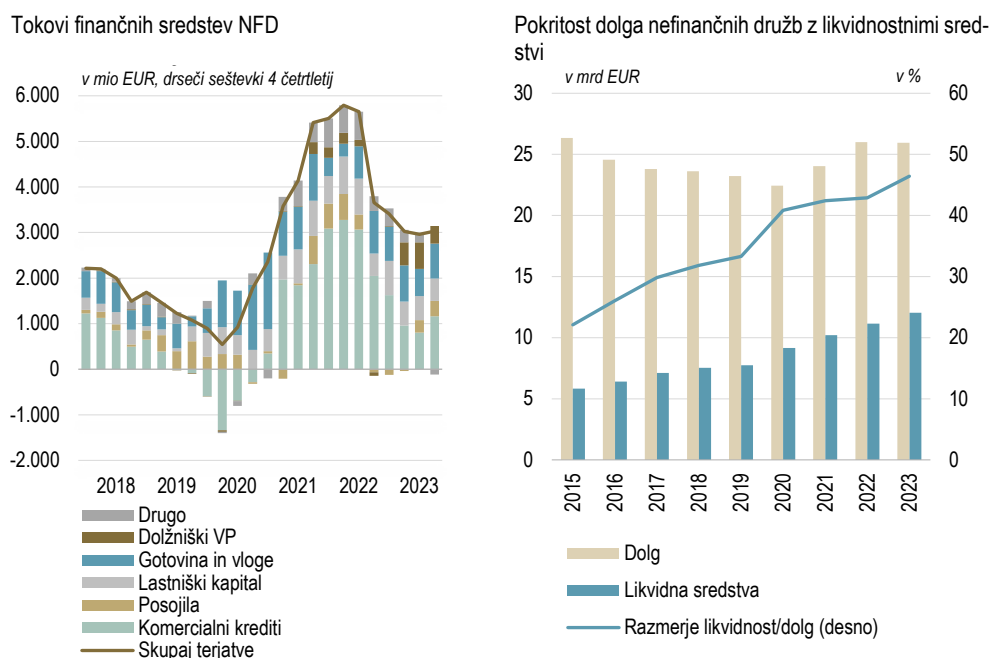

Opomba: Prispevki k medletni rasti posojil NFD so izraženi v odstotnih točkah.
Vir: Banka Slovenije.

⁶⁷ Sprotna opomba: Razširjena analiza je bila objavljena v Poročilu o finančni stabilnosti, oktober 2021. Povezava: [fsr_oktober_2021.pdf \(windows.net\)](#)

Ob opaznem umirjanju obveznosti so finančna sredstva NFD ohranila podobno dinamiko rasti kot v letu 2022. Na gibanje finančnih sredstev sta vplivala upadanje danih komercialnih kreditov in porast danih posojil (slika 5.10, levo). NFD so z danimi posojili v največji meri (50 % stanja posojil) financirale druga podjetja (NFD in samostojne podjetnike) v Sloveniji, le nekoliko manj (44 %) pa prejemnike iz tujine. V letu 2023 so se opazno povečale finančne naložbe NFD v dolžniške vrednostne papirje, ki so dosegle 12,8 % letnega toka naložb, vendar pa so ob skromnih preteklih tovrstnih vlaganjih predstavljale le 1 % stanja celotnih finančnih sredstev NFD. Gotovina in vloge so z 12,0 mrd EUR in 8,0-odstotnim medletnim porastom v letu 2023 pomenile 18,0 % celotnih finančnih naložb NFD ter tako predstavljale dodaten vir financiranja poslovanja in investicij. V zadnjih letih so se likvidna sredstva povečevala hitreje od dolga NFD, v letu 2023 pa se je ta razkorak močno povečal, s čimer se je izboljševal kazalnik vzdržnosti dolga (slika 5.10, desno). Pokritost dolga z likvidnimi sredstvi se je tako z 22 % leta 2015 do konca leta 2022 povečala na 43 %, ob povečanem razkoraku med rastjo dolga in rastjo likvidnih sredstev pa se je letu 2023 še izrazil izboljšal, na 46,4 %.

Slika 5.10: **Finančna sredstva NFD**

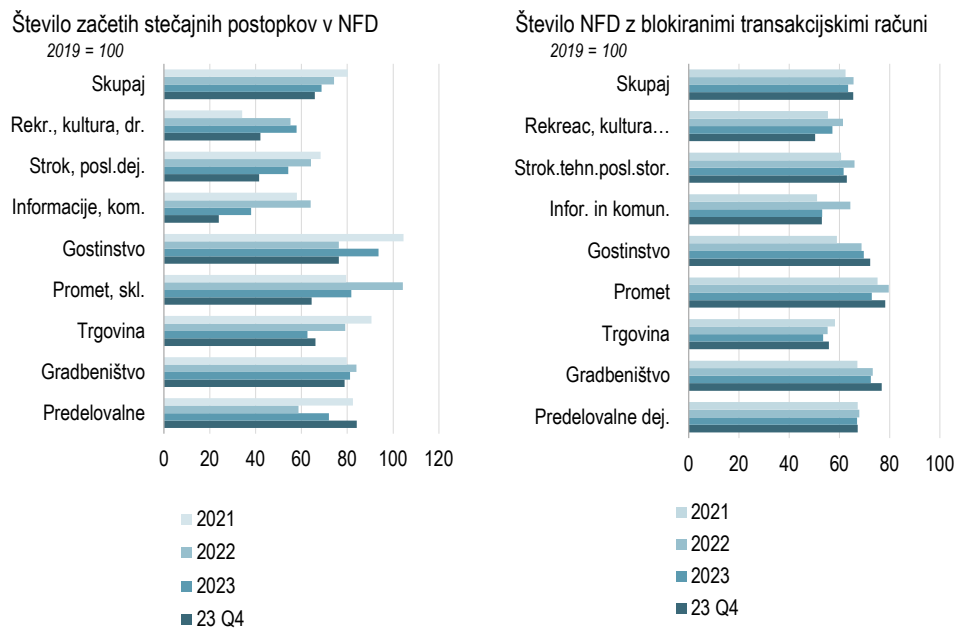
Vir: Banka Slovenije.

Stečajni in blokade računov NFD

Nadaljevalo se je upadanje števila začetih stečajnih postopkov, število blokiranih transakcijskih računov pa se je v zadnjih mesecih leta rahlo povečalo. Število stečajnih postopkov se je v zadnjih treh letih zmanjševalo po podobnih stopnjah, nekoliko nad 7 % letno. V letu 2023 so izstopale le družbe iz predelovalnih dejavnosti (slika 5.11, levo), kjer se je število stečajnih postopkov povečalo za 22 %, do porasta pa je prišlo predvsem v zadnjih mesecih leta. Podoben porast stečajnih postopkov je bilo zaznati tudi v gostinstvu, predvsem v začetku leta 2023, vendar pa se je kasneje dinamika novih stečajev umirila. Blokade transakcijskih računov so bile v primerjavi z letom 2022 manj pogoste (slika 5.11, desno), do porasta pa je prišlo v zadnjem četrtletju leta,

in sicer pri večini dejavnosti. Ne po številu sproženih stečajnih postopkov, ne po blokiranih transakcijskih računih pa nobena dejavnost ne dosega povprečja iz leta 2019, pred začetkom pandemije in povečanih geopolitičnih napetosti.

Slika 5.11: **Stečaji in blokade računov NFD**

Opomba: Prikazani indeksi so izračunani iz povprečnih mesečnih števil blokad oziroma sproženih stečajnih postopkov.
Vir: Vrhovno sodišče, AJPES, Banka Slovenije.

6 Nebančne finančne institucije

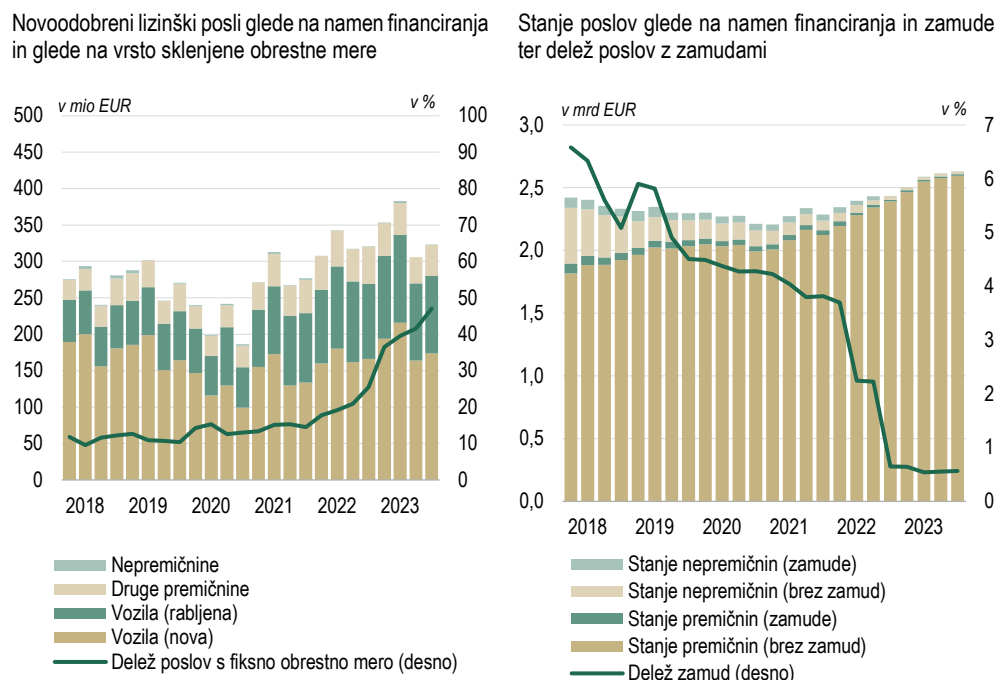
6.1 Lizinške družbe

Tveganje, ki izhaja iz lizinških družb, ocenjujemo kot nizko. V letu 2023 so lizinške družbe še naprej krepile dejavnost, kar se je odrazilo v povečanju obsega novih poslov, njihovih stanj in posledično tudi v rasti bilančne vsote. Ob spremeni-
njanju obrestnih mer je bilo lani mogoče opaziti rast števila poslov, odobrenih po fiksni obrestni meri. Ti so v letu 2023 predstavljali že skoraj polovico vseh novoodobrenih poslov. Kakovost lizinških poslov ostaja visoka, medletno pa se je okrepil tudi dobiček. Banke na področju finančnega najema še naprej krepijo svojo dejavnost, kar se je odrazilo v nadaljnji visoki medletni rasti novoodobrenih finančnih najemov.

Lizinške družbe so v letu 2023 beležile nadaljnje povečanje obsega dejavnosti. Med dejavnostmi lizinških družb prevladuje finančni najem.⁶⁸ V letu 2023 so lizinške družbe odobrile za 1,4 mrd novih poslov (slika 6.1, levo), kar predstavlja 6-odstotno medletno rast. Posli z nepremičninami se še nadalje zmanjšujejo, v letu 2023 je število novo sklenjenih poslov z nepremičninami predstavljalo le še 0,01 %.

Med novoodobrenimi posli so prevladovali posli z osebnimi avtomobili (50,3 %), sledili so posli s komercialnimi in tovornimi vozili (34,6 %). Ta struktura se odraža tudi v strukturi ročnosti novih poslov, sklenjenih v letu 2023. Večina poslov je bila sklenjenih z ročnostjo od 5 do 10 let (51,8 %), sledili so posli z ročnostjo od 1 do 5 let (34,5 %). Nekaj več kot polovica novih poslov je bila sklenjena z gospodinjstvi (51,0 %), preostanek pa z nefinančnimi družbami (49,0 %).

Slika 6.1: Novoodobreni posli in stanje lizinških poslov

Vir: Banka Slovenije.

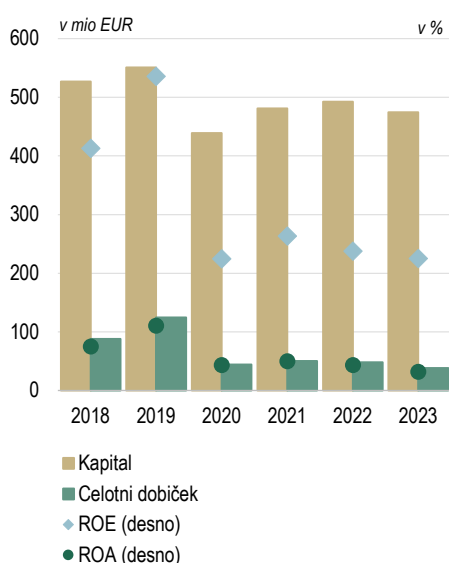
⁶⁸ Med dejavnosti najema lizinških družb štejemo finančni najem, poslovni najem in posojanje.

Ob spreminjanju obrestnih mer je bilo v lanskem letu mogoče opaziti rast števila poslov, odobrenih po fiksni obrestni meri. Medtem ko se je število novih poslov s spremenljivo obrestno mero konec leta 2023 v primerjavi z letom 2022 medletno zmanjšalo za 23,2 %, je število na novo sklenjenih poslov s fiksno obrestno mero poskočilo za 103,2 %. V letu 2023 so tako novoodobreni posli s fiksno obrestno mero predstavljali že skoraj polovico vseh novoodobrenih poslov (slika 6.1, levo).

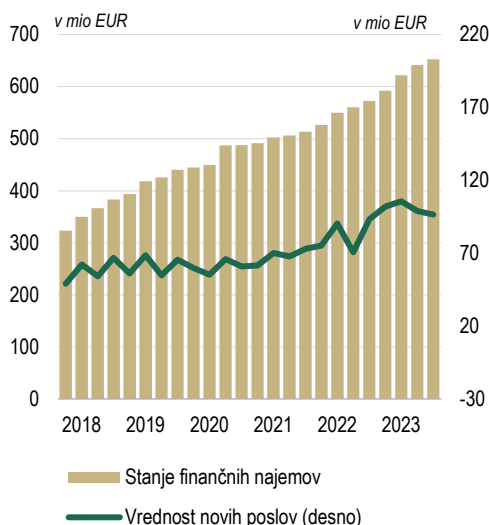
Povečanje števila novoodobrenih poslov se je odrazilo v rasti bilančne vsote lizinskih družb. Bilančna vsota je medletno zrasla za 3,8 % in do konca leta 2023 dosegla 3,0 mrd EUR. Stanje lizinskih poslov je konec leta 2023 znašalo 2,6 mrd EUR, kar pomeni 8-odstotno medletno rast. Kakovost lizinskih poslov ostaja visoka. Terjatve v zamudi nad 90 dni so decembra 2023 znašale 0,57 % (slika 6.1, desno).

Slika 6.2: Dobičkonosnost lizinskih družb in finančni najemi pri bankah

Kapital in dobičkonosnost lizinskih družb

Gibanje stanja finančnih najemov in vrednosti novoodobrenih finančnih najemov pri bankah

Opomba: Na desni sliki predstavlja stanje finančnega najema vrednost neodplačanega dolga finančnega najema v bankah.
Vir: Banka Slovenije.

V letu 2023 se je glede na leto 2022 okrepila tudi dobičkonosnost lizinskih družb. Konec leta 2023 se je dobiček medletno zvišal za 2,7 % in tako ob koncu lanskega leta znašal 38,5 mio EUR⁶⁹ (slika 6.2, levo). Banke so lani povečale financiranje podjetij in gospodinjstev s finančnim najemom.⁷⁰ V letu 2023 je obseg novih poslov znašal 403,1 mio EUR, kar predstavlja 22,3-odstotno medletno rast (slika 6.2, desno).

6.2 Zavarovalnice

Zavarovalnice so zaradi inflacijskih pritiskov lani podražile zavarovalne premije. Poleg povišane inflacije so se soočile tudi z obsežnim izplačilom škod zaradi julijskih ujm in avgustovskih poplav ter regulirano ceno premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Izplačane škode zavarovalnic in pozavarovalnic so se v lanskem letu v primerjavi z letom prej pričakovano zvišale, kar je vplivalo na

⁶⁹ Primerjava dobička je narejena le z družbami, ki ostajajo v vzorcu poročanja. Banka Slovenije določi statistični vzorec obveznikov poročanja na podlagi pomembnosti poslovanja in ne pokriva celotnega sektorja lizinskih dejavnosti. Vzorec obveznikov poročanja se med kvartali lahko spreminja.

⁷⁰ Bančni posli iz finančnega najema v analizi niso upoštevani.

višji škodni količnik pri zavarovalnicah in pozavarovalnicah. Zmanjšal se je dobiček, a so zavarovalnice in pozavarovalnice kljub vsem izzivom leto končale s pozitivnim čistim poslovnim izidom. Bilančna vsota zavarovalnic in pozavarovalnic se je dodatno povečala. Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji ostaja nad regulativnimi zahtevami.

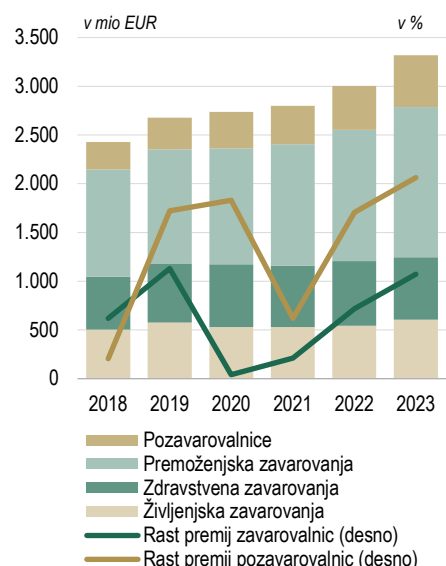
Zavarovalnice so v letu 2023 skupno zbrale 2,8 mrd EUR bruto premij, kar predstavlja 9,2-odstotno medletno rast. K rasti zbranih bruto premij so največ prispevale podražitve premij. K medletnemu zvišanju zbranih premij so prispevala premoženjska zavarovanja (14,5 %) in zbrane premije življenjskih zavarovanj (11,8 %). Medletno povišanje zbranih bruto premij po namenu zavarovanja je bilo med premoženjskimi zavarovanji največje pri pomorskem, letalskem in transportnem zavarovanju, zavarovanju pomoči (asistence) ter zavarovanju avtomobilske odgovornosti in drugih zavarovanjih motornih vozil. Pozavarovalnice so lani zbrale za 531,6 mio EUR bruto premij, kar je 17,7 % več kot leto pred tem (slika 6.3, levo).

Z začetkom leta 2024 se je ukinilo dopolnilno zdravstveno zavarovanje in uvedlo obvezni zdravstveni prispevek. V lanskem letu so zbrane bruto premije s tega naslova znašale 641,8 mio EUR, kar predstavlja 23,0 % vseh zbranih bruto premij. V začetku leta 2023 je na podlagi reforme začela veljati prehodna uredba, ki je omejila najvišjo ceno premije za dopolnilno zdravstveno zavarovanje in tako krepko zmanjšala dobičkonosnost treh zavarovalnic, ki so izvajale to vrsto zavarovanja.

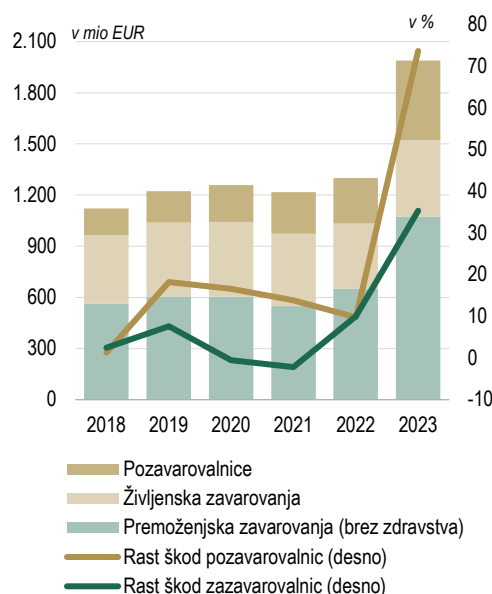
Lansko leto je na zavarovalniški trg v Sloveniji močno vplival niz ekstremnih dogodkov, ki so povzročili obsežna izplačila škod. Bruto izplačila zavarovalnic so se v primerjavi z letom prej povečala za visokih 35,3 %. Skupno izplačil škod zavarovalnic, ki poslujejo v Sloveniji, je lani znašalo 2,3 mrd EUR, glavčina povišanja izplačil škod pa je izhajala iz premoženjskega dela (slika 6.3, desno). Na visoko raven izplačil so vplivali predvsem ekstremni dogodki, kot so julijske ujme in avgustovske poplave. Poleg tega so bili prisotni tudi inflacijski pritiski, ki so prispevali k višjim stroškom popravil in posledično višjim škodam. Najvišja izplačila škod zavarovalnic in pozavarovalnic je bilo mogoče zaznati v tretjem četrtletju 2023. Skupna izplačila obeh pozavarovalnic so znašala 465,8 mio EUR, kar predstavlja 73,7-odstotno letno rast.

Slika 6.3: Zbrane bruto premije in izplačane škode

Zbrane bruto premije in letne stopnje rasti zavarovanj (po)zavarovalnic

Izplačilo škod in medletna rast škod

Vir: AZN, Banka Slovenije.

Škodni količnik zavarovalnic se je zvišal v vseh segmentih zavarovanj. Škodni količnik zavarovalnic se je v letu 2023 medletno zvišal (oziroma poslabšal) za 15,6 odstotne točke na 80,9 %, pri pozavarovalnicah pa za 28,4 odstotne točke na 88,0 % (slika 6.4, levo). Največje poslabšanje je bilo mogoče opaziti pri premoženjskem zavarovanju, kjer se je količnik poslabšal za 21,3 odstotne točke na 69,7 %. Pri dopolnilnem zdravstvenem zavarovanju je bil škodni količnik višji zlasti zaradi vladne uredbe,⁷¹ ki je omejila ceno premije. Poslabšal se je za 18,7 odstotne točke, kar pomeni količnik 114,1 %. Pri življenjskem zavarovanju se je poslabšal za 4,0 odstotne točke na 74,4 %.

Dobiček zavarovalnic in pozavarovalnic se je v letu 2023 precej zmanjšal, vendar je kljub temu ostal pozitiven. Izguba iz premoženjskih zavarovanj je lani znašala 30,8 mio EUR,⁷² medtem ko je dobiček iz življenjskih zavarovanj znašal 79,8 mio EUR. Dobiček zavarovalnic se je tako lani v primerjavi z letom prej zmanjšal za 72,8 % na 49,0 mio EUR (slika 6.4, desno).⁷³ Kot že omenjeno, so na zmanjšanje dobička vplivali predvsem večji obseg škod, inflacijski pritiski in regulirana cena dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Na drugi strani so na dobiček pozitivno vplivali višji prihodki iz naložb zaradi ugodnih razmer na finančnih trgih. Dobiček pozavarovalnic se v letu 2023 medletno znižal za 13,3 % na 54,5 mio EUR. Bilančna vsota zavarovalnic se je zvišala za 7,0 % na 7,7 mrd EUR, pozavarovalnic pa za 13,6 % na 1,4 mrd EUR.

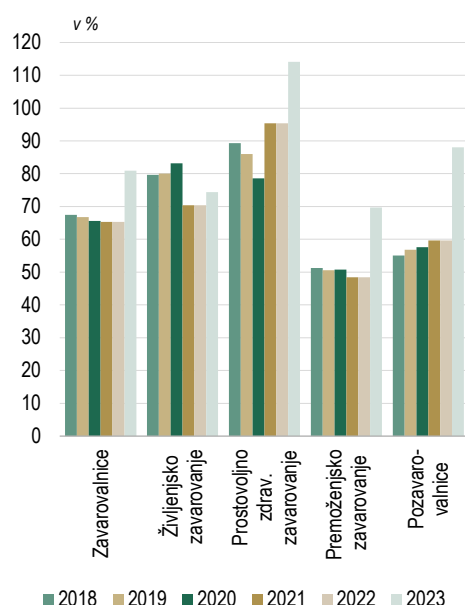
⁷¹ Uredba o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 44/23).

⁷² K izgubi dobička prispeva tudi omejitev cen premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, saj tovrstno zavarovanje spada med premoženjska zavarovanja.

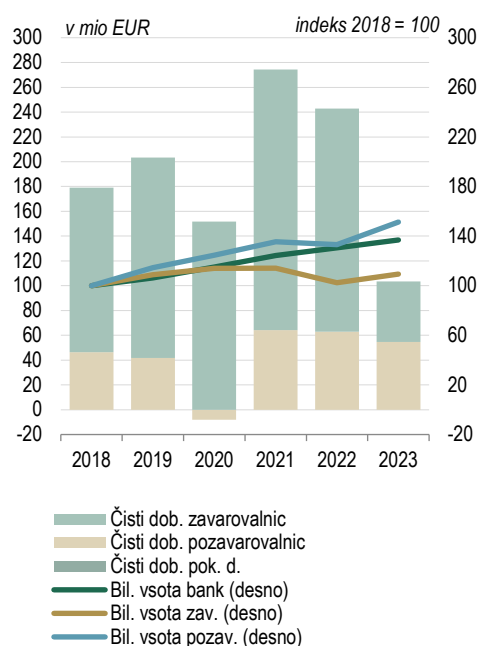
⁷³ Podatki dobička so od leta 2023 naprej poročani po novem računovodskem standardu IFRS17. Zneska čistega dobička za Q4 2022 in Q4 2023 zato nista popolnoma primerljiva, saj je prvi podatek poročan po starem računovodskem standardu IFRS4, drugi pa po IFRS17.

Slika 6.4: Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota

Škodni količnik pomembnejših zavarovalnih vrst

Čisti dobiček in bilančna vsota

Opomba: Po letu 2017 temeljijo podatki zbranih bruto premij in škodnega rezultata na agregatnih statističnih poročilih, skladnih s Solventnostjo II. Pri izračunu škodnega količnika smo upoštevali kumulativne podatke izplačanih bruto škod in zbranih bruto premij ob zaključku vsakega četrtletja. Podatki o dobičku temeljijo na agregiranih podatkih. Zneski čistega dobička so od leta 2023 naprej poročani po novem računovodskem standardu IFRS17, pred letom 2023 pa so poročani po IFRS4. Vir: EIOPA, AZN, Banka Slovenije, lastni izračun.

Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji ostaja primerna. Zavarovalnice morajo v skladu s standardi Solventnosti II zagotoviti dovolj sredstev iz lastnih virov. Mediana kapitalske ustreznosti glede na solventnosti kapital (količnik SCR) je pri zavarovalnicah v Sloveniji decembra 2023 znašala 256,8 % (54 odstotnih točk več kot decembra 2022). Mediana kapitalske ustreznosti glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital (količnik MCR) se je konec leta 2023 medletno rahlo znižala za 19 odstotnih točk na 623,2 % (slika 8.18 v prilogi). Pri tem sta v tretjem četrtletju 2023 tako mediana količnika SCR kot mediana količnika MCR v Sloveniji ostali višji kot v državah Evropskega gospodarskega prostora (slika 8.18 v prilogi).

6.3 Vzajemni skladi

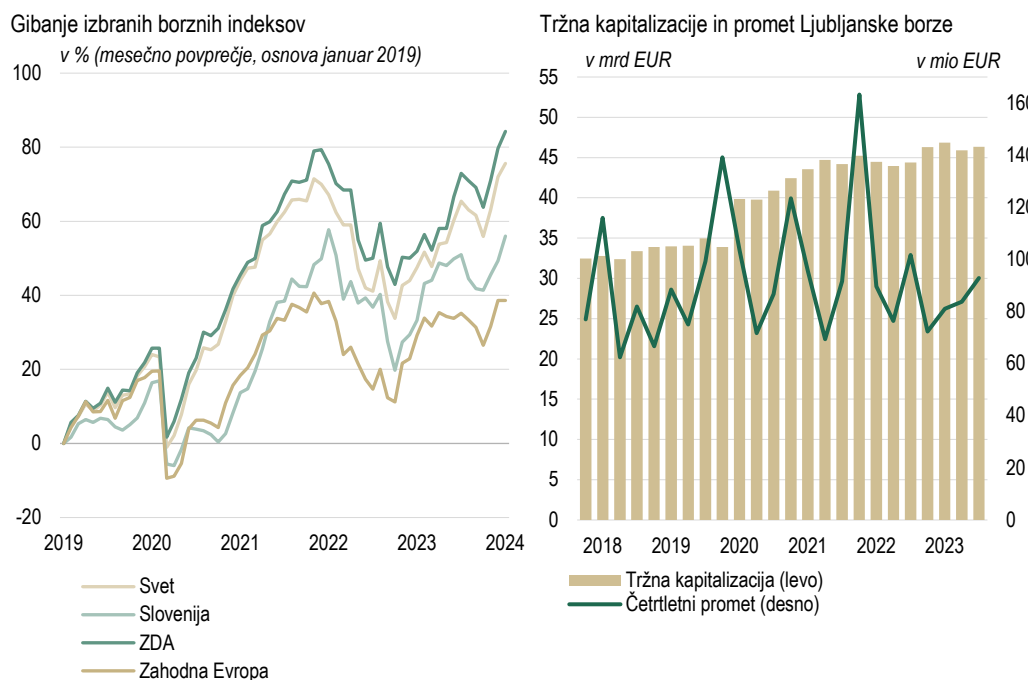
Na delniških trgih je v letu 2023 vladal pozitiven sentiment. Vpliv korekcije na tujih borzah se je odrazil tudi na domači borzi, saj je borzni indeks SBI TOP v lanskem letu zabeležil 19,8-odstotno donosnost. V letu 2023 so bili varčevalci naklonjeni vplačevanju sredstev v domače vzajemne sklade. Domači vzajemni skladi, ki imajo največ naložb v delnicah in enotah investicijskih skladov, so v letu 2023 zabeležili rast sredstev, tudi zaradi višjega vrednotenja delniških naložb. Domači vzajemni skladi nalagajo predvsem v delnice iz ZDA, naložbe v dolžniške vrednostne papirje pa so večinoma usmerjene v države evrskega območja.

Na delniških trgih je izrazitemu padcu v letu 2022 v letu 2023 sledila rast. Glavni delniški indeksi so decembra 2023 dosegli skoraj rekordne vrednosti. Osrednji ameriški indeks S&P 500 je v letu 2023 pridobil več kot 20 odstotkov vrednosti. Visoko rast na ameriškem trgu so poganjale predvsem tehnološke delnice. Evropski indeks STOXX Europe 600 je lani dosegel skoraj 13-odstotno donosnost, domači SBITOP Index pa je

ob koncu leta 2023 dosegel visoko 19,8-odstotno medletno rast (slika 6.5, levo). Obdobje zaostrovanja monetarne politike, ki se je z dvigi obrestnih mer začelo spomladi 2022, je v ZDA in Evropi najverjetneje že doseglo vrhunec. Tako kot v ZDA se tudi v Evropi inflacija počasi umirja. Nedavni podatki o inflaciji in brezposelnosti pa vedno dlje odklikajo pričakovanja o prvih znižanjih obrestnih mer ameriške centralne banke.

Domači borzni trg ostaja slabo razvit in se sooča z nizko likvidnostjo. Za trgovanje ima na razpolago le omejeno ponudbo finančnih instrumentov, kar vodi v majhen obseg prometa in veliko mesečno nihanje prometa. Lani se je ta medletno zmanjšal za 23,4 %, pri čemer je dosegel skupno vrednost 330,2 mio EUR (slika 6.5, levo). Promet z delnicami je lani znašal 320 mio EUR (97,3 % vsega prometa), z zakladnimi menicami 8,2 mio EUR (0,11 %), promet z obveznicami pa 1,2 mio EUR (0,4 %). Tržna kapitalizacija se je konec leta 2023 medletno povečala za 4,3 % in dosegla obseg 46,3 mrd EUR (slika 6.5, desno). Pri tem večino tržne kapitalizacije predstavljalo dolžniški instrumenti (37,2 mrd EUR), s katerimi se praktično ne trguje, lastniški instrumenti pa 9,2 mrd EUR. V februarju 2024 je državna zakladnica izdala ljudske obveznice v vrednosti 261 mio EUR. Ljudske obveznice kotirajo na Ljubljanski borzi in imajo ročnost treh let. Gre za pomembno novost, prvo izdajo državnih obveznic v Sloveniji, ki je namenjena malim vlagateljem in lahko služi kot alternativa bančnim depozitom.

Slika 6.5: **Gibanje borznih indeksov in tržna kapitalizacija Ljubljanske borze**

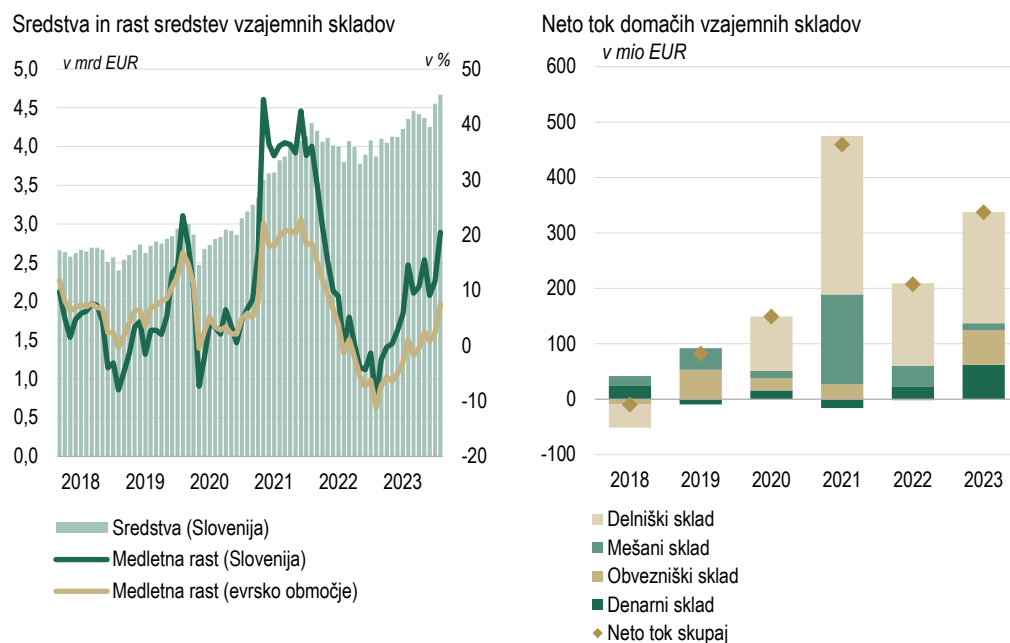
Opomba: Na sliki levo je za ZDA izbran indeks S&P 500, za Zahodno Evropo STOXX Europe 600, za Slovenijo SBITOP, za svet MSCI World Net Total Return Index. Podatki na levi sliki do vključno februarja 2024, na desni do vključno decembra 2023.
Vir: LJSE, Banka Slovenije.

Sredstva vzajemnih skladov so se lani povečala zlasti zaradi visoke rasti vrednosti delniških borznih indeksov in povečanega neto toka v vzajemne sklade. Medletno je vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov narasla za 21,7 % in je konec decembra 2023 znašala 4,8 mrd EUR. Tudi v evrskem območju je mogoče opaziti medletno rast sredstev investicijskih skladov za 7,6 %. Domači vzajemni skladi imajo največ naložb v delnicah in enotah investicijskih skladov. V primerjavi z evrskim območjem, kjer skladi precej večji delež nalagajo v dolžniške vrednostne papirje, so domači

vzajemni skladi zaradi več delniških naložb bolj izpostavljeni tržnemu tveganju. Prevrtenja so skupaj s povečanim neto pritokom sredstev v vzajemne sklade prispevala k hitrejši rasti sredstev v primerjavi s povprečjem evrskega območja (slika 6.6, levo).

Delniške naložbe domačih vzajemnih skladov imajo največjo izpostavljenost do delniških družb iz ZDA (53,6 %) in iz držav članic evrskega območja (19,7 %). Naložbe v dolžniške vrednostne papirje so večinoma usmerjene v države evrskega območja (75,2 %).

Slika 6.6: Sredstva in neto tok domačih vzajemnih skladov

Opomba: Na sliki levo niso vključeni denarni skladi.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

V letu 2023 so bili varčevalci naklonjeni vplačevanju sredstev v domače vzajemne sklade. Opazna je bila visoka rast vplačil v domače vzajemne sklade, naklonjenost vplačilom pa je bila podprta tudi z rastjo vrednosti enot premoženja (VEP) domačih vzajemnih skladov. Zabeleženih je bilo 337,6 mio EUR neto vplačil v domače vzajemne sklade, kar je 62,8 % več kot leta 2022 (slika 6.6, desno). Največ neto vplačil je bilo tako kot v preteklih letih v letu 2023 zabeleženih pri delniških skladih (59,4 %), ki so jim sledili obvezniški skladi (18,6 %) in denarni skladi (18,3 %). Nobena vrsta vzajemnega sklada lani ni zabeležila neto izplačil. V zadnjih petih letih so močno povečala tudi sredstva alternativnih skladov, v lanskem letu so se medletno povečala za 31,6 % na 749,2 mio EUR. Med vrstami alternativnih skladov prevladujejo skladi zasebnega kapitala.

Lastniška struktura enot domačih investicijskih skladov ostaja stabilna. Gospodinjstva so vplačala 243,1 mio EUR, tretjino povečanja vlog pri bankah (slika 8.20 v prilogi), in ostajajo največji lastniki enot domačih investicijskih skladov (72,0 %), sledijo jim drugi finančni posredniki z 20,4 % lastništva.

7 Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinške družbe

Bančni sektor se v zadnjem času pretežno sooča s tveganji, ki izvirajo iz makroekonomskega in naravnega okolja. To velja tudi za druge članice EU, kar se odraža tudi v njihovih makrobonitetnih politikah. Čedalje več držav članic vpeljuje oziroma dviguje stopnje proticikličnega kapitalskega blažilnika. Ob visoki dobičkonosnosti bank smo se tudi v Banki Slovenije odločili, da dodatno izboljšamo raven odpornosti bank na različna sistemska in ostala tveganja. Konec leta 2023 smo tako s spremembo okvira proticikličnega kapitalskega blažilnika uvedli t. i. pozitivno nevtralno stopnjo proticikličnega blažilnika v višini 1,0 %, ki jo bodo morale banke izpolnjevati s 1. 1. 2025. S tem želimo nasloviti nepredvidljive ekonomske šoke in negotovosti, povezane s cikličnimi sistemskimi tveganji. Hkrati z ukrepom omejevanja kreditiranja prebivalstva spodbujamo bolj vzdržno zadovolževanje gospodinjstev, s čimer povečujemo odpornost posojilojemalcev in s tem zmanjšujemo kreditno tveganje bank.

Namen makrobonitetne politike

Makrobonitetna politika je politika, s katero identificiramo, spremljamo, ocenjujemo in zmanjšujemo ali preprečujemo sistemska tveganja za finančno stabilnost z namenom zaščite stabilnosti celotnega finančnega sistema. Končni cilj makrobonitetne politike je zagotoviti trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti. Države EU imamo na voljo številne makrobonitetne instrumente, ki jih lahko uporabimo in prilagodimo glede na identificirana sistemska tveganja in odpornost finančnega sistema. Makrobonitetne instrumente lahko na splošno razvrstimo v tri glavne skupine: 1) likvidnostne instrumente, 2) kapitalске instrumente in 3) instrumente v zvezi s posojilojemalci. Makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na kapital bank, so namenjeni krepitvi odpornosti bančnega sistema, makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na posojilojemalce, pa vzpostavljajo minimalne kreditne standarde in lahko omejijo čezmerno kreditno rast. Manj pogosto uporabljeni likvidnostni instrumenti bodisi zmanjšujejo tveganje financiranja bodisi povečujejo likvidnostno odpornost bančnega sistema. Nekateri makrobonitetni instrumenti se uporabljajo v enaki obliki po vseh državah EU, medtem ko se drugi instrumenti lahko razlikujejo in se oblikujejo glede na specifičnosti posameznega bančnega sistema oziroma sistemskih tveganj (tabela 8.6).

Pregled makrobonitetnih politik v Evropi

Ohranjanje odpornosti bančnega sistema ob obratu finančnega cikla ostaja ključnega pomena. Članice EU so še dodatno povečale zahteve glede kapitalskih blažilnikov, s čimer so okrepile odpornost bank. Grajenje kapitalskih blažilnikov so olajšale visoka dobičkonosnost bank in velike kapitalске rezerve, ki so preprečile prociklične učinke. Makrobonitetni organi so vse pogostejše aktivirali CCyB, bodisi s ciljem povečanja odpornosti na naraščajoče kreditno tveganje, bodisi z namenom povečanja makrobonitetnega prostora in možnosti sproščanja blažilnikov (če bi to bilo potrebno).⁷⁴ Od objave Poročila o finančni stabilnosti oktobra 2023 se je še nekaj držav odločilo za zvišanje stopnje CCyB (Slovenija, Belgija, Ciper, Latvija, Madžarska), ena država pa je

⁷⁴ [Financial Stability Review, November 2023 \(europa.eu\), november 2023, str. 84.](#)

stopnjo znižala (Češka).⁷⁵ V Evropi se kaže tudi trend uvajanja pozitivne nevtralne stopnje CCyB. Ta pristop daje prednost strokovni presoji nad mehanskim določanjem stopenj in omogoča pristojnim organom, da gradijo odpornost bančnega sistema tudi, kadar ni pretiranega povečevanja cikličnih sistemskih tveganj. Tako lahko pravočasno obravnavajo ciklična tveganja že v zgodnji fazi njihovega nastanka in bolj fleksibilno sproščajo blažilnik v primeru šokov, ki niso povezani s finančnimi neravnovesji. Ta pristop trenutno uporablja več evropskih držav, poleg Slovenije še Ciper, Estonija, Irska, Latvija, Litva, Nizozemska, Češka in Švedska, ter tudi Velika Britanija, ki ni več članica EU.⁷⁶

Ukrepi na strani posojilojemalcev (angl. Borrower Based Measures, BBM), ki omejujejo kreditiranje prebivalstva, so prav tako široko razširjeni po državah članicah EU. Ti ukrepi spodbujajo bolj vzdržno zadolževanje gospodinjstev in izboljšujejo njihovo sposobnost odplačevanja dolga, kar povečuje odpornost posojilojemalcev in zmanjšuje zlasti kreditno tveganje bank. Najpogostejša instrumenta omejevanja kreditiranja prebivalstva sta razmerje LTV (angl. Loan-to-Value) in razmerje DSTI (angl. Debt Service-to-Income). Slednje je opredeljeno kot razmerje med zneskom servisiranja dolga in dohodkom posojilojemalca ter omejuje maksimalen znesek odplačila celotnega dolga glede na dohodek posojilojemalca. Drugi manj pogosti ukrepi, ki temeljijo na posojilojemalcih, so omejitve ročnosti posojil in omejitve razmerja DTI (angl. Debt-to-Income), ki omejuje višino celotne zadolženosti posameznika glede na njegov dohodek, razmerje LSTI (angl. Loan-Service-to-Income), ki za razliko od razmerja DSTI v števcu upošteva znesek odplačila posojila in ne celotnega dolga posameznika, ter razmerje LTI (angl. Loan-to-Income), ki omejuje višino posojila posameznika glede na njegov dohodek (tabela 8.6).

Kot odziv na vse večjo ranljivost trga stanovanjskih nepremičnin, po umiritvi pandemije, nekatere države uporabljajo ciljno usmerjene ukrepe za povečanje odpornosti na ta tveganja. Države uvajajo sektorske blažilnike sistemskih tveganj z namenom okrepitve odpornosti bančnega sistema na tveganja, ki izhajajo iz trga stanovanjskih nepremičnin, pa tudi na nekatera druga tveganja ob upoštevanju obstoječih makrobonitetnih ukrepov. V nekaterih državah, kot so Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Romunija, Švedska in Finska, se blažilnik sistemskih tveganj uporablja za celotno izpostavljenost, ne le za posamezne sektorje. V Sloveniji, Belgiji, Litvi, Malti, Nemčiji in na Portugalskem pa je nasprotno implementiran sektorski blažilnik sistemskih tveganj, ki posebej obravnava izpostavljenost bank do posojil, zavarovanih s stanovanjskimi nepremičninami. Makrobonitetni organi s sektorskim blažilnikom obravnavajo tudi nekatera druga tveganja. Slovenija blažilnik uporablja tudi za posojila prebivalstvu, ki niso zavarovana s stanovanjskimi nepremičninami, Francija pa ta blažilnik uporablja za izpostavljenosti do določenih NFD.

Vse države članice EU vsako leto identificirajo druge sistemsko pomembne banke (DSPB). Tem bankam so naloženi dodatni kapitalski blažilniki, katerih namen je absorbirati morebitne izgube, ki bi doletele banke, ki so za nek bančni sistem posebnega pomena in bi njihov propad pomenil veliko tveganje za stabilnost finančnega sistema.

⁷⁵ Vrednosti proticikličnega kapitalskega blažilnika držav Evropskega gospodarskega prostora so na voljo na spletni strani ESRB: [Countercyclical capital buffer \(europa.eu\)](https://www.esrb.europa.eu/en/press/pr/2018091301)

⁷⁶ [A positive neutral rate for the countercyclical capital buffer – state of play in the banking union \(europa.eu\)](https://www.esrb.europa.eu/en/press/pr/2018091301), [Countercyclical capital buffer | Latvijas Banka](https://www.esrb.europa.eu/en/press/pr/2018091301)

Identificirana ključna tveganja za slovenski bančni sistem aktivno blažimo z uporabo makrobonitetnih instrumentov, prav tako z njimi krepimo odpornost bančnega sistema na identificirana tveganja. Trenutno za slovenski bančni sistem veljajo štirje makrobonitetni instrumenti. Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB), proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) in sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB) zahtevajo višjo raven kapitala v bankah ter s tem krepijo (kapitalsko) odpornost bančnega sistema. Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov vzpostavljajo minimalne kreditne standarde, hkrati pa so usmerjene v blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda ter tako zmanjšujejo kreditno tveganje.

Tabela 7.1: Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije

Makrobonitetni ukrep	Leto uvedbe / spremembe	Tip instrumenta	Vmesni cilj	Ocena doseganja cilja
Makrobonitetne omejitve kreditiranja prebivalstva (LTV, DSTI in omejitve ročnosti)	2016 ¹ /2018 ² /2019 ³ /2020 ⁴ /2022 ⁵ /2023 ⁶	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod	Izboljšani kreditni standardi pri odobranju potrošniških in stanovanjskih posojil.
Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB)	2016	ZAVEZUJOČ	Omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšalo moralno tveganje	Višja odpornost zaradi višje zahteve po CET1, ki pa za banke ni (bila) omejujoča.
Proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB)	2016/2022/2023 ⁷	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod	Banke morajo blažilnik v višini 0,5 % izpolnjevati od 31. 12. 2023, od 1. 1. 2025 pa v višini 1 % (pozitivna nevtralna stopnja CCyB).
Sektorska blažilnika sistemskih tveganj	2022/2023 ⁸	ZAVEZUJOČ	(a) blažitev in preprečitev rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda (b) omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti	Banke morajo blažilnika izpolnjevati od 1. 1. 2023 (1,0 % za izpostavljenosti zavar. z neprem., 0,5 % za ostale izpostavljenosti do fizičnih oseb), od 1. 1. 2025 pa oba blažilnika v višini 0,5 %.

Vir: Banka Slovenije.

¹ V letu 2016 smo uvedli priporočilo glede razmerja LTV in DSTI za stanovanjska posojila.

² Leta 2018 je bilo makrobonitetno priporočilo razširjeno na potrošniška posojila, za katera so poleg omejitev razmerja DSTI veljale tudi omejitve najvišje ročnosti.

³ Leta 2019 sta DSTI in omejitve ročnosti postala zavezujoča makrobonitetna instrumenta.

⁴ Leta 2020 so bile zaradi epidemije covid-19 uvedene prilagoditve ukrepa DSTI, ki so bankam dovolile, da pod določenimi pogoji iz izračuna DSTI izključijo začasno znižanje dohodka med epidemijo.

⁵ S 1. 7. 2022 so začele veljati dodatne spremembe omejitev kreditiranja potrošnikov.

⁶ S 1. 7. 2023 so začele veljati zadnje spremembe omejitev kreditiranja potrošnikov.

⁷ Od 31. 12. 2023 morajo banke izpolnjevati proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) v višini 0,5 %, od 1. 1. 2025 pa bodo morale izpolnjevati blažilnik v višini (pozitivne nevtralne stopnje) 1,0 %.

⁸ Sektorska blažilnika sistemskih tveganj sta bila uvedena v letu 2022, veljati pa sta začela 1. 1. 2023. Novembra 2023 je bila stopnja blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, znižana z 1,0 % na 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Novo stopnjo blažilnika bodo banke lahko upoštevale od 1. 1. 2025.

Proticiklični kapitalski blažilnik

S proticikličnim kapitalskim blažilnikom krepimo odpornost bančnega sistema v obdobju naraščanja cikličnih sistemskih tveganj. V primeru materializacije kreditnega tveganja blažilnik omogoča, da bančni sistem pokrije izgube z akumuliranimi ka-

pitalskimi blažilniki, zgrajenimi zaradi aktivne makrobonitetne politike. S tem zmanjšujemo verjetnost, da bo ob materializaciji tveganj prišlo do čezmernega krčenja kreditiranja realnega gospodarstva.

V letu 2023 smo CCyB za izpostavljenosti do Republike Slovenije z 0,5 % dvignili na 1,0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Banke bodo morale zahtevo po višjem blažilniku izpolnjevati od 1. 1. 2025. Stopnja blažilnika v višini 1,0 % predstavlja t. i. pozitivno nevtralno stopnjo CCyB, kar pomeni, da bo blažilnik v standardiziranem oziroma nevtralnem okolju tveganj enak 1,0 %. Za standardizirano oziroma nevtralno okolje tveganj je značilno, da ciklična tveganja niso niti pretirano visoka niti nizka oziroma se ohranjajo na stabilnih ravneh.⁷⁷

Glavni razlogi za uvedbo pozitivne nevtralne stopnje CCyB so:

Nepredvidljivi eksogeni šoki. Pandemija covid-19 in vojna v Ukrajini ter njuni učinki na gospodarstvo so pokazali, da je za učinkovitejše reševanje finančnih šokov treba okrepiti vlogo kapitalskih blažilnikov, ki jih je mogoče sprostiti, saj lahko do teh šokov pride neodvisno od faze finančnega ali poslovnega cikla v domačem okolju. Pozitivna nevtralna stopnja CCyB poveča verjetnost, da bo v primeru sistemskih šokov, ki niso nujno povezani z akumulacijo domačih neravnovesij, na voljo zadosten kapital, ki se lahko sprost.

Večja nestanovitnost podatkovnih serij. Hiter prehod iz obdobja nizkih obrestnih mer in nizke ter stabilne inflacije v obdobje povečane inflacije, višjih nominalnih obrestnih mer ter posledično večje nestanovitnosti nominalnih in realnih ekonomskih kategorij predstavlja potencial za krepitev tveganj. Ta so povezana zlasti z neoptimalnimi investicijskimi odločitvami, do katerih lahko pride zaradi velikih razlik med realnimi in nominalnimi ekonomskimi kategorijami. Ciklična gibanja lahko v takih razmerah ponovno postanejo bolj nestanovitna in izrazita.

Inherentna negotovost pri merjenju cikličnih tveganj in časovni zamik pri oceni cikličnih tveganj in grajenju proticikličnega blažilnika. Pozitivna nevtralna stopnja zmanjša verjetnost, da bi prepozno zaznali povečanje cikličnega sistema tveganja in posledično prepozno povečali odpornost bančnega sistema. Pri implementaciji proticikličnega blažilnika prihaja do precejšnega časovnega zaostanka. Do tega zamika prihaja zaradi uporabe kvartalnih podatkov, ki so na voljo nekaj mesecev po zaključku kvartala. Pred končno odločitvijo je treba speljati tudi postopek obveščanja mednarodnih institucij (ECB, ESRB). Po končnem sprejetju odločitve imajo banke v običajnih razmerah na voljo še 12 mesecev, da izpolnijo kapitalske zahteve iz naslova CCyB.

Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov

V Sloveniji uporabljamo tri makrobonitetne instrumente v zvezi s posojilojemalci. To so: 1) omejitev razmerja med stroškom servisiranja dolga in dohodkom potrošnika (DSTI), 2) omejitev razmerja med zneskom posojila in vrednostjo nepremičnine (LTV) ter 3) omejitev ročnosti potrošniških posojil.⁷⁸

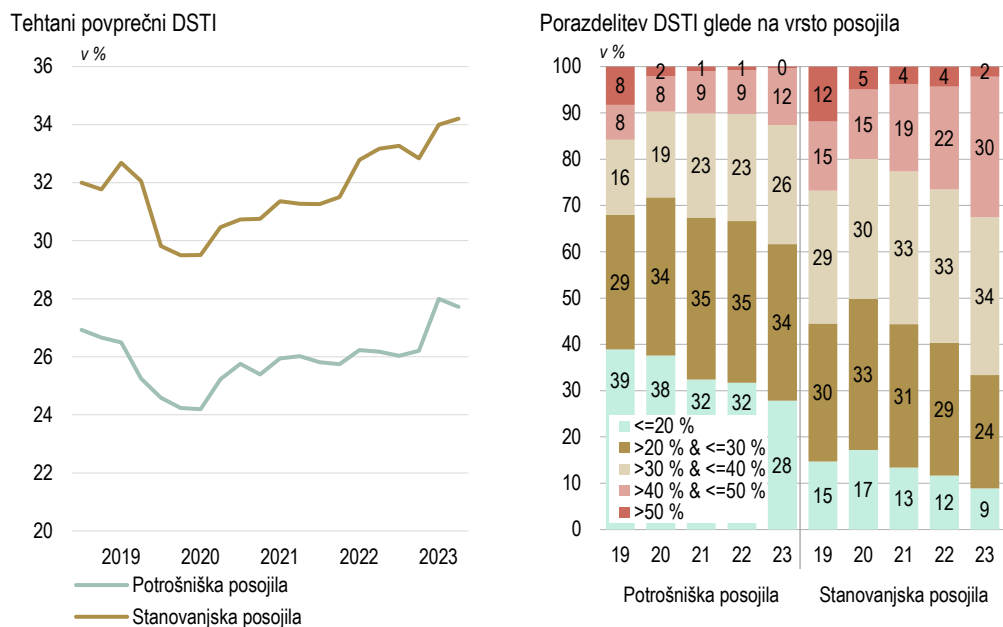
Na učinkovanje teh instrumentov je poleg julijskih prilagoditev instrumentarija močno vplivalo tudi gibanje obrestnih mer. Potrošniki so lani v primerjavi s prejšnjimi leti za odplačilo dolga namenili večji delež dohodka. Zaradi lanske prilagoditve

⁷⁷ Več informacij o pozitivni nevtralni stopnji CCyB in nevtralnem okolju tveganj je na voljo na [spletni strani Banke Slovenije](#).

⁷⁸ Več o vsebini in zadnjih prilagoditvah makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva na [Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov](#) ali [Poročilo o finančni stabilnosti, oktober 2023](#).

makrobonitetnega ukrepa in rasti obrestnih mer se je povprečni strošek servisiranja dolga (DSTI) potrošnikov povečal (slika 7.1, levo). Julija smo ob prilagoditvi makrobonitetnega ukrepa spodnjo mejo kreditne sposobnosti vezali na minimalne življenjske stroške. S tem smo sprostili maksimalno možno zadolžitev potrošnikov. Da makrobonitetne omejitve ne bi bile preveč ohlapne, smo znižali maksimalno dovoljeno razmerje DSTI s 67 % na 50 % in zmanjšali delež dovoljenih odstopanj od maksimalnega razmerja DSTI z 10 % na 3 % (tabela 7.2). Povprečni DSTI je v drugi polovici leta 2023 pri potrošniških posojilih znašal 27,7 %, pri stanovanjskih posojilih pa 34,2 %.

Slika 7.1: Povprečni DSTI novih poslov in porazdelitev DSTI novih poslov

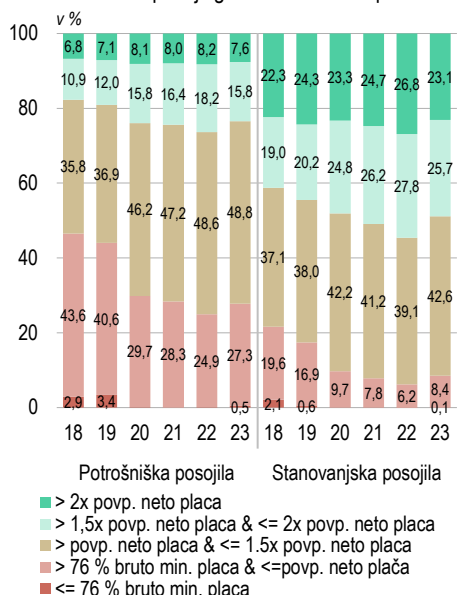

Vir: Banka Slovenije.

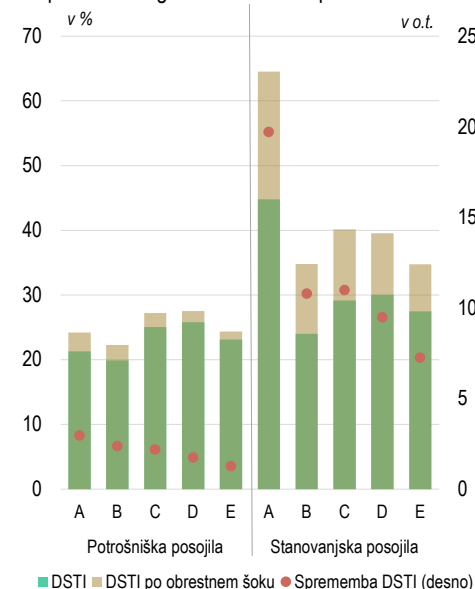
Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov so vplivale na porazdelitev novih posojil. Pred uvedbo zavezujočih makrobonitetnih omejitev je bila skoraj polovica mase potrošniških posojil odobrena potrošnikom, katerih poročani neto dohodek ni presegel povprečne mesečne neto plače slovenskih gospodinjstev (po številu več kot polovica vseh poslov). Pri stanovanjskih posojilih je bil ta delež manjši, okoli 20 % (po številu okoli 30 % vseh poslov). Po uvedbi makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov se je ta delež zmanjšal, tako pri potrošniških kakor tudi pri stanovanjskih posojilih (slika 7.2, levo). Zaradi prilagoditve makrobonitetnega ukrepa je v letu 2023 ta delež ponovno rahlo zrastel. Slika 7.2 desno prikazuje povprečen DSTI glede na poročan dohodek in povprečen DSTI po obrestnem šoku v višini 4 odstotnih točk. Opaziti je mogoče, da so na spremembo obrestnih mer bolj občutljiva stanovanjska posojila, saj imajo višje zneske in daljše ročnosti. V scenariju nenadnega povečanja variabilne obrestne mere so najbolj ranljivi potrošniki z nižjimi dohodki.

Slika 7.2: **Porazdelitev novih posojil glede na dohodek potrošnika in povprečni DSTI glede na dohodek potrošnika**

Porazdelitev novih posojil glede na dohodek potrošnika

Povprečni DSTI glede na dohodek potrošnika

Opomba: 76 % bruto minimalne plače v posameznem letu: 640 EUR (2018), 673 EUR (2019), 714 EUR (2020), 778 EUR (2021), 816 EUR (2022) in 914 EUR (2023). Povprečna mesečna neto plača v posameznem letu: 1.092 EUR (2018), 1.133 EUR (2019), 1.208 EUR (2020), 1.270 EUR (2021), 1.318 EUR (2022) in 1.445 EUR (2023). Dohodek potrošnika v poročilu BSMAP vključuje prejemke iz vseh dohodkovnih virov, kot jih opredeljuje Zakon o dohodnini (dohodki iz delovnega razmerja, dohodki iz dejavnosti, pokojnine, prejemki od oddaje nepremičnin, finančnih investicij in drugih virov).

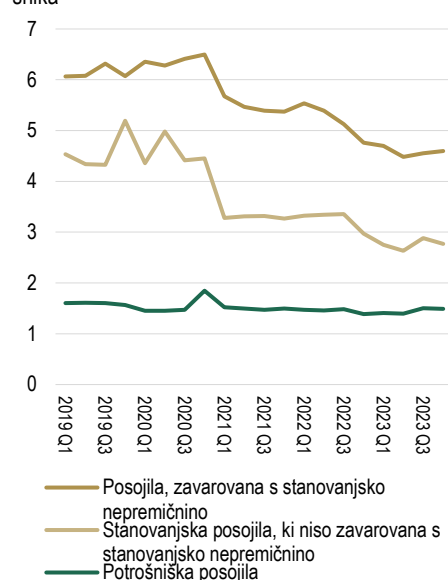
Na sliki 7.2 so zajeta vsa posojila z variabilno obrestno mero odobrena med letom Q1 2018 in Q2 2022. V opazovanem obdobju je bilo z variabilno obrestno mero odobrenih povprečno 26,8 % potrošniških posojil in 38 % stanovanjskih posojil. Oznaka A: ≤ 76 % bruto minimalne plače. Oznaka B: >= 76 % bruto minimalne plače in ≤ povprečna neto plača. Oznaka C: > povprečna neto plača in ≤ 1,5x povprečna neto plača. Oznaka D: > 1,5x povprečna neto plača in ≤ 2x povprečna neto plača. Oznaka E: >2x povprečna neto plača. V najnižjem dohodkovnem razredu je zajetih le 87 stanovanjskih posojil, potrošniških posojil je 3.370. Obrestni šok je izveden samo za novoodobrena bančna posojila. Strošek servisiranja ostalih dolgov ostane nespremenjen.

Vir: Banka Slovenije, SURS.

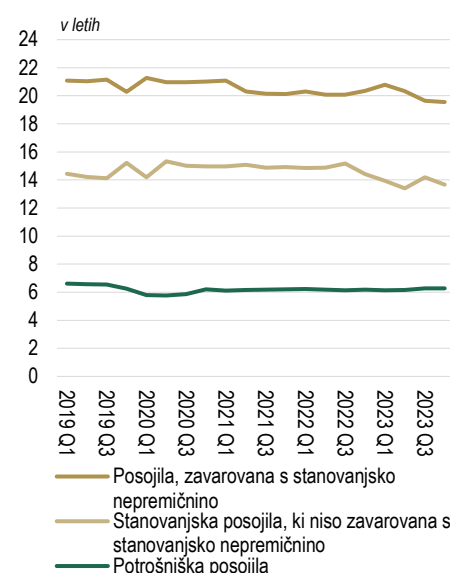
Zadolženost potrošnikov glede na njihov dohodek se ni povečala. Razmerje med skupnim dolgom in dohodkom potrošnika (DTI) ostaja pri potrošnikih, ki so vzeli potrošniško posojilo, stabilno (slika 7.3, levo). Pri potrošnikih, ki so vzeli stanovanjsko posojilo, se je razmerje med skupnim dolgom in dohodkom skozi leta znižalo. V povprečju znaša razmerje med skupnim dolgom in dohodkom potrošnika pri potrošnikih, ki so vzeli potrošniško posojilo, okoli 1,2. Pri potrošnikih, ki so vzeli posojilo in ga zavarovali s stanovanjsko nepremičnino, znaša povprečno razmerje 4,1 in se je skozi leta znižalo. Prav tako se je znižalo razmerje pri potrošnikih, ki so vzeli stanovanjsko posojilo in ga niso zavarovali s stanovanjsko nepremičnino. Povprečna ročnost novih potrošniških posojil ostaja stabilna in v povprečju znaša pet let, pri stanovanjskih posojilih, ki so zavarovana s stanovanjsko nepremičnino, pa se je v zadnjih letih povprečna ročnost nekoliko znižala in znaša 18,5 leta (slika 7.3, desno).

Slika 7.3: **Povprečna zadolženost glede na dohodek potrošnika in povprečna ročnost**

Tehtana povprečna zadolženost glede na dohodek potrošnika

Tehtana povprečna ročnost novih poslov

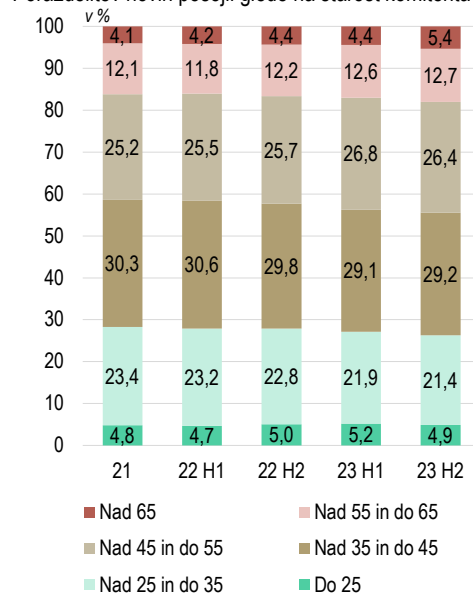

Vir: Banka Slovenije.

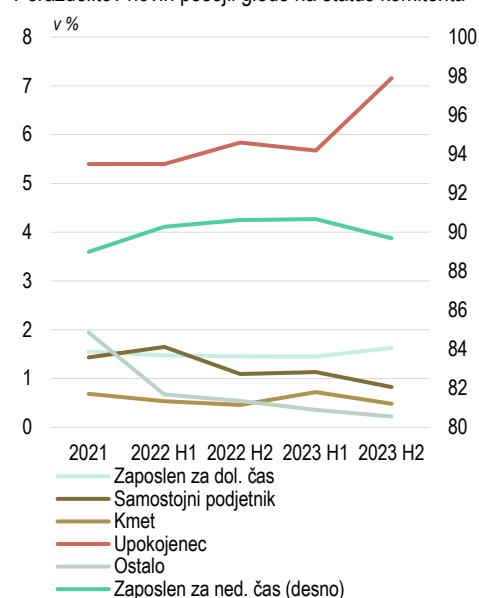
Povečalo se je kreditiranje starejših potrošnikov. Že po prilagoditvi makrobonitetnega ukrepa, ki je začela veljati julija 2022, se je povečalo število posojil, odobrenih komitentom, katerih starost je presegla 45 let (slika 7.4, levo). Ta delež se je še dodatno povečal po spremembi instrumenta v letu 2023. Večjih sprememb v številu posojil glede na status komitenta, razen povečanja deleža posojil komitentom s statusom upokojenec, ni bilo (slika 7.4, desno).

Slika 7.4: **Porazdelitev novih posojil glede na starost in status potrošnika**

Porazdelitev novih posojil glede na starost komitenta

Porazdelitev novih posojil glede na status komitenta

Vir: Banka Slovenije.

Delež odstopanj od maksimalnega razmerja DSTI se je do konca leta zmanjšal pod maksimalno dovoljeno raven. Ob prilagoditvi makrobonitetnih ukrepov so imele banke nekaj težav z izračunom dovoljenih odstopanj od razmerja DSTI. Posledično je

delež odstopanj v tretjem četrtletju presegal maksimalen dovoljen delež. Banke so do konca leta omenjene težave odpravile. Razmerje LTV ostaja stabilno, pri posojilih za primarno nepremičnino znaša okoli 60 %, pri posojilih za sekundarno nepremičnino pa okoli 53 %. V drugi polovici leta se je povečal delež odstopanj od priporočenega razmerja LTV, odstopanje od priporočila pa je pogostejše pri posojilih za sekundarno nepremičnino. Povprečna ročnost potrošniških posojil se je malenkost povečala, medtem ko je bilo pri stanovanjskih posojilih mogoče zaznati nekoliko izrazitejše skrajšanje ročnosti. Delež odstopanj od omejitve ročnosti pri potrošniških posojilih ostaja stabilen pri okoli 10 %.

Tabela 7.2: Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov

Tehtano povprečje	2019 ¹	2020	2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023
Stanovanjska posojila											
LTV	67,7 %	67,6 %	63,7 %	61,8 %	60,0 %	57,8 %	58,5 %	58,3 %	58,1 %	60,8 %	59,2 %
Delež odstopanj LTV²	19,8 %	15,8 %	11,1 %	10,3 %	9,9 %	13,4 %	9,1 %	11,5 %	10,0 %	15,1 %	11,5 %
DSTI	32,1 %	29,9 %	31,0 %	31,3 %	31,5 %	32,8 %	33,2 %	33,3 %	32,8 %	34,0 %	34,2 %
Delež odstopanj DSTI³	15,7 %	4,9 %	5,5 %	7,4 %	2,9 %	2,4 %	3,2 %	7,1 %	5,7 %	4,8 %	2,5 %
Povprečna ročnost v letih	19,1	19,3	18,8	18,6	18,3	18,6	18,6	18,7	18,3	17,9	17,9
Potrošniška posojila											
DSTI	26,4 %	24,6 %	25,8 %	25,8 %	25,8 %	26,2 %	26,2 %	26,0 %	26,2 %	28,0 %	27,7 %
Delež odstopanj DSTI³	21,8 %	4,3 %	6,2 %	6,0 %	1,3 %	3,1 %	4,7 %	7,0 %	7,5 %	3,7 %	2,2 %
Povprečna ročnost v letih	6,5	5,8	6,2	6,2	6,2	6,1	6,2	6,1	6,2	6,3	6,3
Delež odstopanj ročnost⁴	2,3 %	5,8 %	12,2 %	12,2 %	10,7 %	9,5 %	9,8 %	11,7 %	11,3 %	8,7 %	11,7 %

¹ Instrumenta omejevanja DSTI in ročnosti (pri potrošniških posojilih) sta postala zavezujoča s 1. novembrom 2019. Takrat se je najvišja dovoljena ročnost potrošniških posojil skrajšala z 10 na 7 let.

² Delež odstopanj od omejitve LTV je izračunan kot znesek vseh stanovanjskih posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, ki presegajo priporočeno razmerje LTV, glede na znesek vseh stanovanjskih posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, odobrenih v istem četrtletju.

³ Delež odstopanj od omejitve DSTI je do Q3 2022 izračunan kot znesek vseh posojil, ki presegajo maksimalno dovoljeno razmerje DSTI, glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v istem četrtletju. Po Q2 2022 pa je delež odstopanj izračunan glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v prejšnjem četrtletju. Do Q3 2023 je dovoljen delež odstopanj DSTI znašal 10 %, od Q3 2023 pa znaša 3 %.

⁴ Delež odstopanj od omejitve ročnosti je do Q3 2022 izračunan kot znesek vseh posojil, ki presegajo maksimalno dovoljeno ročnost glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v istem četrtletju. Po Q2 2022 pa je delež odstopanj izračunan glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v prejšnjem četrtletju.

Vir: Banka Slovenije

Blažilnik sistemskih tveganj

S 1. 1. 2023 sta začela veljati sektorska blažilnika sistemskih tveganj. Z njima naslavljamo tveganja, ki izhajajo iz nepremičninskega trga, povečanega posojanja prebivalstvu, hkrati pa se uporabljata za pokrivanje tveganj zaradi odobravanja posojil, ki v skladu s Sklepom o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov spadajo med izjeme. Sektorski blažilnik sistemskih tveganj smo uvedli za: (i) vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, in sicer v višini 1,0 %, in (ii) vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb, razen izpostavljenosti iz točke (i), in sicer v višini 0,5 %.

Lani novembra smo se odločili za znižanje sektorskega blažilnika za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami. Z novim sklepom⁷⁹ se stopnja blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, znižuje z 1,0 % na 0,5 % zneska skupne iz-

⁷⁹ Sklep o spremembi Sklepa o določitvi zahteve po vzdrževanju blažilnika sistemskih tveganj za banke in hranilnice (Uradni list RS, št. [131/23](#)).

postavljenosti tveganjem. Rekalibracija blažilnika je rezultat naših rednih ocen sistemskih tveganj, v katerih ugotavljamo, da se razmere na slovenskem nepremičninskem trgu umirjajo,⁸⁰ kar zmanjšuje potrebo po uporabi tega blažilnika. Novo stopnjo blažilnika bodo morale banke upoštevati od 1. 1. 2025.

Druge sistemsko pomembne banke

V skladu z 242. členom Zakona o bančništvu najmanj enkrat na leto preverimo izpolnjevanje meril za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) ter z njimi povezano ustreznost določenih stopenj blažilnika za DSPB.⁸¹ Cilj tega blažilnika je povečati sposobnost teh bank, da absorbirajo izgube, in posredno nasloviti tudi določena tveganja, prisotna v finančnem sistemu. Pri identifikaciji DSPB v pretežni meri sledimo metodologiji EBA. Pri določanju višine blažilnika za DSPB in uvrščanju bank v razrede, ki jim je dodeljen enak blažilnik, primarni kriterij predstavlja ocena sistemske pomembnosti banke.⁸² Metodologijo določanja višine blažilnika za DSPB smo spremenili lani. Na sliki 8.20 v prilogi so vizualno prikazani razredi za uvrščanje DSPB na podlagi dosežene ocene sistemske pomembnosti in pripadajoče stopnje blažilnika po stari in novi metodologiji. Meje razredov in višino pripadajočih blažilnikov opredeljuje Sklep o določitvi blažilnika za DSPB (Ur. l. RS št. 79/23). V tabeli 7.3 so prikazane zadnje ocene kazalnika sistemske pomembnosti za posamezne DSPB in ustrezne stopnje blažilnikov zanje.

Tabela 7.3: Dosežen rezultat pri oceni sistemske pomembnosti in višina kapitalskega blažilnika

DSPB	Vrednosti indikatorja sistemske pomembnosti (Smernice EBA)	Višina kapitalskega blažilnika (v % skupne izpostavljenosti tveganjem)	Višina kapitalskega blažilnika (v % skupne izpostavljenosti tveganjem) v veljavi od 1. 1. 2025
NLB	3.875	1,25 %	1,25 %
NKBM	1.678	0,50 %	0,75 %
SID	793	0,25 %	0,50 %
Unicredit banka	864	0,25 %	0,50 %
SKB	705	0,25 %	0,25 %
Intesa Sanpaolo	548	0,25 %	0,25 %

Vir: Banka Slovenije.

Okvir 4: Na modelu temelječa ocena omejitve razmerja LTV in omejitve razmerja DSTI

V okvirju so predstavljeni rezultati ocene integriranega mikro-makro modela za ocenjevanje makrobonitetnih ukrepov, s poudarkom na stanovanjskih posojilih v Sloveniji. Model integrirane dinamične bilance gospodinjstev (angl. Integrated Dynamic Household Balance Sheet, IDHBS), uporabljen v tej analizi, sta razvila ECB in MDS.⁸³ Omogoča: (i) oceno vpliva makrobonitetnega ukrepa omejevanja kreditiranja na kazalnike, kot so cene stanovanj ali skupna rast posojil, ter (ii) ob uporabi makro

⁸⁰ Več v poglavju 2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga.

⁸¹ Več o blažilnikih DSPB na: [Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke \(bsi.si\)](#).

⁸² Metoda uvrščanja v razrede na podlagi ocene sistemske pomembnosti ali t. i. »bucketing« pristop je najpogostejša metoda za določanje višine blažilnika za DSPB.

⁸³ Literatura: Gross, M., in J. Población (2017) »Assessing the Efficacy of Borrower-Based Macroprudential Policy Using an Integrated Micro-Macro Model for European Households,« Economic Modelling. Gross, M., Tressel, T., D., X in E. Tereanu (2022) »What Drives Mortgage Default Risk in Europe and the U.S.?« IMF Working Paper, št. 2022/065.

scenarijev izvedeno analizo občutljivosti parametrov tveganja, kot sta verjetnosti neplačila in izgube ob neplačilu za sektor gospodinjstev.

Makrobonitetne omejitve kreditiranja lahko na nekatera gospodinjstva vplivajo bolj kot na druga. Pomemben dejavnik so zlasti razlike v zmožnosti odplačevanja dolgov, ki lahko nadalje vplivajo na tveganja v finančnem sektorju. Modeli, ki združujejo mikro- in makropodatke ter pristope modeliranja, omogočajo boljše ocene teh ukrepov, saj omogočajo združevanje presečnih razsežnosti in makrorazsežnosti v enem modelskem okviru.

Glavni vhodni podatki za izvedbo ocene so mikropodatki iz ankete o finančnih sredstvih in porabi gospodinjstev (HFCS)⁸⁴ ter podatkovni viri Banke Slovenije. Podrobni podatki iz ankete o finančnih sredstvih in porabi gospodinjstev omogočajo izdelavo bilanc stanja gospodinjstev s posojili. Makromodul modela pripravi projekcije spremenljivk, ki opredeljujejo makrookolje, tj. BDP, cene nepremičnin, inflacijo, rast posojil, obrestne mere in brezposelnost, ki jih nato vnesemo v mikromodul. Spremembe zaposlitvenega statusa članov gospodinjstva so glavni vir šoka za dohodek gospodinjstva in so bistvene za zmožnost gospodinjstva, da odplačuje svoj dolg. Zaposlitveni status je določen na podlagi socialnoekonomskega položaja posameznega člana gospodinjstva in splošne stopnje brezposelnosti, ki prevladuje v gospodarstvu.⁸⁵ V modelu gospodinjstva prenehajo odplačevati dolg, ko njihova likvidna sredstva ne pokrivajo tekočih obveznosti in življenjskih stroškov.

Slika 7.5: **Generična bilanca stanja gospodinjstva**

Sredstva		Dolg in lastniški kapital	
Nepremičnine	Hiša/zemljišče (H)	Lm	Hipotekarni dolg
	Druga nefinančna sredstva (Vr)		
Finančno premoženje	Denarna sredstva (C)	Lc	Potrošniška posojila
	Vloge na vpogled (Ds)		
	Vezane vloge (Dt)	E	Lastniški kapital
	Obveznice (B)		
	Delnice (S)		
	Drugo finančno premoženje (V)		

Note: Bilančne postavke se uporabljajo za določanje likvidnih sredstev in obveznosti gospodinjstev. Likvidna sredstva sestavljajo gotovina (C), vloge (D), obveznice (B) in delnice (S).

Rezultati kažejo, da na verjetnost neplačila vplivajo različne vrednosti omejitev razmerja DSTI. Omejitvi razmerja LTV in DSTI imata zelo podoben vpliv na izgubo ob neplačilu (slika 7.6, levo). Omejitev razmerja LTV zniža verjetnosti neplačila le za 1,5 % z izhodiščne vrednosti verjetnosti neplačila nekoliko nad 4 %.⁸⁶ To kaže, da so možnosti vpliva omejitve razmerja LTV na verjetnost neplačila, omejene. Verjetnosti neplačila in izgube ob neplačilu so korelirane. Ta ugotovitev je skladna z izsledki za države evrskega območja (Gross in Población, 2017).

Omejevanje DSTI ima prednost pred drugimi instrumenti, saj povzroča najmanj motenj v kreditni rasti pri dani stopnji izgub (verjetnost neplačila, pomnoženo z

⁸⁴ V anketi o finančnih sredstvih in porabi gospodinjstev so zbrani podatki o finančnih sredstvih in potrošnji gospodinjstev na ravni gospodinjstev, v vzorcu pa so zajete vse države EO in več drugih evropskih držav.

⁸⁵ Zaposlitveni status je pri simulaciji bilanc gospodinjstev z značilnostmi članov gospodinjstva, kot so izobrazba, starost in zakonski stan, povezan s pomočjo logističnih regresij. Zaposlitveni status je napovedan glede na značilnosti članov gospodinjstva in brezposelnost na agregatni ravni, pri čemer je konstantni člen v regresiji prilagojen tako, da ustreza slednji. Dohodek iz zaposlitve določa obseg gotovine in vlog gospodinjstva. Če se zaposlitveni status članov gospodinjstva spremeni iz zaposlenega v brezposelnega, se dohodek zmanjša na nadomestilo za brezposelnost.

⁸⁶ Osnovna verjetnost neplačila je generična vrednost, ki je višja od trenutnega povprečja verjetnosti neplačila za stanovanjska posojila.

izgubo ob neplačilu). Zaradi omejitev razmerja LTV ali DSTI se zmanjša obseg posojil, ki jih najemajo gospodinjstva, na raven, določeno z zgornjo mejo instrumenta. Zmanjšanje zadolženosti krepi zmožnost gospodinjstev, da odplačujejo dolg, a lahko tudi oslabi agregatno gospodarsko aktivnost. Zmanjšanje obsega kreditiranja, ki izhaja iz omejitve razmerja DSTI, je manjše od tistega, ki ga ob enaki stopnji izgub povzroči omejitev razmerja LTV. Omejitev razmerja DSTI zmanjša verjetnost neplačila in tudi izgubo ob neplačilu.

V nadaljevanju so simulirani odzivi ključnih makroekonomskih spremenljivk na hipotetično zaostritev ukrepov, usmerjenih na posojilojemalce. Trije scenariji zaostritve makrobonitetne politike, usmerjene na posojilojemalce, so: (i) zgornja meja razmerja LTV znaša 70 %, (ii) zgornja meja razmerja DSTI znaša 55 % (zgornja meja razmerja DSTI 55 % ustreza stopnji izgube⁸⁷ pri omejitvi razmerja LTV 70 %) in (iii) skupna omejitev – zgornja meja razmerja LTV znaša 70 %, zgornja meja razmerja DSTI pa 55 %. Referenčna vrednost za hipotetične scenarije zaostrovanja makrobonitetne politike so projekcije BMPE iz novembra 2023. Odzivi makrospremenljivk se razlikujejo od osnovnega scenarija zaradi šoka v povpraševanju po posojilih, ki je posledica spremenjene makrobonitetne politike. Šok v povpraševanju po posojilih je kalibriran z oceno zmanjšanja skupnega obsega posojil, do katerega pride zaradi uvedbe omejitev.⁸⁸

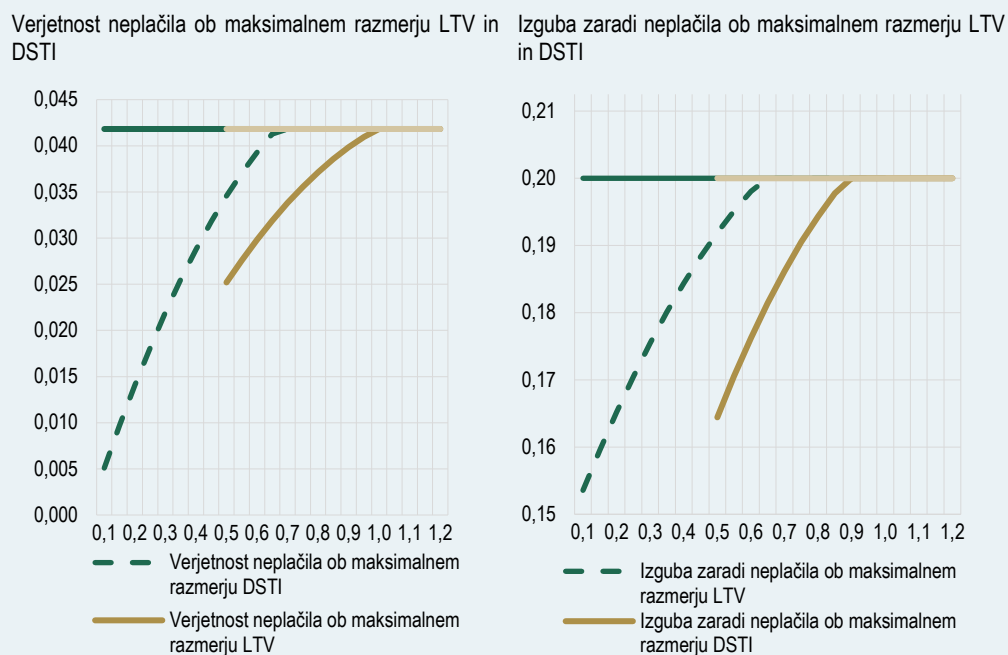
Omejitev razmerja DSTI najmanj vpliva na makrospremenljivke, omejitev razmerja LTV pa je učinkovitejši ukrep za vpliv na rast posojil in cen nepremičnin (slika 7.6, desno). Skupna omejitev določa najvišjo mejo zadolževanja za posojilojemalce, zato najbolj vpliva na makrospremenljivke.⁸⁹ Vpliv na makrospremenljivke je posledica zmanjšanja obsega stanovanjskih posojil, ki prek omejevanja povpraševanja vpliva na cene stanovanj. Uvedba omejitev kreditiranja lahko sčasoma povzroči zmanjšanje gospodarske aktivnosti, saj ta učinek zaradi medsebojnih vplivov rasti posojil, cen stanovanj in gospodarske aktivnosti vztraja skozi daljše obdobje.

⁸⁷ Pojem ekvivalent stopnje izgube pomeni omejitvi razmerja LTV in razmerja DSTI, ki povzročata enake stopnje izgube.

⁸⁸ Predpostavlja se, da sta porazdelitvi razmerja LTV in razmerja DSTI v posojilih v zadnjih štirih četrtletjih reprezentativni, obseg šoka v povpraševanju po posojilih pa je umerjen tako, da povzroči zmanjšanje obsega posojil, ki je enako deležu posojil nad zgornjo mejo LTV oziroma DSTI.

⁸⁹ Medtem ko ima skupna omejitev največji učinek, je učinek uporabe zgolj omejitve razmerja LTV na makroekonomske rezultate zelo podoben učinku skupne omejitve. To je zato, ker se pri omejitvi razmerja LTV v višini 70 % in omejitvi DSTI v višini 55 % (in ob uporabi profila posojil leta 2023 kot reference) večina primerov, v katerih so posojilojemalci z omejitvami vezani, prekriva. Zgolj v 2,8 % teh prekrivajočih se primerov je bolj zavezujoča omejitev zgornja meja razmerja DSTI.

Slika 7.6: Vpliv razmerij LTV in DSTI na verjetnost neplačila pri stanovanjskih posojilih

Vir: Banka Slovenije.

Model omogoča tudi izračun agregatnih verjetnosti neplačila in izgube ob neplačilu, odvisnih od makroscenarija, vključno s sekundarnimi učinki na oba parametra. S pomočjo ocen verjetnosti neplačila in izgube ob neplačilu je mogoče ilustrativno uporabo, predstavljeno v tem okvirju, razširiti na oceno potencialnega učinka na bančni kapital, kar je neke vrste stresni test za posojila stanovanjskemu sektorju.

Analiza prispeva k oceni alternativnih politik s simulacijo njihovih učinkov na pomembne parametre in spremenljivke, pomembne za oblikovalce politik in javnost. Čeprav metodološke izboljšave omogočajo uporabo podrobnejših informacij, je zanesljivost njihove uporabe odvisna od kakovosti uporabljenih podatkov. Izčrpni podatki, ki jih zbirajo centralne banke, omogočajo poglobljene opisne analize in tudi na modelih temelječe analize.

Slika 1.1:	Kazalniki zaupanja in inflacija – Slovenija	6
Slika 1.2:	Kreditiranje in tvegana rast za Slovenijo	7
Slika 2.1:	Rast cen stanovanjskih nepremičnin	9
Slika 2.2:	Kazalniki precejnosti in rast cen stanovanjskih nepremičnin v izbranih državah EU	10
Slika 2.3:	Število prodaj stanovanjskih nepremičnin ter gradbena dovoljenja, dokončana stanovanja in delež bruto investicij v stanovanja v BDP	11
Slika 2.4:	Primerjava rasti stanovanjskih posojil v Sloveniji in evrskem območju in nova stanovanjska posojila in obrestne mere	12
Slika 2.5:	Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila in povpraševanje po stanovanjskih posojilih	13
Slika 2.6:	Cene poslovnih nepremičnin ter rast cen in število prodaj poslovnih nepremičnin	14
Slika 2.7:	Posojila gradbeništvu in poslovanju z neprem. in posojila za poslovne neprem. ter porazdelitev ročnosti teh posojil	14
Slika 2.8:	Struktura in rast virov financiranja	15
Slika 2.9:	Rast vlog v Sloveniji in evrskem območju	16
Slika 2.10:	Ročnost vlog gospodinjstev in NFD	18
Slika 2.11:	Vloge in obrestne mere po državah evrskega območja	19
Slika 2.12:	Vrzel v ročnosti in obrestne mere za vezane vloge gospodinjstev	20
Slika 2.13:	Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer in struktura posojil po vrsti obrestovanja	22
Slika 2.14:	Obrestne mere	23
Slika 2.15:	Obrestni razmik	24
Slika 2.16:	Deleži NPE	25
Slika 2.17:	Struktura portfelja glede na zamude in trajanje NPE	26
Slika 2.18:	Zniževanje NPE po anketi bank	27
Slika 2.19:	Kreditni parametri	28
Slika 2.20:	Delež S2	29
Slika 2.21:	Kreditni standardi in obrestne mere	30
Slika 2.22:	Pokritost z oslabitvami in rezervacijami	31
Slika 2.23:	Neto obrestna marža in prispevki k spremembi neto obrestnih prihodkov	34
Slika 2.24:	Neto opravninska marža in struktura neobrestnih prihodkov	35
Slika 2.25:	Operativni stroški in razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom	36
Slika 3.1:	Kibernetski incidenti po sektorjih	38
Slika 3.2:	Shematični prikaz kibernetskega zemljevida	40
Slika 3.3:	Nagib portfelja NFD v bančnem sistemu do onesnaževalnih dejavnosti in delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v času	42
Slika 3.4:	Zadolženost in dobičkonosnost ter obseg bančnih posojil NFD glede na njihovo podnebno občutljivost	43
Slika 4.1:	Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti in dekompozicija spremembe količnika CET1	46
Slika 4.2:	Kapitalski presežek in finančni vzvod	47
Slika 4.3:	Spremembe v nastanku in porabi dohodka in dobiček ter izbrani kazalniki poslovanja bank	48
Slika 4.4:	Dobičkonosnost v državah EU in v Sloveniji	49
Slika 4.5:	Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje	50
Slika 4.6:	Primarna in sekundarna likvidnost	51
Slika 4.7:	Kazalniki LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema	52
Slika 5.1:	Bruto razpoložljivi dohodek in izdatki za končno potrošnjo ter stopnja varčevanja gospodinjstev	53
Slika 5.2:	Varčevanje in investicije in mnenje potrošnikov	54
Slika 5.3:	Rast neto plač po dejavnostih in finančno premoženje gospodinjstev	55
Slika 5.4:	Posojila gospodinjstvom v BDP in rast stanovanjskih ter potrošniških posojil gospodinjstvom	56
Slika 5.5:	Financiranje NFD	57
Slika 5.6:	Dolžniško in lastniško financiranje NFD	58
Slika 5.7:	Posojila NFD	59
Slika 5.8:	Povpraševanje podjetij po posojilih bank	60
Slika 5.9:	Členitev rasti in gibanje posojil NFD	60
Slika 5.10:	Finančna sredstva NFD	61
Slika 5.11:	Stečaji in blokade računov NFD	62
Slika 6.1:	Novoodobreni posli in stanje lizinskih poslov	63
Slika 6.2:	Dobičkonosnost lizinskih družb in finančni najemi pri bankah	64
Slika 6.3:	Zbrane bruto premije in izplačane škode	66
Slika 6.4:	Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota	67
Slika 6.5:	Gibanje borznih indeksov in tržna kapitalizacije Ljubljanske borze	68
Slika 6.6:	Sredstva in neto tok domačih vzajemnih skladov	69
Slika 7.1:	Povprečni DSTI novih poslov in porazdelitev DSTI novih poslov	74
Slika 7.2:	Porazdelitev novih posojil glede na dohodek potrošnika in povprečni DSTI glede na dohodek potrošnika	75
Slika 7.3:	Povprečna zadolženost glede na dohodek potrošnika in povprečna ročnost	76
Slika 7.4:	Porazdelitev novih posojil glede na starost in status potrošnika	76
Slika 7.5:	Generična bilanca stanja gospodinjstva	79
Slika 7.6:	Vpliv razmerij LTV in DSTI na verjetnost neplačila pri stanovanjskih posojilih	81
Slika 8.1:	Kazalnik nabavnih menedžerjev in kazalniki zaupanja – evrsko območje	88
Slika 8.2:	Terminska struktura kazalnika finančnih pogojev (FCI) in kazalnika kreditnega cikla (SRI)	88
Slika 8.3:	Poslovne tendence v gradbeništvu in gradbeni stroški za nova stanovanja	89
Slika 8.4:	Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih	89
Slika 8.5:	Obrestne mere za posojila	90
Slika 8.6:	Obrestne mere za vloge	90
Slika 8.7:	Sektor prebivalstva: deleži NPE in obrestne mere za stanovanjska posojila	91
Slika 8.8:	Delež S2 po velikosti NFD in deleži v EU	91
Slika 8.9:	Struktura portfelja NFD glede na trajanje zamud	92

Slika 8.10:	Zniževanje NPE po anketi bank pri NFD	92
Slika 8.11:	Zniževanje NPE po anketi bank pri prebivalstvu	93
Slika 8.12:	Sestava bruto dohodka bank in neobrestnih prihodkov	93
Slika 8.13:	Prispevki sprememb neto obrestne marže in obrestne mere	94
Slika 8.14:	Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank, ter druge kategorije izkaza uspeha bank	94
Slika 8.15:	Posojila po sektorjih in dejavniki povpraševanja po posojilih	95
Slika 8.16:	Dodatni kazalniki zadolženosti NFD	95
Slika 8.17:	Finančna sredstva NFD	96
Slika 8.18:	Kapitalska ustreznost zavarovalnic	96
Slika 8.19:	Gibanje neto tokov v bančne vloge in domače vzajemne sklade	97
Slika 8.20:	Primerjava stare in nove metodologije – razredi za uvrščanje DSPB na podlagi dosežene ocene sistemske pomembnosti in pripadajoče stopnje blažilnika	97
Slika 8.21:	Vpliv makrobonitetnega ukrepa omejevanja kreditiranja posojilojemalcev na dinamiko posojil in cene	98

Kazalo tabel

Tabela 1.1:	Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem	1
Tabela 2.1:	Delež fiksno obrestovanih posojil	21
Tabela 7.1:	Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije	72
Tabela 7.2:	Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov	77
Tabela 7.3:	Dosežen rezultat pri oceni sistemske pomembnosti in višina kapitalskega blažilnika	78
Tabela 8.1:	Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)	84
Tabela 8.2:	Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004–2023), slovenski bančni sistem	85
Tabela 8.3:	Izkaz poslovnega izida bank (2018–2023), slovenski bančni sistem	85
Tabela 8.4:	Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011–2023), slovenski bančni sistem	85
Tabela 8.5:	Odlogi in nova posojila, odobreni zaradi poplav avgusta 2023	86
Tabela 8.6:	Stopnje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in drugih makrobonitetnih instrumentov po državah	86

8 Priloge

Tabela 8.1: Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)

Prikaz tveganj in odpornosti	Opis	Kazalniki
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga	Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga, je povezano predvsem z visokimi stopnjami rasti cen nepremičnin, saj povečujejo izpostavljenost bančnega sektorja, v času krize pa tudi možnosti večjega negativnega prevrednotenja nepremičnin, danih v zavarovanje.	Rasti cen, prodaj in posojil stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, kazalniki preценjenosti nepremičnin, kazalniki sektorja gradbeništva ter razmerja LTV, LTC in DSTI.
Tveganje financiranja	Tveganje financiranja je tveganje morebitne nestabilnosti virov financiranja oziroma nenadnega odliva posameznih virov financiranja iz bančnega sistema in je odvisno tudi od ročnosti teh virov.	Struktura virov financiranja, gibanje vlog nebančnega sektorja, predvsem vlog gospodinjstev in NFD, LTD, spremembe strukture ročnosti vlog nebančnega sektorja, vrzel med ročnostjo preostale zapadlosti naložb in obveznosti.
Obrestno tveganje	Obrestno tveganje je tveganje naložbenih izgub zaradi sprememb obrestnih mer in izvira iz ročnostne neusklajenosti tistih naložb in virov, ki imajo fiksno obrestovanje oziroma iz razlike v obdobju fiksacije obrestnih mer pri naložbah v primerjavi z viri.	Kot glavni kazalnik spremljanja obrestnega tveganja služi vrzel v ponovni določitvi aktivnih in pasivnih obrestnih mer, pri čemer je pri pasivnih obrestnih merah pomembna predpostavka o stabilnosti temeljnega dela vlog na vpogled. Ostali kazalniki so: povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer, delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero za novoodobrena in obstoječa posojila, povprečne ročnosti novoodobrenih posojil in obstoječih posojil.
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do kreditodajalca in izhaja iz nesposobnosti dolžnika, ki je lahko začasna (nelikvidnost) ali trajna (insolventnost), da v dogovorjenem roku izpolni svoje finančne obveznosti.	Glavni kazalniki so deleži nedonosnih izpostavljenosti, struktura izpostavljenosti bank po skupinah kreditnega tveganja, kreditni parametri (stopnje neplačil, verjetnosti neplačil, stopnje prehodov), pokritosti nedonosnih in donosnih oslabeitev z oslabeitvami in rezervacijami ter zavarovanji.
Dohodkovno tveganje	Dohodkovno tveganje je tveganje zadostnega ustvarjanja dohodka bank in temelji na gibanjih sestavin ustvarjanja dohodka in obvladovanja stroškov.	Glavni kazalniki sledijo nastajanju in porabi dohodka, do vključno neto dohodka: neto obrestna in neto neobrestna marža, neto opravninska marža, bruto dohodek, gibanje operativnih stroškov, CIR, gibanje neto dohodka.
Tveganje, ki izhaja iz liziških družb	Tveganje, ki izhaja iz poslovanja liziških družb, je tveganje nastanka poslovnih izgub zaradi upada poslovanja, kopičenja zamud nad 90 dni in morebitnega prelivanja negativnih posledic v druge sektorje.	Novi posli, stanja poslov, zamude nad 90 dni in drugi kazalniki poslovanja liziških družb (ROE, ROA, finančni dolg na kapital).
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika kapitalnega položaja je sposobnost absorbiranja negativnih učinkov oziroma izgub, ki bi nastale ob stresnem dogodku, z vidika dobičkonosnosti pa je trajen vir ustreznega kapitalnega položaja bank.	Količnik skupne kapitalne ustreznosti in količnik CET1 (oba na posamični in konsolidirani osnovi), količnik finančnega vzvoda, višina kapitalnega presežka nad skupno kapitalno zahtevo (v % TPA), prispevek posameznih komponent k spremembi količnika CET1 in skupne kapitalne ustreznosti, ROE, ROA, neto oslabeitve in rezervacije v bruto dohodku in na neto dohodek.
Likvidnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika likvidnosti je sposobnost poplačila vseh dospelih obveznosti oziroma sposobnost absorbiranja negativnih učinkov, ki bi sledili v primeru, da bi se realiziralo tveganje financiranja.	Količnik likvidnostnega kritja (LCR), gibanje primarne in sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti, delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu.
Kibernetsko tveganje	Kibernetsko tveganje lahko opredelimo kot kombinacijo verjetnosti kibernetskih incidentov in njihovega potencialnega vpliva na poslovanje bank (ki se lahko realizira v obliki operativnih prekinitev, finančne škode ali pa prenosa tveganja na ostale sektorje). Kibernetska odpornost je sposobnost banke ali druge finančne institucije, da uresničuje svoje poslanstvo s predvidevanjem in obvladovanjem kibernetskih tveganj ter hitrim okrevanjem po kibernetskih incidentih.	Število kibernetskih incidentov, neposredna in posredna finančna škoda, povprečni odzivni čas za obvladovanje tveganj (v minutah), tržna koncentracija zunanjih ponudnikov IT storitev (v %), število phishing in DDoS napadov, delež proračuna za IT varnost (samoocena bank), število naprav z zastarelo programsko opremo in število zunanjih ponudnikov IT storitev.
Podnebno tveganje	Podnebna tveganja lahko razdelimo na fizična tveganja, ki izhajajo iz neposrednih in posrednih stroškov škodnih dogodkov, povezanih z vremenom, ter na tranzicijska tveganja, ki izhajajo iz strukturnih sprememb gospodarstev v trajnostnih gospodarstvih, zaradi spremembe preferenc potrošnikov, okoljske politike ali tehnologije.	Utežena emisijska intenziteta, ogliščna kreditna intenziteta, nagib portfelja k onesnaževalnim dejavnostim, delež izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, koncentracija NPE v podnebno občutljivih dejavnosti.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.2: Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004–2023), slovenski bančni sistem

	Stanje									Prirast v			Medletna rast			
	2004	Struktura	2008	Struktura	2013	2021	2022	Struktura	2023	Struktura	2021	2022	2023	2021	2022	2023
	v mio EUR									v mio EUR			v %			
Aktiva																
Denar v blagajni in stanje na rač. pri CB	592	2,5	1.250	2,6	2.452	11.495	10.445	20,7	12.762,9	24,0	2.671	-1.051	2.318	30,3	-9,1	22,2
Posojila bankam	2.156	9,1	4.101	8,6	3.986	1.544	1.665	3,3	1.444,3	2,7	52	121	-221	3,5	7,8	-13,3
Posojila nebančnemu sektorju	12.947	54,4	33.718	70,3	24.359	25.045	27.538	54,4	26.934,3	50,7	1.484	2.493	-604	6,3	10,0	-2,2
od tega nefinančnim družbam	8.147	34,2	20.260	42,3	11.508	9.300	10.487	20,7	9.968,1	18,8	550	1.187	-519	6,3	12,8	-4,9
od tega gospodinjstvom	3.262	13,7	7.558	15,8	8.467	11.263	12.138	24,0	12.556,1	23,7	551	875	418	5,1	7,8	3,4
Finančna sredstva / vredn. pap.	7.013	29,4	7.307	15,2	8.318	8.355	8.759	17,3	9.815,6	18,5	-603	404	1.056	-6,7	4,8	12,1
Ostalo	1.112	4,7	1.572	3,3	1.229	1.811	2.168	4,3	2.125,2	4,0	-4	357	-43	-0,2	19,7	-2,0
Pasiva																
												0				
Finančne obv. do Evrosistema	0	0,0	1.229	2,6	3.727	2.344	758	1,5	75,2	0,1	964	-1.586	-683	69,9	-67,6	-90,1
Obveznosti do bank	4.719	19,8	18.168	37,9	7.729	1.716	2.034	4,0	1.746,0	3,3	-663	318	-288	-27,9	18,6	-14,2
od tega do domačih bank	435	1,8	2.065	4,3	2.381	649	600	1,2	413,2	0,8	-150	-49	-187	-18,8	-7,6	-31,1
od tega do tujih bank	4.254	17,9	16.098	33,6	5.348	1.066	1.434	2,8	1.332,7	2,5	-513	368	-101	-32,5	34,5	-7,1
Obv. do neban. sekt. (vloge)	14.906	62,6	20.883	43,6	22.550	37.185	39.756	78,6	41.061,8	77,4	2.904	2.571	1.306	8,5	6,9	3,3
od tega do nefinančnih družb	2.667	11,2	3.728	7,8	4.196	8.998	9.710	19,2	10.783,8	20,3	967	712	1.074	12,0	7,9	11,1
do gospodinjstev	9.904	41,6	13.407	28,0	14.365	23.953	25.784	51,0	26.514,3	49,9	1.516	1.832	730	6,8	7,6	2,8
Dolžniški v vrednostni papirji	973	4,1	1.276	2,7	1.657	1.250	2.066	4,1	3.163,7	6,0	191	817	1.097	18,1	65,4	53,1
Rezervacije	0	0,0	176	0,4	306	151	142	0,3	187,4	0,4	-34	-10	46	-18,4	-6,5	32,3
Kapital	1.896	8,0	4.010	8,4	3.670	5.061	5.153	10,2	6.081,3	11,5	256	93	928	5,3	1,8	18,0
Ostalo	1.326	5,6	2.206	4,6	704	545	665	1,3	766,8	1,4	-19	120	102	-3,3	22,1	15,3
Bilanca vsota	23.820		47.947,9	100,0	40.343,6	48.252	50.575	100,0	53.082,2	100,0	3.600	2.323	2.507	8,1	4,8	5,0

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.3: Izkaz poslovnega izida bank (2018–2023), slovenski bančni sistem

	Obseg (v mio EUR)						Stopnje rasti (v % medletno)						Delež v bruto dohodku (v %)					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Neto obresti	672	683	639	625	748	1.442	3,0	1,6	-6,4	-2,2	19,6	92,8	58,2	54,4	47,0	51,9	56,9	72,9
Neobrestni prihodki	482	573	721	580	567	535	14,1	19,1	25,7	-19,5	-2,3	-5,6	41,8	45,6	53,0	48,1	43,1	27,1
od tega neto opravnine	315	334	330	377	398	387	0,6	5,8	-1,2	14,4	5,5	-2,8	27,3	26,6	24,2	31,3	30,3	19,6
od tega čisti dobički/izg. iz	13	12	16	18	31	10	-56,0	-6,9	31,8	10,8	76,4	-69,6	1,1	1,0	1,2	1,5	2,4	0,5
FS in obvez. nam. trg.																		
Bruto dohodek	1.153	1.256	1.360	1.206	1.315	1.978	7,4	8,9	8,3	-11,4	9,1	50,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Operativni stroški	-669	-709	-718	-717	-758	-830	-0,6	5,9	1,3	-0,2	5,6	9,6	-58,0	-56,5	-52,8	-59,5	-57,6	-42,0
stroški dela	-390	-401	-386	-398	-413	-447	2,2	2,8	-3,6	3,0	3,7	8,4	-33,8	-31,9	-28,4	-33,0	-31,4	-22,6
Neto dohodek	484	547	642	489	558	1.147	20,8	13,0	17,3	-23,9	14,1	105,8	42,0	43,5	47,2	40,5	42,4	58,0
neto oslabitve in rezervacije	47	46	-170	74	-14	-10	10,1	-2,8	-470,8	-143,4	-119,2	-27,7	4,1	3,6	-12,5	6,1	-1,1	-0,5
od tega osl. in rez. po	68	60	-133	72	-23	-33		-12,9	-323,8	-153,8	-131,8	44,7	5,9	4,7	-9,8	6,0	-1,7	-1,7
odpl. v rednosti																		
Dobiček pred obdavčitvijo	531	593	472	562	543	1.137	19,8	11,6	-20,3	19,1	-3,3	109,3	46,0	47,2	34,7	46,6	41,3	57,5
davki iz dobička	-36	-62	-22	-37	-42	-39	93,4	73,9	-65,0	70,1	13,1	-6,8	-3,1	-4,9	-1,6	-3,1	-3,2	-2,0
Poslovni izid po obdavčitvi	495	531	450	525	502	1098	16,6	7,1	-15,1	16,6	-4,5	118,9	42,9	42,2	33,1	43,6	38,1	55,5

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.4: Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011–2023), slovenski bančni sistem

(v %)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Donos na aktivo (ROA)	-1,06	-1,60	-7,70	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,38	1,48	1,10	1,20	1,11	2,22
Donos na kapital (ROE)	-12,54	-19,04	-97,30	-2,69	3,63	7,96	9,60	11,07	12,16	9,57	11,33	10,82	20,64
Stroški v bruto dohodku (CIR)	53,68	47,43	66,04	55,80	59,26	59,19	62,68	58,05	56,47	52,82	59,48	57,60	41,98
Obrestna marža na obrest. aktivo (NOM)	2,13	1,93	1,68	2,18	2,06	1,91	1,83	1,84	1,79	1,57	1,41	1,61	2,95
Obrestna marža na bilančno v soto	2,02	1,83	1,59	2,09	1,96	1,82	1,75	1,75	1,70	1,49	1,34	1,53	2,81
Neobrestna marža	0,85	1,40	0,85	1,01	1,09	1,23	1,13	1,26	1,43	1,67	1,24	1,15	1,05
Bruto dohodek na povprečno aktivo (MFP)	2,87	3,23	2,44	3,10	3,05	3,05	2,88	3,01	3,13	3,16	2,58	2,68	3,86

Opomba: MFP – marža finančnega posredništva.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.5: **Odlogi in nova posojila, odobreni zaradi poplav avgusta 2023**

Pravne osebe					Fizične osebe					
Kumulativno stanje v EUR					Kumulativno stanje v EUR					
v tisoč EUR	Novoodo- breni krediti	Odlogi v skladu z inter- ventnim zakonom:		Pogodbeni odpust dolga	Novoodo- breni krediti	Odlogi v skladu z inter- ventnim zakonom:		Druge sprem. po- godbe	Pogodbeni odpust dolga	
		Da	Ne			Da	Ne			
Izpostavljenosti ob odobritvi					Izpostavljenosti ob odobritvi					
31. 8. 2023	0	0	127	0	31. 8. 2023	252	0	630	206	0
30. 9. 2023	5.285	356	4.601	29	30. 9. 2023	746	245	1.347	305	4
31. 10. 2023	6.980	2.559	4.821	29	31. 10. 2023	1.010	1.642	1.890	986	4
30. 11. 2023	12.980	3.099	5.072	29	30. 11. 2023	1.094	2.054	1.923	1.109	4
31. 12. 2023	15.140	3.150	5.116	29	31. 12. 2023	1.169	2.620	1.923	1.109	4
V % izpostavljenosti	0,09	0,02	0,03	0,00	V % izpostavljenosti	0,01	0,02	0,01	0,01	0,00
Število pogodb:					Število kreditov					
31. 12. 2023	22	32	28	1	31. 12. 2023	72	47	31	24	174

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.6: **Stopnje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in drugih makrobonitetnih instrumentov po državah**

Proticiklični blažilnik			Sektorski blažilnik sistemskih tveganj, povezan z nepremičninskim tveganjem		Drugi kapitalski ukrepi		Omejitve kreditiranja
Država	Višina	Datum uvedbe	Višina	Datum uvedbe	Uporaba 124./164. člena CRR za izpostavljenosti z stan. nepr.	Uporaba 458. člena CRR zaradi tveganj na nepr. trgu	Vrste ukrepov ³
Avstrija	0 %	1.1.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Belgija	0 %	1.4.2020	9,0 % ¹	1.5.2022			DSTI/LSTI, DTI/LTI, LTV
	0,5 %	1.4.2024	6,0 % ¹	1.4.2024			
	1,0 %	1.10.2024					
Bolgarija	0,5 %	1.4.2020					
	1,0 %	1.10.2022					
	1,5 %	1.1.2023					
	2,0 %	1.10.2023					
Ciper	0 %	1.1.2016					DSTI, LTV
	0,5 %	30.11.2023					
	1,0 %	2.6.2024					
Češka	0,5 %	1.7.2020					Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV, amortizacija posojila
	1,0 %	1.7.2022					
	1,5 %	1.10.2022					
	2,0 %	1.1.2023					
	2,5 %	1.4.2023					
	2,25 %	1.7.2023					
	2,0 %	1.10.2023					
Danska	1,75 %	1.4.2024					LTV, LTI
	1,0 %	30.9.2022					
	2,0 %	31.12.2022					
Estonija	2,5 %	31.3.2023					LTV, LTI
	1,0 %	7.12.2022					
	1,5 %	1.12.2023					
Finska	1,0 %	1.12.2023				X	Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,5 %	1.12.2023					
Francija	0 %	16.3.2015					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	0,5 %	7.4.2023					
Grčija	1 %	2.1.2024					Omejitev ročnosti, DSTI
	0 %	1.1.2016					

Proticiklični blažilnik			Sektorski blažilnik sistemskih tveganj, povezan z nepremičninskim tveganjem		Drugi kapitalni ukrepi		Omejitve kreditiranja
Država	Višina	Datum uvedbe	Višina	Datum uvedbe	Uporaba 124./164. člena CRR za izpostavljenosti z stan. nepr.	Uporaba 458. člena CRR zaradi tveganj na nepr. trgu	Vrste ukrepov ³
Hrvaška	0,5 % 1,0 % 1,5 %	31.3.2022 31.12.2023 30.6.2024			X ²		
Irska	0,5 % 1,0 % 1,5 %	15.6.2023 24.11.2023 7.6.2024					LTV, LTI
Islandija	2,0 % 2,5 %	29.9.2022 15.3.2024					DSTI, LTV
Italija	0 %	1.1.2016					
Latvija	0 % 1,0 %	1.2.2016 18.6.2025					Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV
Lihtenštajn	0 %	1.7.2019	1,0 %	25.9.2023	X		LTV, amortizacija posojila
Litva	0 % 1,0 %	1.4.2020 1.10.2023	2,0 %	1.7.2022			Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Luksemburg	0,5 %	1.1.2021					LTV
Madžarska	0 % 0,5 %	1.1.2016 1.7.2024					DSTI, LTV
Malta	0 %	1.1.2016	1,5 %	31.3.2024	X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Nemčija	0,75 %	1.2.2023	2,0 %	1.2.2023			
Nizozemska	1,0 % 2,0 %	25.5.2023 31.5.2024				X	LTV, omejitev ročnosti
Norveška	1,0 % 1,5 % 2,0 % 2,5 %	13.5.2020 30.6.2022 31.12.2022 31.3.2023			X	X ²	LTV, DTI, amortizacija posojila, izjeme pri omejitvah
Poljska	0 %	1.1.2016			X ²		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Portugalska	0 %	1.1.2016	4,0 %	1.10.2024			Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Romunija	0,5 % 1,0 %	17.10.2022 23.10.2023					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Slovaška	1,0 % 1,5 %	1.8.2020 1.08.2023					DSTI, omejitev ročnosti, DTI, amortizacija posojila, LTV
Slovenija	0,0 % 0,5 % 1,0 %	1.1.2016 31.12.2023 1.1.2025	0,5 % (potr. posojila) 1,0 % (nepotr. posojila) 0,5 % (nepotr. posojila)	1.1.2023 1.1.2023 1.1.2025	X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Španija	0 %	1.1.2016					
Švedska	1,0 % 2,0 %	29.9.2022 22.6.2023				X ²	LTV, amortizacija posojila

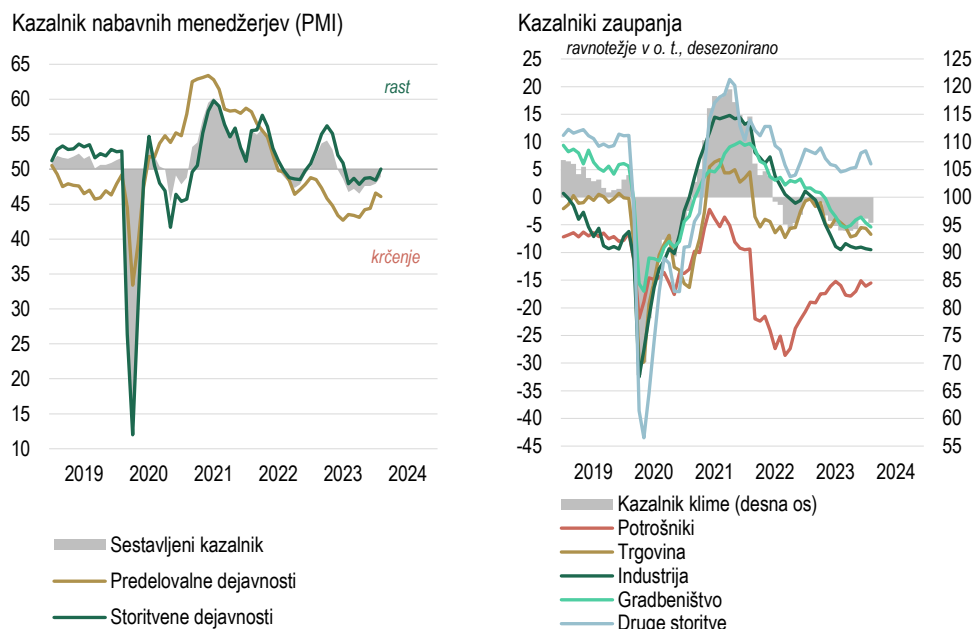
¹ Blažilnik nadomešča ukrep po 458. členu CRR, ki omogoča dvig uteži tveganja v primeru pojava nepremičninskega balona.

² Višje uteži tveganja se uporabljajo tudi za izpostavljenosti do poslovnih nepremičnin.

³ Vključuje zavezujoče ukrepe in priporočila. Našteti so ukrepi za potrošniška in tudi za stanovanjska posojila.

Vir: ESRB, ECB.

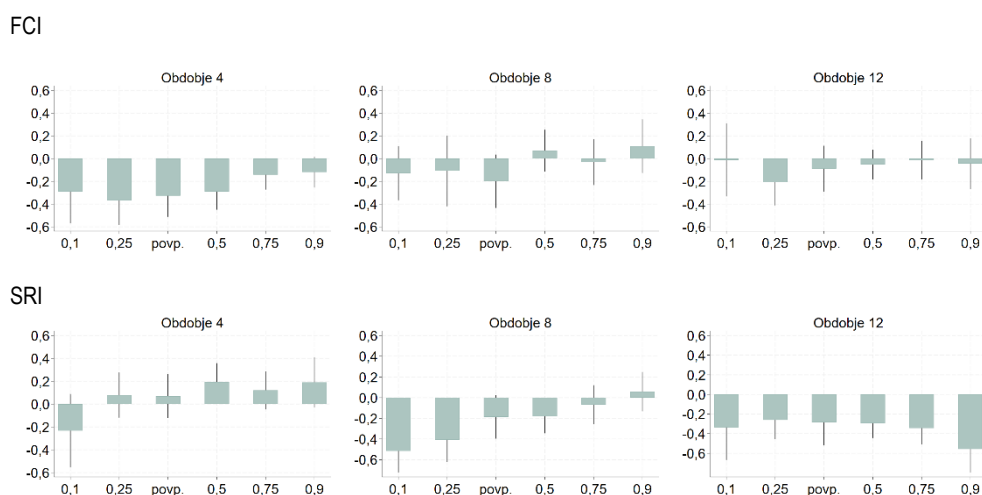
Slika 8.1: **Kazalnik nabavnih menedžerjev in kazalniki zaupanja – evrsko območje**

Opomba: Na sliki levo vrednost kazalnika PMI nad 50 predstavlja rast gospodarske aktivnosti glede na prejšnji mesec, medtem ko vrednost kazalnika pod 50 predstavlja krčenje. Na sliki desno so kazalniki zaupanja izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

Vir: Bloomberg, Eurostat, preračuni Banke Slovenije.

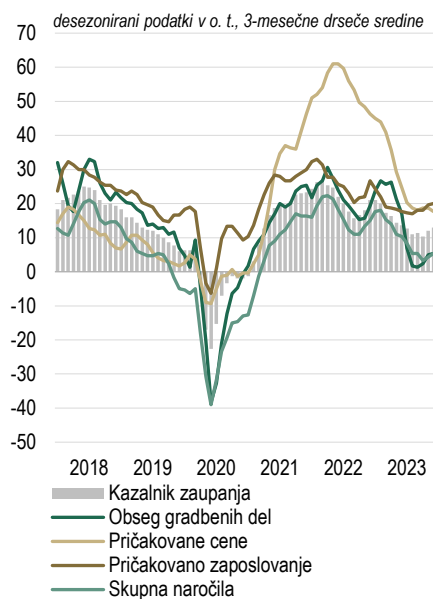
Slika 8.2: **Terminska struktura kazalnika finančnih pogojev (FCI) in kazalnika kreditnega cikla (SRI)**

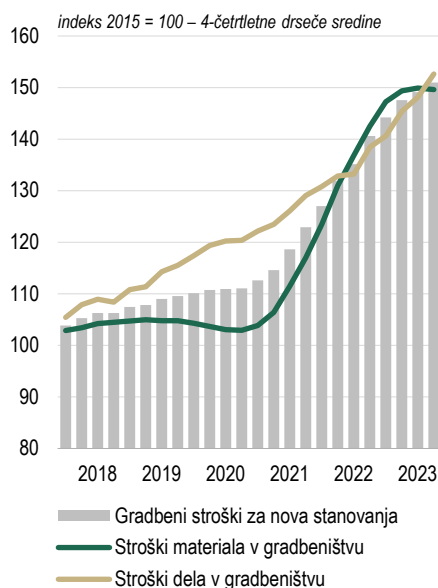
Vir: Banke Slovenije.

Slika 8.3: Poslovne tendence v gradbeništvu in gradbeni stroški za nova stanovanja

Poslovne tendence v gradbeništvu

Gradbeni stroški za nova stanovanja

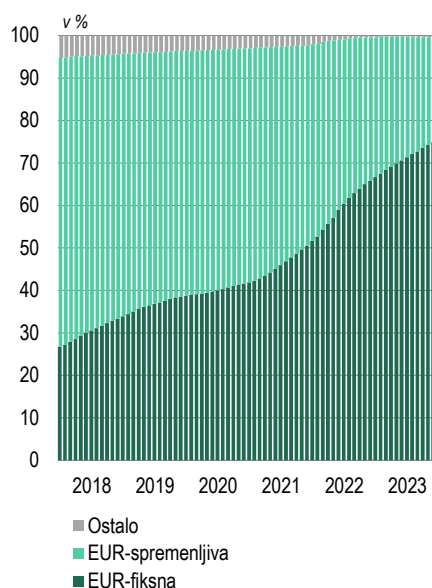

Opomba: Na levi sliki predstavlja 0 dolgoročno povprečje, vrednost kazalnika nad 0 pomeni, da kazalnik presega dolgoročno povprečje, vrednost kazalnika pod 0 pa pomeni, da je nižje od dolgoročnega povprečja. Dolgoletno povprečje se izračuna iz povprečja ravnotežij od začetka časovne vrste do decembra predhodnega leta.

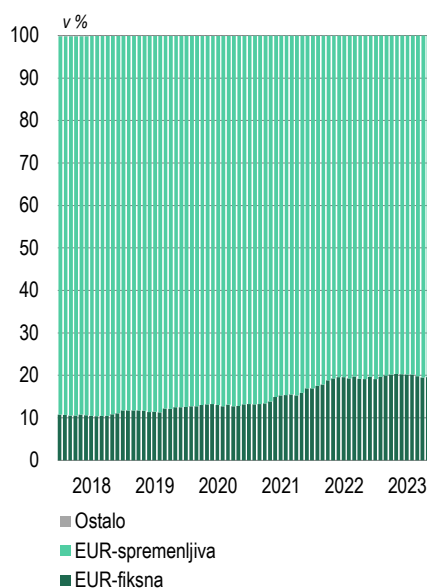
Vir: SURS.

Slika 8.4: Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih

Struktura posojil gospodinjstvom

Struktura posojil NFD

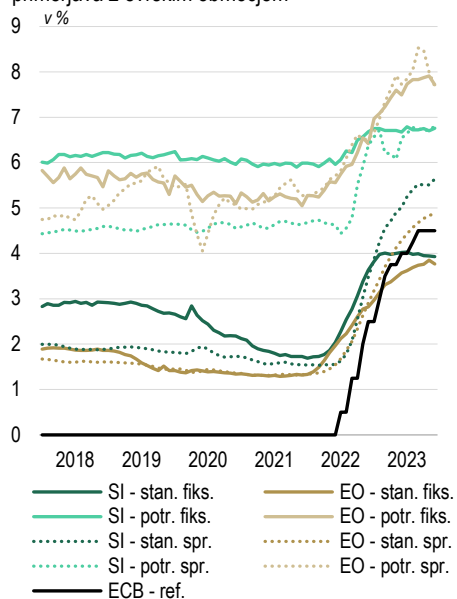

Opomba: Pri spremenljivi obrestni meri so upoštevana posojila, sklenjena s spremenljivo obrestno mero ali s fiksno obrestno mero za obdobje, krajše od enega leta (tudi če je za celotno obdobje zapadlosti posla), pri fiksni obrestni meri pa so upoštevana posojila, sklenjena s fiksno obrestno mero za obdobje, daljše od enega leta. V kategoriji ostalo so zajeta vsa posojila v švicarskih frankih, ki predstavljajo večino preostalih posojil.

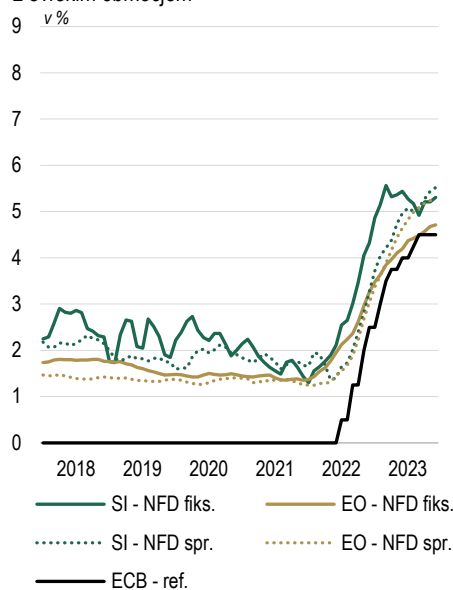
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.5: Obrestne mere za posojila

Povprečne pogodbene obrestne mere za novoodobrena posojila gospodinjstvom po vrsti obrestovanja in primerjava z evrskim območjem

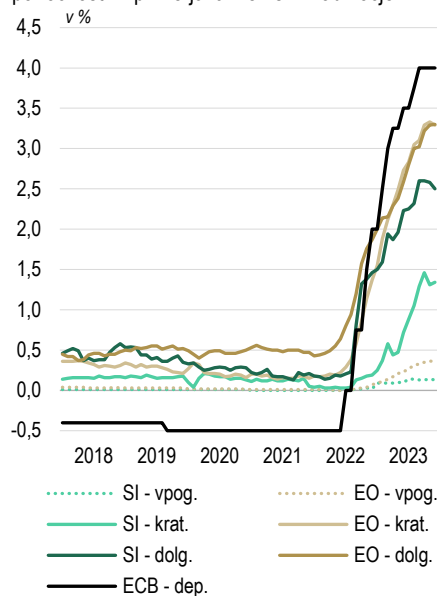
Povprečne pogodbene obrestne mere za novoodobrena posojila NFD po vrsti obrestovanja in primerjava z evrskim območjem

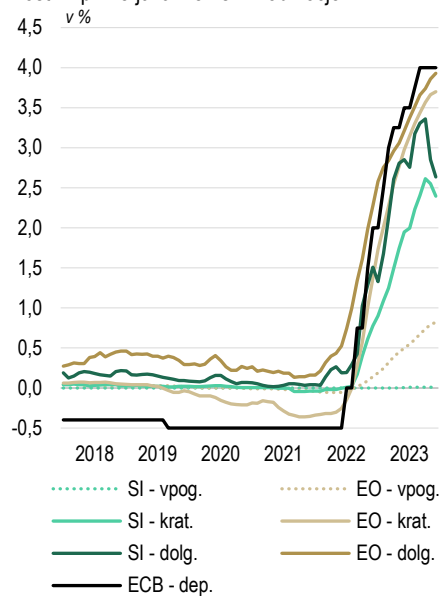
Vir: ECB Data Portal.

Slika 8.6: Obrestne mere za vloge

Povprečne obrestne mere za nove vloge gospodinjstev po ročnosti in primerjava z evrskim območjem

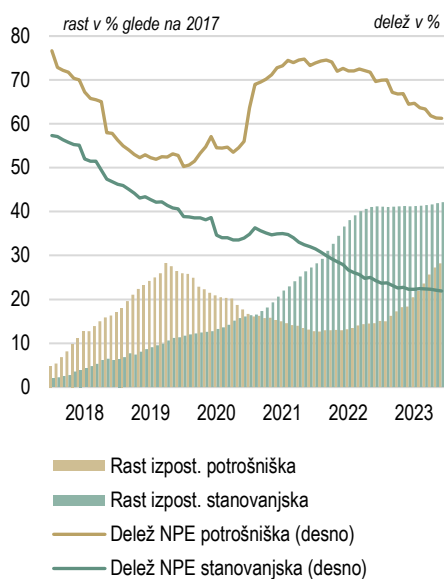
Povprečne obrestne mere za nove vloge NFD po ročnosti in primerjava z evrskim območjem

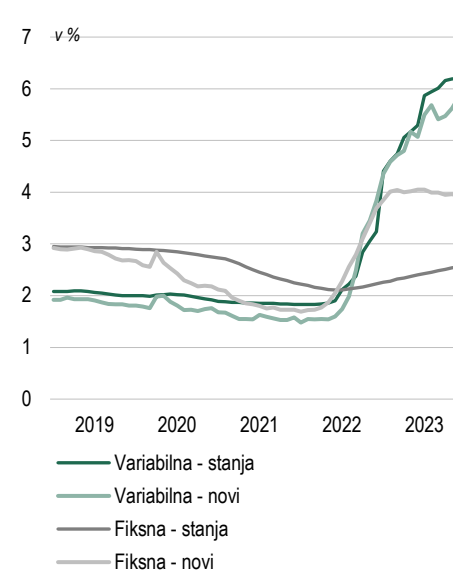
Vir: ECB Data Portal.

Slika 8.7: **Sektor prebivalstva: deleži NPE in obrestne mere za stanovanjska posojila**

Delež NPE in rast posojil v sektorju prebivalstva

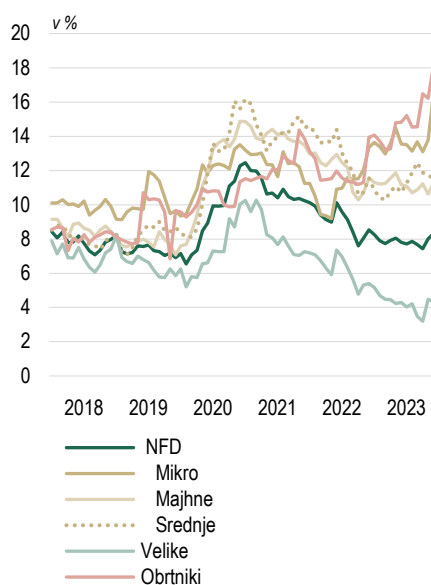
Obrestne mere za nove posle in stanja stanovanjskih posojil

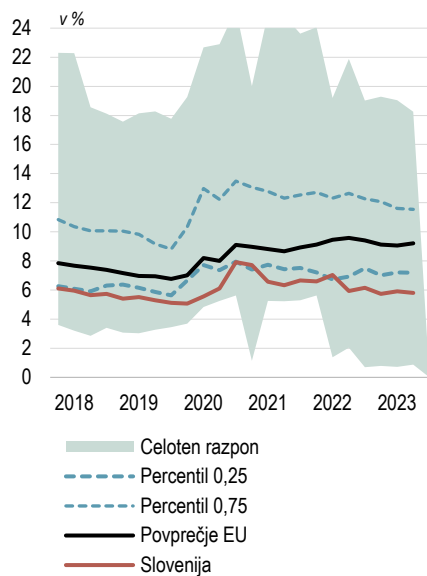
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.8: **Delež S2 po velikosti NFD in deleži v EU**

Delež S2 po velikosti NFD

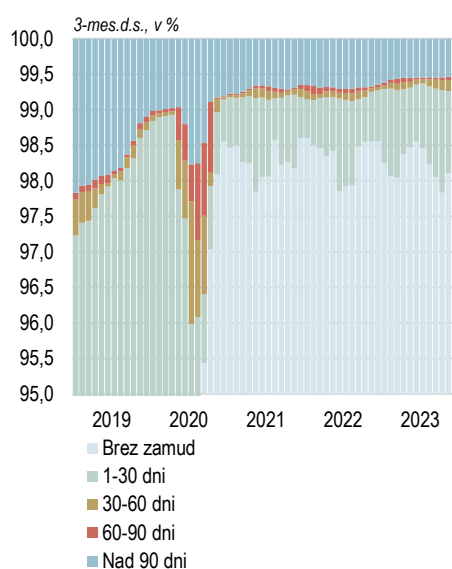
Porazdelitev deležev S2 v EU

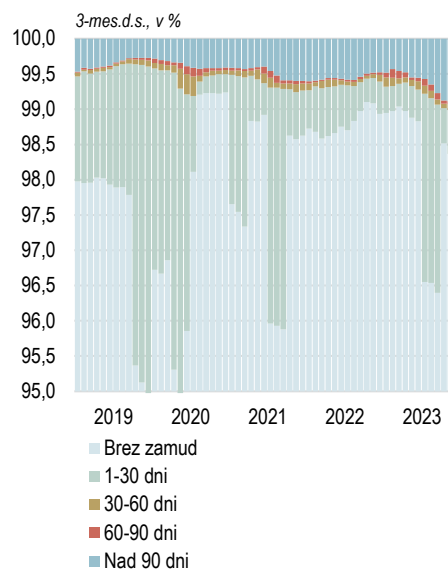
Vir: Banka Slovenije, EBA.

Slika 8.9: **Struktura portfelja NFD glede na trajanje zamud**

Zamude v predelovalnih dejavnostih

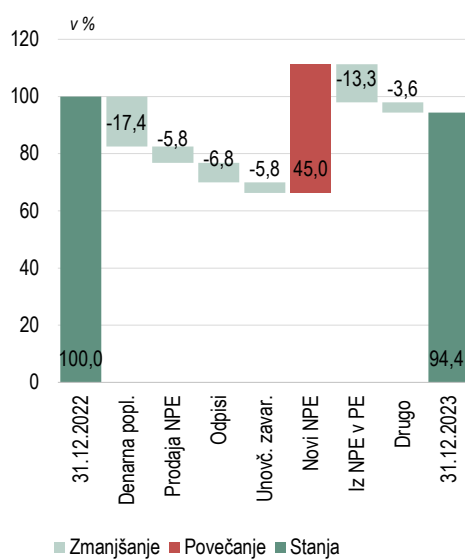
Zamude v prometu in skladiščenju

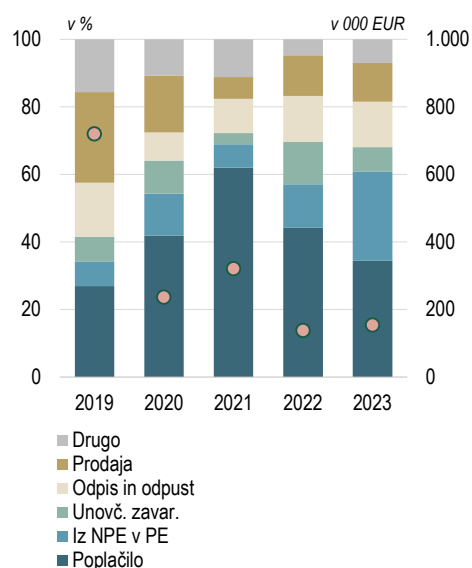
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.10: **Zniževanje NPE po anketi bank pri NFD**

Načini zniževanja in spremembe NPE v sektorju NFD v letu 2023

Struktura zniževanja NPE v sektorju NFD

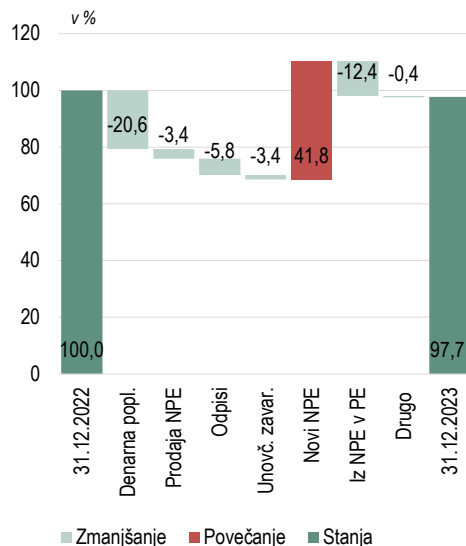

Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zniževanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeči stolpec na sliki levo).

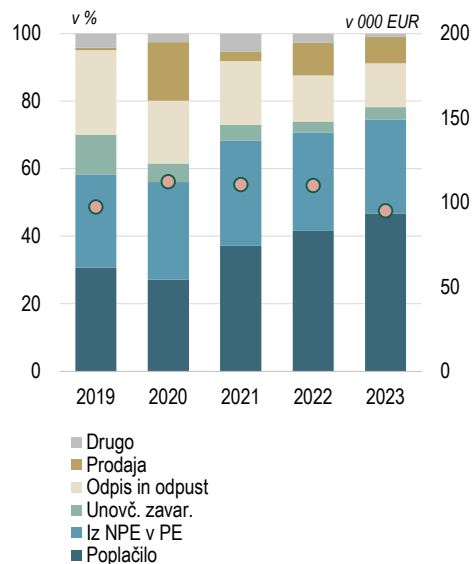
Vir: Redna anketa bank, Banka Slovenije.

Slika 8.11: **Zniževanje NPE po anketi bank pri prebivalstvu**

Načini zniževanja in spremembe NPE v sektorju prebivalstva v letu 2023

Struktura zniževanja NPE v sektorju prebivalstva

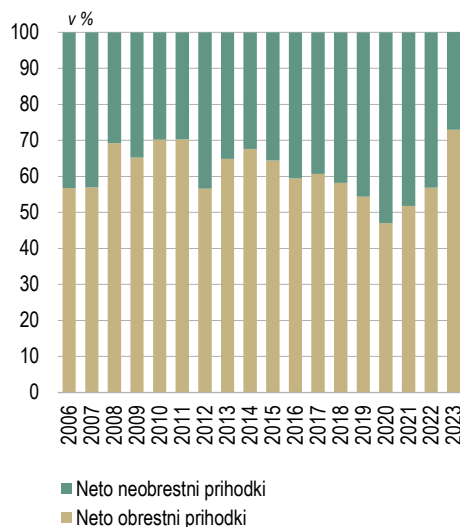

Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zniževanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeči stolpec na sliki levo).

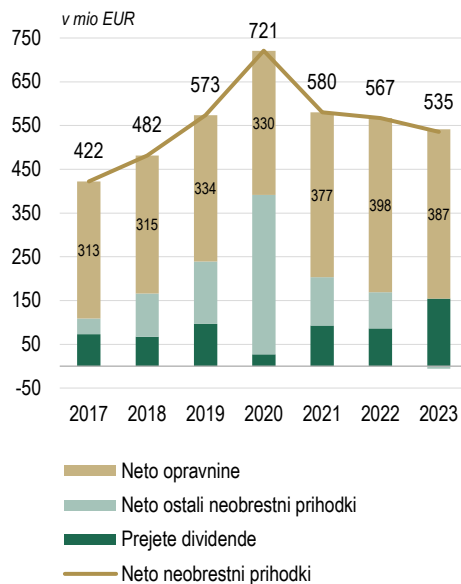
Vir: Redna anketa bank, Banka Slovenije.

Slika 8.12: **Sestava bruto dohodka bank in neobrestnih prihodkov**

Sestava bruto dohodka bank

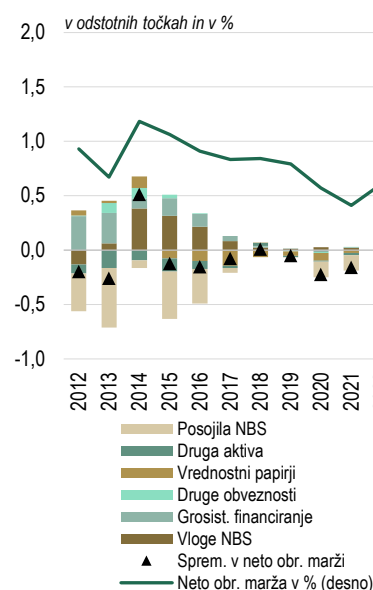
Neobrestni prihodki bank

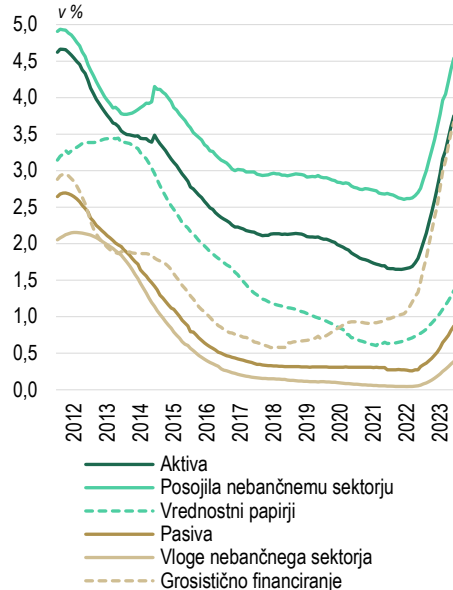
Vir: Banke Slovenije.

Slika 8.13: **Prispevki sprememb neto obrestne marže in obrestne mere**

Prispevki prek instrumentov obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže

Gibanje obrestnih mer po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačljive pasive

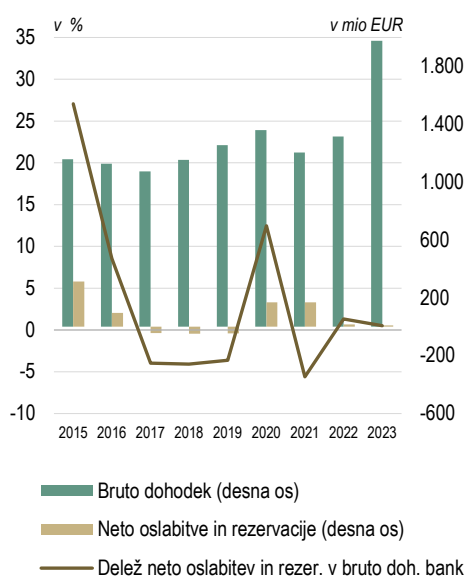

Opomba: Na sliki levo spremembe aktivnih postavk predstavljajo seštevek prispevka posojil, vrednostnih papirjev in ostale obrestonosne aktive, spremembe pasivnih postavk pa seštevek prispevka vlog nebančnega sektorja, grosističnega financiranja in ostale obrestno plačljive pasive. Sprememba učinka pasivnih postavk je pomnožena z vrednostjo -1, saj na primer povečanje pasivnih obrestnih mer vpliva na zmanjšanje neto obrestne marže, njihovo zmanjšanje pa na njeno povečanje. Vrednosti obrestnih mer na desni sliki so izračunane iz obrestnih prihodkov/odhodkov iz izkaza uspeha in kategorij na aktivni oziroma pasivi, vsakokrat za zadnje 12-mesečno obdobje.

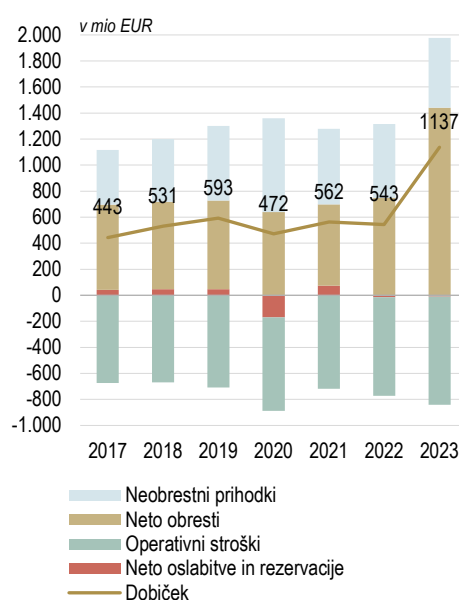
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.14: **Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank, ter druge kategorije izkaza uspeha bank**

Neto oslabitve in rezervacije oziroma njihovo neto sproščanje in bruto dohodek bank ter delež neto oslabitev v ustvarjenem dohodku bank

Nastanek in poraba dohodka bank, neto oslabitve in rezervacije ter dobiček pred obdavčitvijo

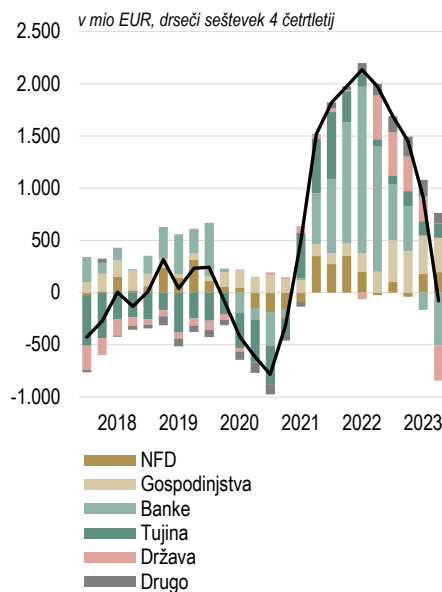

Opomba: Negativne vrednosti za neto oslabitve in rezervacije na sliki levo odražajo neto sproščanje oslabitev in rezervacij, na sliki desno pa njihovo neto oblikovanje. Podatki za slovenski bančni sistem so zajeti na podlagi bilančnih podatkov bank na posamični osnovi.

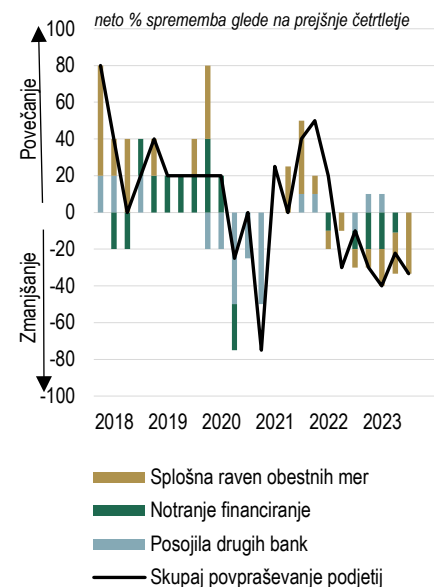
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.15: **Posojila po sektorjih in dejavniki povpraševanja po posojilih**

Tokovi posojil NFD po sektorju upnika

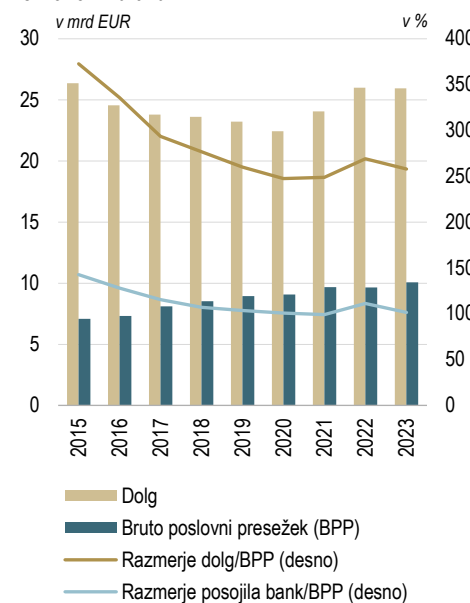
Dejavniki povpraševanja po posojilih bank

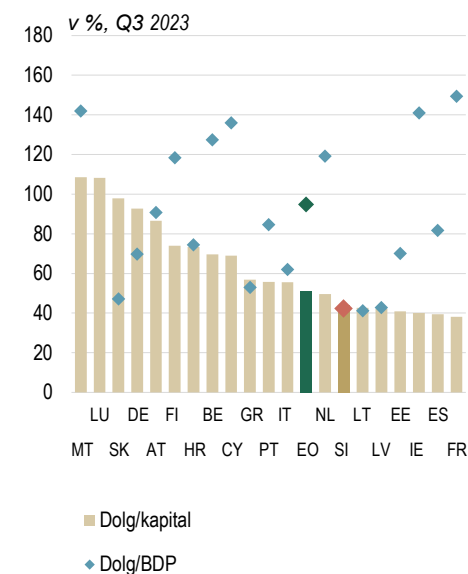
Opomba: Porast pri državi je posledica enega večjega posojila države v zadnjem četrtletju 2022.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.16: **Dodatni kazalniki zadolženosti NFD**

Razmerje med dolgom in bruto poslovnim presežkom nefinančnih družb

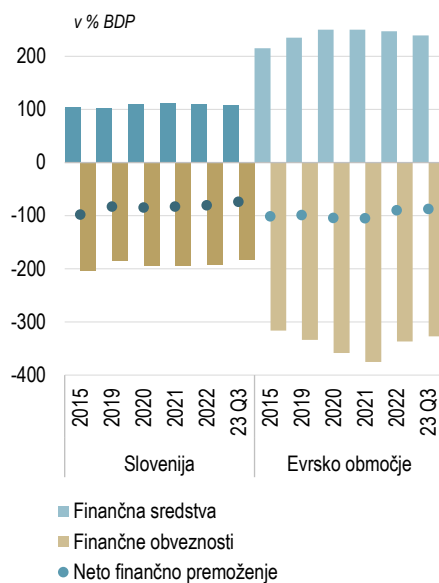
Primerjava zadolženosti med državami evrskega območja

Opomba: Na sliki desno, kjer se zadolženost primerja z državami evrskega območja, se v dolg upoštevajo le posojila in dolžniški vrednostni papirji.
Vir: Banka Slovenije, ECB podatkovni portal.

Slika 8.17: **Finančna sredstva NFD**

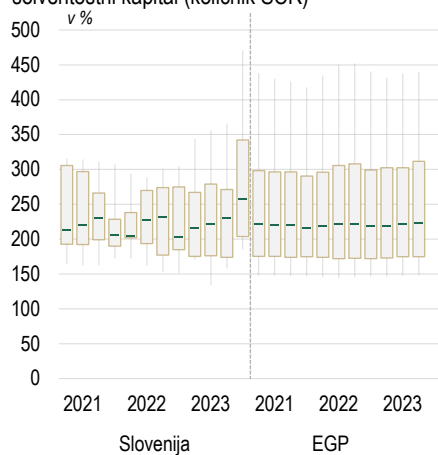
Neto finančna pozicija NFD

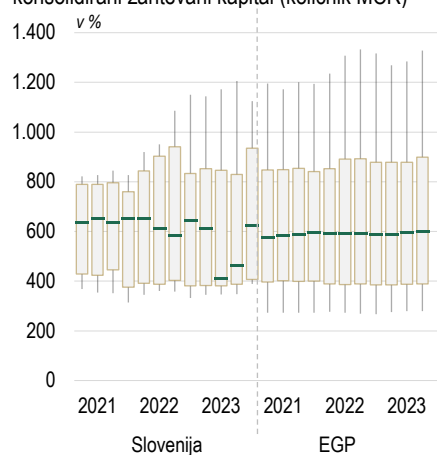
Vir: Banke Slovenije.

Slika 8.18: **Kapitalska ustreznost zavarovalnic**

Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na zahtevani solventostni kapital (količnik SCR)

Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital (količnik MCR)

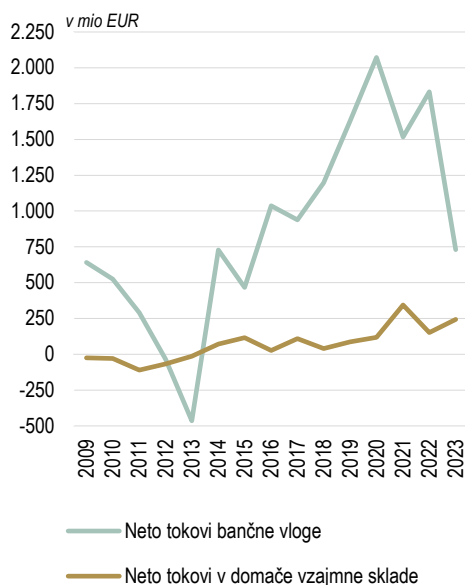

Opomba: Kot spodnja in zgornja meja količnika SCR in MCR sta uporabljena 10. in 90. percentil. Zelena črtica prikazuje mediano količnika. Podatki za EGP so bili na razpolago do vključno tretjega četrtletja 2023.

Vir: EIOPA, AZN, Banka Slovenije.

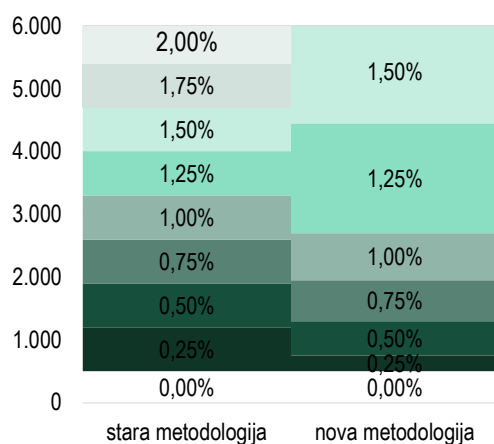
Slika 8.19: **Gibanje neto tokov v bančne vloge in domače vzajemne sklade**

Gibanje neto prilivov bančnih vlog in neto tokov v domače vzajemne sklade za gospodinjstva

Opomba: Neto letni tokovi so prikazi kot seštevek mesečnih neto tokov v določenem letu.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.20: **Primerjava stare in nove metodologije – razredi za uvrščanje DSPB na podlagi dosežene ocene sistemske pomembnosti in pripadajoče stopnje blažilnika**

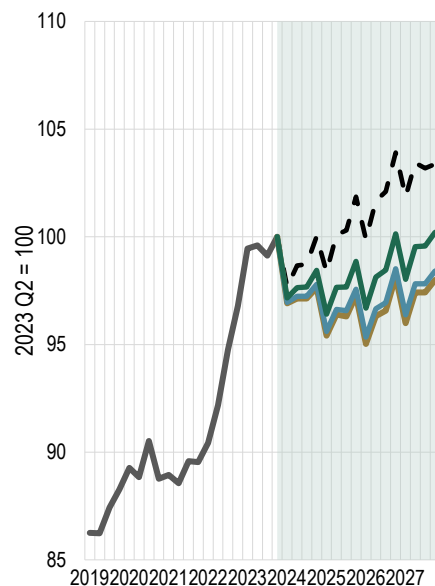

Opomba: Navpična os predstavlja višina ocenjene sistemske pomembnosti; stopnja blažilnika je 0 % za banke, ki niso opredeljene kot DSPB.

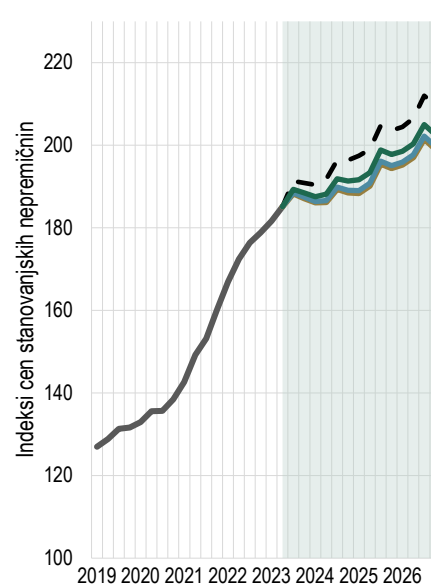
Vir: Banka Slovenije, Sklep o določitvi blažilnika za druge sistemske pomembne banke, Uradni list RS, št. 79/23 dne 21. julija 2023.

Slika 8.21: **Vpliv makrobonitetnega ukrepa omejevanja kreditiranja posojilojemalcev na dinamiko posojil in cene**

Posojila nefinančnemu privatnemu sektorju

Cene nepremičnin

Opomba: Črna črtkana črta prikazuje projekcije posojil in cen nepremičnin na podlagi osnovnega scenarija po projekcijah BMPE za november 2023. Zelena črta prikazuje projekcije posojil in cen nepremičnin ob maksimalnem razmerju DSTI pri 55 %, modra črta ob maksimalnem razmerju LTV pri 70 %, zlata črta pa prikazuje projekcije ob hkratni omejitvi.

Vir: Banka Slovenije.

8.1 Opis kratic

Kratice

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
AT1	Dodatni temeljni kapital
BDP	Bruto domači proizvod
BLS	Bank Lending Survey (anketa o bančnih posojilih za evrsko območje)
BS	Banka Slovenije
CCyB	Counter-cyclical capital buffer (proticiklični kapitalski blažilnik)
CET1	Common Equity Tier 1 Capital (navadni lastniški temeljni kapital)
CRD	Capital requirements directive (Direktiva o kapitalskih zahtevah)
CPRS	Climate Policy Relevant Sectors (podnebno relevantni sektorji)
CRR	Capital requirements regulation (Uredba o kapitalskih zahtevah)
DSPB	Druge sistemsko pomembne banke
DSTI	Razmerje med stroškom servisiranja celotnega dolga in dohodkom kreditorejmalca (angl. debt service to income)
DUTB	Družba za upravljanje terjatev bank
EBA	European Banking Authority (Evropski bančni organ)
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (dobiček iz poslovanja pred obrestmi, davki in amortizacijo)
ECB	Evropska centralna banka
EGP	Evropski gospodarski prostor
EO	Evrsko območje
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropski odbor za sistemska tveganja)
EU	Evropska unija
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evrskega območja medsebojno ponujajo depozite
Eurostat	Statistical Office of the European Communities
FCI	Financial conditions index (kazalnik finančnih pogojev)
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
ICŽP	Indeks cen življenjskih potrebščin
IKT	Informacijske in komunikacijske tehnologije
IRS	Interest rate swap (obrestna zamenjava)
IS	Investicijski sklad
KU	Kapitalska ustreznost
LCR	Liquidity coverage ratio (količnik likvidnostnega kritja)
LTRO	Long-Term Refinancing Operation (dolgoročne operacije refinanciranja)
LTV	Razmerje med zneskom posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zavarovanje (angl. loan-to-value ratio)
MCR	Minimalna kapitalska rezerva
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
MPI	Macroprudential index (kazalnik makrobonitetne politike)
MREL	Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities (minimalne zahteve glede kapitala in kvalificiranih obveznosti)
NFD	Nefinančne družbe
NIS	Direktiva o ukrepih za visoko skupno raven kibernetске varnosti v EU
NGFS	Network for Greening the Financial System (Mreža ozelenitve finančnega sistema)
NPE	Non-performing exposures (nedonosne izpostavljenosti)
NSFR	Net stable funding ratio (količnik neto stabilnega financiranja)
ROE	Return on Equity (donos na kapital)
ROA	Return on Assets (donos na sredstev)
ROS	Return on Sales (donos iz prodaje)
S&P	Standard and Poor's
SCR	Solventnostna kapitalska rezerva
SDW	Statistical Data Warehouse
SKZ	Skupna kapitalska zahteva
SI	Slovenija, Slovenski bančni sistem
SRI	Systemic risk indicator (kazalnik kreditnega cikla)
SyRB	Systemic Risk Buffer (blažilnik sistemskega tveganja)
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
Tier1	Temeljni kapital
Tier2	Dodatni kapital
TLTRO	Targeted Longer-Term Refinancing Operations (usmerjene dolgoročne operacije refinanciranja)
TPA	Tveganju prilagojena aktiva (angl. Risk Weighted Assets, RWA)
VEP	Vrednost enote premoženja
ZBan-3	Zakon o bančništvu
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje